

Myndigheten för
samhällsskydd
och beredskap

HANDBOK

Kommunal tillsyn enligt lagen (2003:778) om skydd mot olyckor

Kommunal tillsyn enligt lagen (2003:778) om skydd mot olyckor

© Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB)

Enhet: RO-BR, Enheten för brand och räddning

Foto omslag: MSB

Text: Per Karlsson och Malin Niklasson

Produktion: Advant

Publikationsnummer: MSB1994 – december 2022

Ersätter: MSB474 – augusti 2020

ISBN: 978-91-7927-279-1

Förord

Den här handboken ersätter den tidigare boken *Kommunal tillsyn enligt lagen om skydd mot olyckor*. Handboken har fått en ny disposition och är reviderad med avseende på MSB:s nya föreskrifter och allmänna råd om hur kommunen ska planera och utföra sin tillsyn enligt lagen om skydd mot olyckor (LSO).

Handboken är tänkt att fungera som vägledning till kommunerna när det gäller deras tillsynsuppgift enligt LSO. Syftet är både att ge stöd till kommunens övergripande planering av sin tillsynsverksamhet och till de kommunala tillsynsförrättarnas planering och genomförande av enskilda tillsynsärenden. När det gäller frågor om enskilda tillsynsärenden fokuserar boken främst på tillsynen enligt 2 kap. 2 §, dvs. att följa upp den enskildes skyldighet att ha ett skäligt brandskydd. Syftet är också att handboken ska användas som underlag för MSB:s utbildningar inom området.

Tillsyn är en viktig del av det förebyggande arbete som kommunen genomför och ska bidra till att det nya nationella målet för den förebyggande verksamheten i LSO uppfylls. Det nationella målet anger att den förebyggande verksamheten ska bedrivas på ett effektivt sätt och att särskild vikt ska läggas vid att förhindra människors död och andra allvarliga skador. Tillsynen är ett verktyg för detta men även andra förebyggande åtgärder behöver vidtas för att på ett effektivt sätt förbättra skyddet i samhället. Förhoppningen är att innehållet i boken ska vara lärorikt och att det ska inspirera till fortsatta diskussioner om hur tillsynen kan utvecklas i era organisationer. Avslutningsvis vill jag rikta ett stort tack till alla er i kommunal räddningstjänst som bidragit på olika sätt i framtagandet av denna handbok.

Karlstad

Patrik Perbeck, stf. avdelningschef

Avdelningen för räddningstjänst och olycksförebyggande

Innehåll

Kommunens tillsynsuppgift	7
Begreppet tillsyn	7
Att företräda en myndighet	9
Offentlig förvaltning och några grundläggande principer	10
Rättskällor	11
Nationellt mål för förebyggande verksamhet	14
Föreskrifter om hur kommunen ska planera och utföra sin tillsyn enligt LSO	15
Tillsynsmandatet	16
Den politiska styrningen	17
Kompetens för att bedriva tillsyn enligt LSO	19
Offentlighet, sekretess och säkerhetsskydd	19
Den enskildes skyldigheter	21
Varna och tillkalla hjälp	21
Skyldigheter för ägare eller nyttjanderättshavare	22
Utrustning för släckning av brand	24
Utrustning för livräddning vid brand eller annan olycka	24
I övrigt vidta de åtgärder som behövs	24
I skälighets omfattning	26
Allmänna råd	29
Farlig verksamhet	30
Annan lagstiftning som påverkar brandskyddet	32
Tillsynsverksamheten	35
Styrning	36
Inriktning av tillsynsverksamheten	36
Dokumenterat arbetssätt	37
Planering för tillsyn av en byggnad eller anläggning	37
Byggnader och anläggningar som framgår av bilagan till MSBFS 2021:8	38
Byggnader och anläggningar som kommunen själv ska identifiera	39
Att bestämma intervall och typ av tillsyn	43
Förteckning av byggnader och anläggningar	46
Händelsestyrd tillsyn	49
Resurser, kompetens och organisering	52
Verksamhetsplanering	55
Att ta tillvara erfarenheterna från tillsynen i övrig verksamhet	56

Tillsynsärendet	59
Inled ett tillsynsärende	60
Utred	61
Beslut om föreläggande	79
Beslut om avslut	92
Möjligheter i särskilda fall	93
Tillsynsbesök	103
Boka besöket	103
Genomför besöket	104
Inled besöket	104
Besöket som en del av utredningen	104
Avsluta besöket	105
Besök för att kontrollera att beslut följs	105
Bilaga 1 – Exempel	107
Exempel 1 – Tillsyn på en restaurang utan uppmärksammade brister ..	108
Exempel 2 – Tillsyn på en restaurang med brister.....	114
Exempel 3 – Tillsyn av flerbostadshus	124
Exempel 4 – Innehåll i vitesförelägganden i olika situationer	132

Kommunens tillsynsuppgift

Kommunens tillsynsuppgift

I det här kapitlet går vi igenom begreppet tillsyn, kommunen som ansvarig och utförande myndighet samt grundläggande principer som den som planerar och förrättar tillsyn behöver förhålla sig till.

Begreppet tillsyn

Tillsyn är ett vanligt förekommande begrepp i svenska författningar. Någon allmängiltig definition av vad som menas med tillsyn finns dock inte i någon lag. Regeringen har uttalat att en definition av tillsyn bör anpassas till varje enskilt område.¹ Några gemensamma grunder för sådana definitioner bör dock finnas. Begreppet tillsyn bör enligt regeringen främst användas för verksamhet som avser självständig granskning för att kontrollera om objekt uppfyller krav som följer av lagar och andra bindande föreskrifter. Vid behov kan sådan tillsyn leda till beslut om åtgärder som ska genomföras av den som är ansvarig för objektet.²

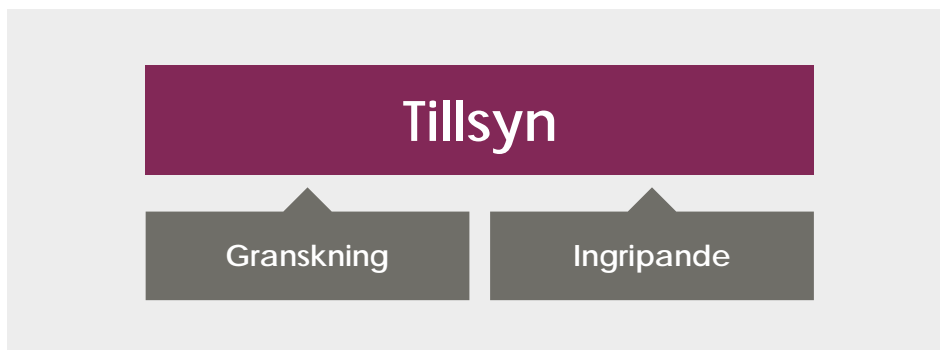
Enligt en statlig utredning³ är kärnan i all tillsyn granskning som genomförs med stöd av lag och (vanligen) en möjlighet för myndigheten som utför tillsyn att besluta om någon form av ingripande, se figur 1. Granskningen innebär att en tillsynsmyndighet övervakar aktuella objekt inom sitt område. Det sker genom återkommande inspektioner hos objektet eller i andra former, till exempel genom granskning av ingivna handlingar. Granskningen kan även ske indirekt, genom att tillsynsmyndigheten granskar den ansvariges egna kontrollsystem. Med ingripanden menar vi åtgärder som vidtas mot en upptäckt felaktighet.

---

1. En tydlig, rättssäker och effektiv tillsyn, Skr. 2009/2010:79, s. 16.

2. Ibid, s. 16.

3. Tillsyn. Förslag om en tydligare och effektivare tillsyn, SOU 2004:100, s. 50.

Figur 1. Tillsyn omfattar både granskning och vid behov ingripande på ett objekt.

De rättsliga förutsättningarna för tillsynen bestäms i form av lagar, förordningar och föreskrifter. Tillsyn används i första hand i situationer där riksdagen och regeringen genom lagstiftning har beslutat att vissa särskilda villkor eller förhållanden ska gälla för ett visst objekt eller en viss verksamhet. Utifrån det kan tillsyn ses som ett förvaltningspolitiskt instrument⁴, det vill säga ett medel som statsmakterna använder för att påverka organisationers och enskilda personers handlande.

Tillsynens grunder anges i lag. I respektive lag som behandlar tillsyn på ett visst område, i vårt fall lagen (2003:778) om skydd mot olyckor (LSO), fastställs vad som ska vara föremål för tillsynen, vad som ska granskas, vilken myndighet som ska utöva tillsynen och vilka befogenheter myndigheten har. Lagen kompletteras vanligtvis genom regeringens förordningar och olika myndigheters föreskrifter.

Eftersom syftet med tillsynen är att reglerna inom den tillsynspliktiga verksamheten ska följas har tillsynen också en förebyggande effekt genom att stärka den ansvarigas vilja att följa reglerna.

Tillsynen fyller alltså en viktig roll i samhället. Den fungerar som en garant för medborgare att de villkor som lagstiftningen ställer på objekt också uppfylls. En effektiv tillsyn är också kopplad till den legalitets- och likhetsprincip som är fastställd i regeringsformen (1974:152) (RF). Detta beskrivs längre fram i detta kapitel.

Ordet tillsyn

Ordet tillsyn kan ha en vidare innebörd än den granskning av lagefterlevnad som beskrivs ovan, exempelvis barn tillsyn. Ett exempel som kan kopplas till LSO är när fritidsförvaltningen i en kommun kontrollerar livräddningsutrustningen på sina badplatser och kallar detta för tillsyn. Detta är inte att betrakta som tillsyn enligt LSO utan är en typ av kontroll som åligger den enskilde.

4. Statlig tillsyn – Granskning på medborgarnas uppdrag, SOU 2002:14, s. 11.

Att företräda en myndighet

Som tillsynsför rättare och offentligt anställd behöver man känna till och följa de regler som gäller för myndighetens verksamhet. Som anställd ska man agera sansat och korrekt. Samtidigt bör man vara lyhörd och hjälpsam.

En offentligt anställd får inte utnyttja sin tjänst så att det skadar samhället, den egna myndigheten eller någon enskild. Den som företräder en myndighet ska också vara mån om allmänhetens förtroende för myndigheten. Det är viktigt att påpeka att enskilda personers inställning till en myndighet ofta beror på vilket bemötande de får eller upplever sig få från myndigheten. Detta innebär att en anställd ska agera på ett sådant sätt att allmänhetens förtroende för myndigheten inte skadas. Att den anställda uppträder sakligt, korrekt, seriöst och lyssnande är särskilt viktigt i en sådan granskande och kontrollerande verksamhet som tillsyn. En offentligt anställd ska inte ens kunna misstänkas för att låta sig påverkas av ovidkommande önskemål eller hänsyn i sitt arbete. Man ska alltid vara medveten om att man i sin tjänst företräder det allmänna. Det finns till exempel olika former av jävsintressen som kan medföra att det inte är lämpligt att en anställd företräder myndigheten i ett visst ärende. Ibland behöver tillsyn göras på objekt som ägs eller drivs av kommunen själv, såsom skolor. Det är då viktigt att tillsynsför rättaren tar ställning till om han eller hon kan bibehålla sin objektivitet när tillsynen genomförs. Om tillsynsför rättarens objektivitet kan ifrågasättas kan det istället vara motiverat att en person anställd av annan kommun anlitas för genomförandet av tillsynen. Man kan också hamna i situationer där någon vill påverka myndighetens beslut och agerande genom så kallade otillbörliga förmåner, det vill säga mutor. För den som behöver mer kunskap om mutor och jäv så har Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) publicerat en vägledning⁵.

Att representera en myndighet

Som tillsynsför rättare bör man vara observant på hur man uppfattas av enskilda eftersom man företräder det allmänna.

5. Sveriges Kommuner och Landsting, Om mutor och jäv – vägledning för anställda i kommuner, landsting och regioner. Reviderad 2012-09-01. (SKL 2012).

Offentlig förvaltning och några grundläggande principer

Den offentliga verksamheten i Sverige utövas av staten och kommunerna. Regionerna omfattas av samma offentligrättsliga regler som kommunen. De statliga och kommunala organen kan delas in i två kategorier: beslutande politiska församlingar och förvaltningsmyndigheter.

Statliga och kommunala organ

- beslutande politiska församlingar (*riksdagen, regionfullmäktige och kommunfullmäktige*)
- förvaltningsmyndigheter (*både statliga och kommunala förvaltningar*).

Regeringsformen, som är en grundlag, stadgar att det ska finnas statliga och kommunala förvaltningsmyndigheter för den offentliga förvaltningen.⁶ Den offentliga förvaltningens uppgift är att verkställa det som riksdagen och regeringen har beslutat om. Med förvaltningsmyndigheter menas de organ som ingår som självständiga enheter i den statliga eller kommunala förvaltningsorganisationen, till exempel olika statliga myndigheter och kommunala nämnder.

En stor del av förvaltningsmyndigheternas verksamhet omfattar handläggning av olika typer av ärenden, vilket brukar leda till något slags beslut. Kännetecknande för myndighetsbeslut är att de är avsedda att påverka enskildas eller offentliga organs handlande. En förvaltningsmyndighets handläggning av ärenden regleras i förvaltningslagen (2017:900) (FL).

Eftersom förvaltningsbeslut kan innebära stora ingrepp i individens privata förhållanden begränsas de av en rad bestämmelser som ska skydda individens rättigheter gentemot det allmänna. De viktigaste principerna är:

- legalitetsprincipen
- likhetsprincipen
- objektivitetsprincipen
- proportionalitetsprincipen.

---

6. 1 kap. 8 § RF.

Legalitetsprincipen

Legalitetsprincipen innebär att den offentliga makten ska utövas under lagarna. Det krävs alltså stöd i någon författning för att en myndighet ska ha rätt att fatta beslut. Detta skapar rättssäkerhet, genom att individen ges en möjlighet till förutsägbarhet.

Likhetsprincipen

Alla är lika inför lagen. Lika fall ska behandlas lika av myndigheterna.

Objektivitetsprincipen

Myndigheterna är i alla lägen skyldiga att agera sakligt och opartiskt.

Proportionalitetsprincipen

En myndighet får inte använda mer ingripande åtgärder än vad som krävs med hänsyn till ändamålet. En åtgärd får vidtas mot en person bara om skälen för åtgärden uppväger det besvär som åtgärden innebär för den som drabbas. Det ska alltså råda balans mellan mål och medel.

Rättskällor

Med rättskällor menas de olika källor som formulerar vad som är gällande rätt. Den främsta rättskällan är den skrivna lagen, följd av förordningar och andra författningar, till exempel föreskrifter. Författningar är ett gemensamt namn för lagar, förordningar och föreskrifter. De är alla bindande regler. Riksdagen beslutar om lagar, regeringen om förordningar och myndigheter om föreskrifter.

Bland övriga rättskällor finns rättspraxis, sedvänja (sedvanerätt), lagars förarbeten och rättsvetenskaplig litteratur. Rättspraxis är tidigare domar från högre domstolar. Om målet har avgjorts i högsta instans, Högsta domstolen eller Högsta förvaltningsdomstolen, är rättsfallet vägledande för rättstillämpningen, ett så kallat prejudikat.

Prejudikat

Ett avgörande från högsta instans i en viss rättsfråga som i fall med samma förutsättningar fungerar bindande för lägre instanser.

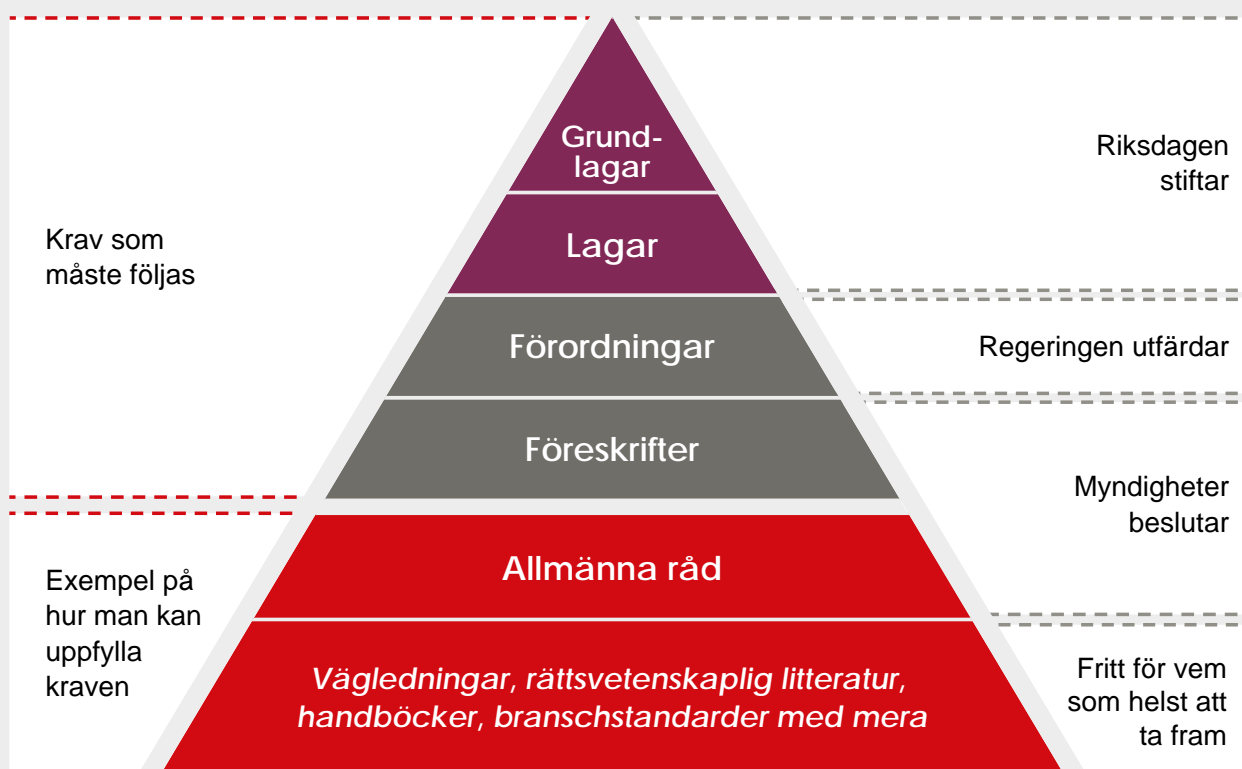
Allmänna råd som meddelas av vissa myndigheter utgör inte bindande regler. Allmänna råd har snarare en rådgivande och rekommenderande karaktär och syftar till att tydliggöra hur de bindande reglerna kan tillämpas. I rättspraxis har det sagts att de allmänna råden i normala fall bör följas.⁷ Syftet med allmänna råd är att den enskilde ska kunna känna sig trygg i att verksamheten är förenlig med gällande reglering om verksamheten bedrivs i enlighet med dessa råd.

Eftersom Sverige är medlem i Europeiska unionen (EU) är EU-rätten en del av det svenska rättssystemet. I EU-rätten ingår framför allt de grundläggande fördragen, till exempel Lissabonfördraget. Även förordningar, direktiv, bindande beslut samt rekommendationer och tillkännagivanden från EU:s institutioner, som EU-kommissionen, räknas till EU-rätten. Till skillnad från EU:s förordningar, som direkt gäller som svensk lag, blir ett direktiv en gällande reglering i Sverige när det införlivas i svensk rätt genom lag eller annan författning.

I Sverige tillämpas en normhierarki som går ut på att en norm som ligger högre upp i hierarkin gäller före en norm som ligger längre ner i hierarkin, se figur 2 nedan. De normer som finns högst upp i hierarkin är grundlagarna, nämligen regeringsformen (1974:152), successionsordningen (1810:0926), tryckfrihetsförordningen (1949:105) och yttrandefrihetsgrundlagen (1991:1469). Sedan följer lagar, förordningar och föreskrifter. Normhierarkin betyder att om riksdagen beslutar om en lag som står i strid med svensk grundlag så gäller grundlagen före lagen. På samma sätt gäller lag före förordning och förordning gäller före föreskrift.

7. RÅ 1993 ref.11.

Figur 2. Normhierarki.

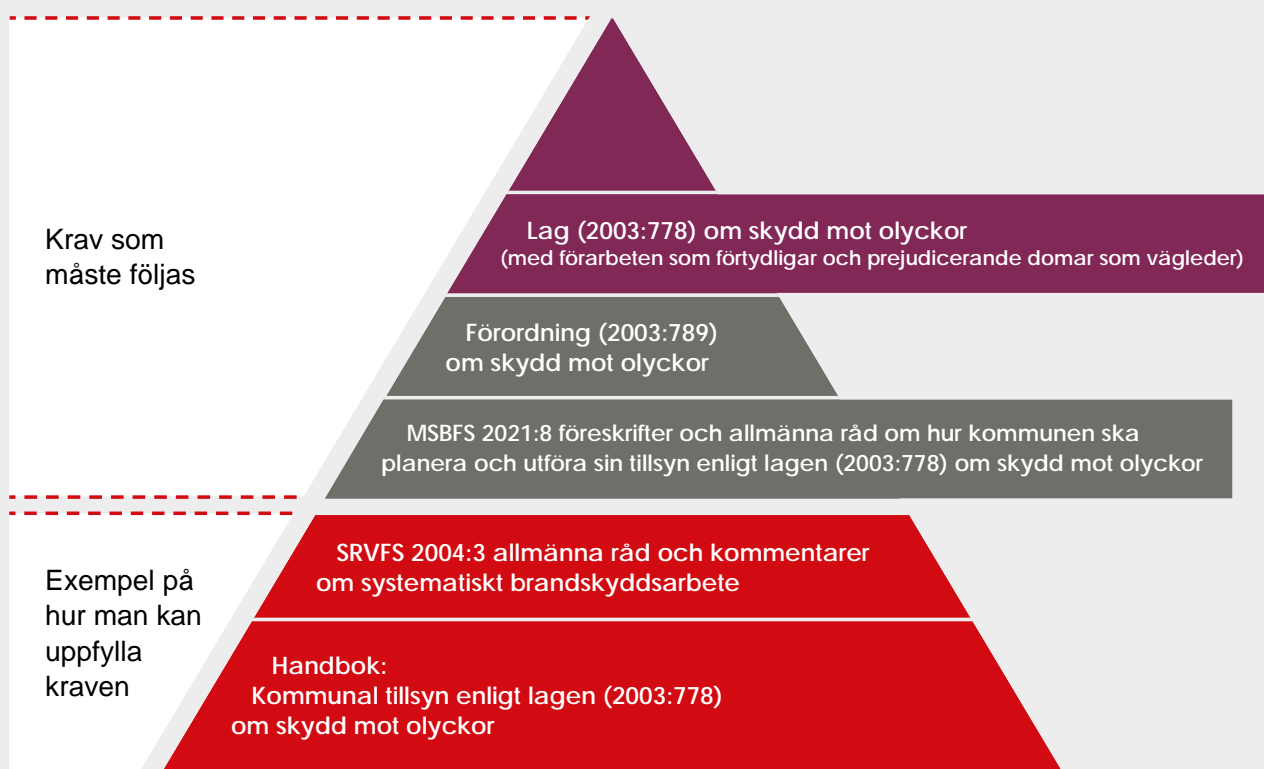

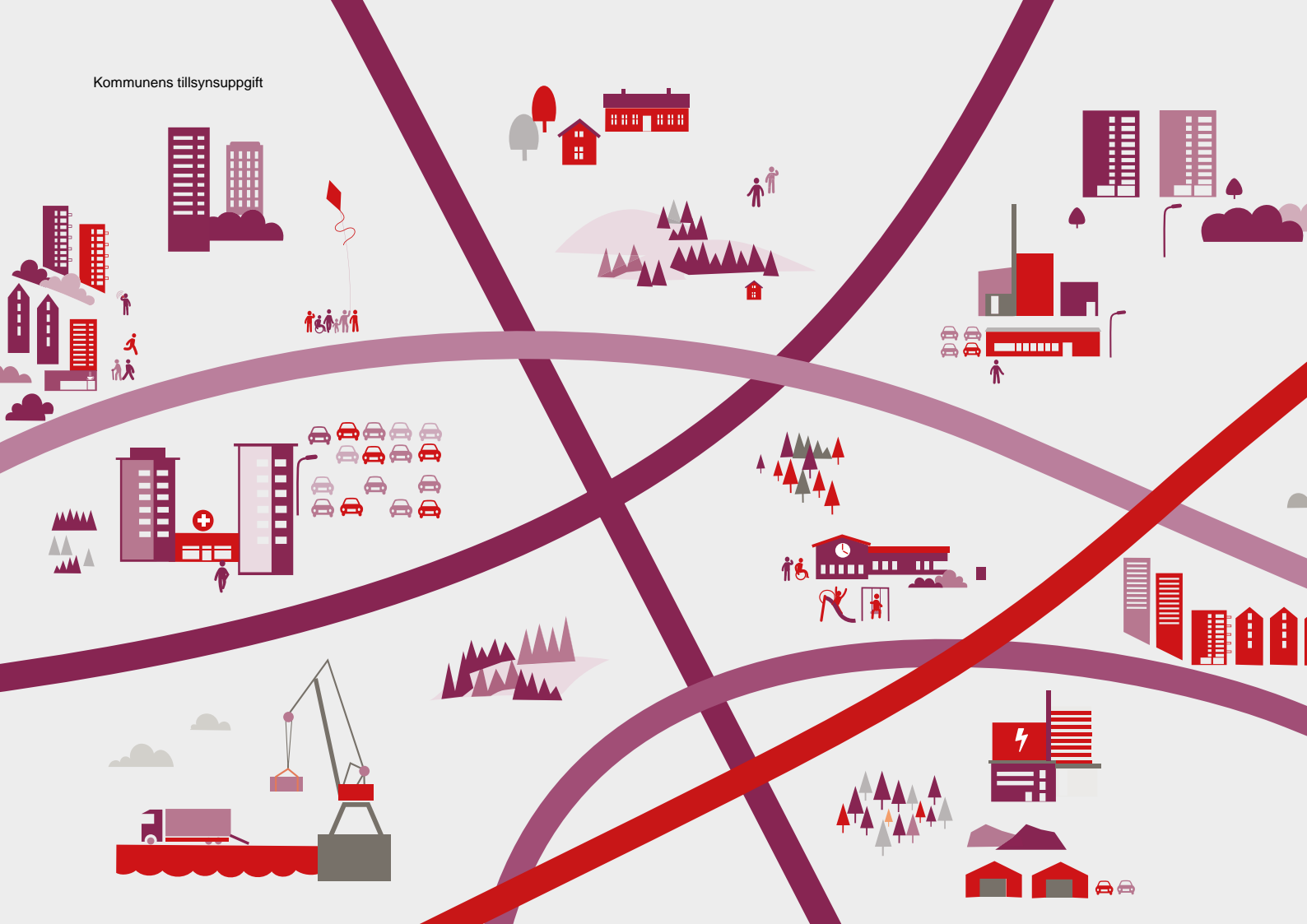
EU-rätten har en särskild ställning på grund av principen om EU-rättens företräde. Principen betyder att om en nationell regel står i strid med en EU-rättslig regel så ska EU-rätten tillämpas och den nationella regeln åsidosättas. Det kan alltså vara olagligt att tillämpa en svensk lag om lagen strider mot EU-rätten. Denna princip begränsar dock i första hand myndigheterna.

För vägledning i hur de bindande författningarna ska tolkas och tillämpas finns lagars förarbeten, det vill säga utredningar, propositioner, betänkanden och annat material som föregick själva lagen. Som tidigare nämnts, när det gäller rättspraxis, fungerar domar från högsta instans (prejudikat) inriktande för hur en författning ska tillämpas i ett visst fall. Även domar från lägre instans (exempelvis kammarrätt) kan ge vägledning i hur författningar ska tolkas och tillämpas. De lägre instansernas avgöranden är dock inte bindande för den fortsatta tillämpningen. Sist men inte minst finns rättsvetenskaplig litteratur, som också kan vara till hjälp vid tolkning och tillämpning av författning.

Inom området skydd mot olyckor kan normhierarkin illustreras enligt figur 3 nedan. LSO står högst upp. Under lagen finns regeringens förordning (2003:789) om skydd mot olyckor (FSO). MSB:s föreskrifter och allmänna råd är underordnade regeringens förordning. Motsvarande gäller för lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor (LBE) med tillhörande förordning och föreskrifter.

Figur 3. Exempel på normer inom området skydd mot olyckor

Nationellt mål för förebyggande verksamhet

I LSO infördes från den 1 januari 2021 ett nytt nationellt mål för den förebyggande verksamheten.⁸ Målet innebär att verksamheten ska planeras, organiseras och utföras så att den effektivt bidrar till att förhindra eller begränsa skador till följd av bränder och andra olyckor. Särskild vikt ska läggas vid att förhindra dödsfall och andra allvarliga skador.

I sin strävan att uppfylla och arbeta mot det nationella målet menar lagstiftaren att kommunens åtgärder i huvudsak behöver ha två inriktningar.⁹ För det första bör man vidta särskilda åtgärder vid byggnader eller anläggningar som skolor, hotell och byggnader där det vistas personer med nedsatt förmåga att själva undkomma brand. I denna typ av byggnader bedömer man att tillsyn med viss regelbundenhet är en lämplig åtgärd. För det andra finns det också behov av att vidta förebyggande åtgärder i bostäder, eftersom statistiken visar att majoriteten av dödsbränderna inträffar i bostäder. Här bedöms råd, information och utbildning till boende och fastighetsägare samt riktade åtgärder till individer som är särskilt riskutsatta¹⁰ vara lämpliga åtgärder för att hantera problematiken.

8. 1 kap. 3 a § LSO.

9. Proposition 2019/20:176 om en effektivare kommunal räddningstjänst, s. 73.

10. Stärkt brandskydd för särskilt riskutsatta, MSB1659 – december 2020.

Föreskrifter om hur kommunen ska planera och utföra sin tillsyn enligt LSO

Från den 1 juli 2022 finns det föreskrifter och allmänna råd om hur kommunen ska planera och utföra sin tillsyn enligt LSO (MSBFS 2021:8¹¹). Syftet med föreskrifterna är att bidra till en nationell likriktning av tillsynen och att tillsynen på ett effektivt sätt ska bidra till målen i LSO. Föreskrifterna innehåller bestämmelser om hur kommunen ska planera och utföra sin tillsyn enligt 5 kap. 1 § LSO. Skyldigheten att utföra brandskyddskontroll över fasta förbränningsanordningar och imkanaler i restauranger, storkök och därmed jämförbara utrymmen enligt 3 kap. 4 § omfattas inte.

MSBFS 2021:8 är indelad i två delar, *planering av tillsynsverksamheten* och *tillsynens utförande*. Delen om planering reglerar för vilka byggnader och andra anläggningar som kommunen ska ha en planering av tillsynen. Det finns också krav på att hålla förteckning över dessa byggnader och anläggningar, samt bestämmelser kring kommunens bedömning av hur ofta tillsyn ska göras. Kommunen ska även kunna göra tillsyn som inte planerats på förhand när man får kunskap om ett sådant behov. Det finns också ett krav att kommunen med utgångspunkt i den kunskap man får vid en räddningsinsats ska bedöma om det föreligger ett behov av tillsyn.

När det gäller utförandet av tillsyn innebär bestämmelserna i MSBFS 2021:8 ingen nämnvärd avvikelse från den vägledning som MSB gav innan föreskrifterna trädde i kraft. Det som tillkommit är ett uttryckligt krav att om kommunen beslutar om föreläggande mot den enskilde ska kommunen följa upp att kraven i beslutet följs. Kommunen ska också vid behov genomföra samråd med kommunala förvaltningar eller statliga myndigheter innan beslut om föreläggande fattas, i syfte att undvika att det föreläggs om åtgärder som står i strid med annan lagstiftning.

Vägledning kring hur kommunen vid sin tillsyn kan uppfylla föreskrifternas krav finns främst i kapitlet *Tillsynsverksamheten* på sidan 35 (planering av tillsynsverksamheten) och i kapitlet *Tillsynsärendet* på sidan 59 (tillsynens utförande).

11. MSBFS 2021:8 föreskrifter och allmänna råd om hur kommunen ska planera och utföra sin tillsyn enligt lagen (2003:778) om skydd mot olyckor.

Tillsynsmandatet

LSO reglerar att kommunerna ska ha tillsyn över att enskilda följer lagen och föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen.¹² Vilka den enskildes skyldigheter är och vad dessa innebär kan du läsa om i kapitlet *Den enskildes skyldigheter* på sidan 21.

Vid tillsyn har kommunen rätt att få tillträde till byggnader och anläggningar, att få de upplysningar och handlingar som behövs för tillsynen och att meddela de förelägganden om åtgärder och förbud som behövs för att lagen ska efterlevas. Kommunen får också förena sina beslut med vite och vidta åtgärder på den enskildes bekostnad.¹³ Att det efter ändringen i LSO 1 januari 2021 inte längre uttrycks i lagstiftningen att kommunen får meddela förbud i ärenden som rör tillsyn ska inte tolkas som att det inte är möjligt att meddela förbud. Motivet till den ändrade formuleringen i lagtexten var att ett föreläggande kan innebära både ett krav på att en viss åtgärd ska vidtas (påbud) eller att en viss åtgärd inte får vidtas (förbud). Med det i beaktande menade lagstiftaren att en särskild skrivning om förbud inte längre behövdes.¹⁴

Utöver tillsynen av den enskildes skyldigheter ska en kommun i syfte att förebygga brand utöva kontroll (brandskyddskontroll) över fasta förbränningsanordningar och imkanaler i restauranger, storkök och därmed jämförbara utrymmen.¹⁵ Hur brandskyddskontroll kan utföras beskrivs dock inte närmare i den här boken.

En kommun får ta ut en avgift för att utöva tillsyn över den enskildes skyldigheter enligt 2 kap. 2 § LSO samt för brandskyddskontroll enligt 3 kap. 4 § LSO.¹⁶ Avgift får tas ut för förberedande arbete, besök och efterarbete.¹⁷ MSB vägleder inte kring utformningen av taxor, däremot har Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) tagit fram stöd till upprättande av taxor inom räddningstjänstområdet.¹⁸

I LSO finns en särskild bestämmelse om att kommunen genom information, rådgivning och på annat sätt ska underlätta för den enskilde att fullgöra sina skyldigheter enligt lagen.¹⁹ Detta ska inte förväxlas med tillsyn i vilken myndigheten har en granskande roll. Det är viktigt att kommunen särskiljer de olika aktiviteterna för att det ska bli tydligt för den enskilde vad som är tillsyn och vad som är information och rådgivning. En informations- och rådgivningsinsats från kommunen innebär exempelvis att det inte kan ställas några bindande krav på den enskilde och det är heller inte tillåtet för kommunen att ta betalt för detta.

Kommunen har enligt FL en generell serviceskyldighet, som innebär att svara på enskildas frågor. LSO ställer ytterligare krav på kommunen att dessutom aktivt informera medborgarna.

---

12. 5 kap. 1 § LSO.

13. 5 kap. 2 § LSO.

14. En effektivare kommunal räddningstjänst, prop. 2019/20:176, s. 49.

15. 3 kap. 4 § LSO.

16. 5 kap. 4 § LSO och 3 kap. 6 § LSO.

17. En effektivare kommunal räddningstjänst, prop. 2019/20:176, s. 51.

18. [skr.se](https://www.skr.se)

19. 3 kap. 2 § LSO.

För vad får kommunen ta betalt?

- En kommun får ta ut en avgift för att utöva tillsyn över den enskildes skyldigheter enligt 2 kap. 2 § LSO.²⁰
- En kommun får inte, med stöd av LSO, ta ut avgift för att lämna information eller rådgivning.

Den politiska styrningen

Kommunala uppgifter ska fullgöras av en eller flera nämnder.²¹ Kommunfullmäktige bestämmer vilka nämnder som ska finnas och hur uppgifterna ska fördelas. När det gäller kommunal verksamhet som regleras i speciallagstiftning, som till exempel tillsyn enligt LSO, ska kommunfullmäktige se till att ansvaret täcks av en eller flera nämnder, samt att uppgifterna finns noga angivna i instruktion eller reglemente för respektive nämnd. I propositionen anges att för vissa uppgifter, exempelvis inom LSO, är det ofta lämpligt med ett sammanhållet ansvar.²² Utöver det har en kommun också möjlighet att ingå avtal med annan kommun för att helt eller delvis utföra tjänster som åligger kommunen, exempelvis vissa delar av tillsynsverksamheten.²³

Nämnderna, eller dess motsvarighet, har dock fortfarande det yttersta ansvaret för de beslut som fattas och kan vägras ansvarsfrihet för felaktiga beslut, även i de fall när beslut i praktiken har fattats av en person på delegation. I ett kommunalförbund är det en förbundsledning eller motsvarande som har ansvaret för verksamheten enligt LSO. Läs mer om delegering av beslut i avsnittet *Delegering* på sidan 18.

Enligt LSO ska varje kommun ha handlingsprogram för sin förebyggande verksamhet och för sin räddningstjänst.²⁴ I handlingsprogrammet för den förebyggande verksamheten ska det, på en övergripande nivå, beskrivas hur kommunens tillsyn är ordnad och hur den planeras. Bestämmelser kring handlingsprogrammets innehåll och struktur finns i MSBFS 2021:1, och det finns också vägledning kring hur dessa föreskrifter kan uppfyllas.²⁵

Kommunen bestämmer själv på vilket sätt handlingsprogrammet ska antas inom de ramar som allmänt gäller för kommunal verksamhet. Innan handlingsprogrammet antas ska samråd ske med myndigheter som har ett väsentligt intresse i saken.

20. 5 kap. 4 § LSO.

21. 3 kap. 11 § LSO.

22. Reformerad räddningstjänstlagstiftning, prop. (2002/03:119), s. 112.

23. 9 kap. 37 § Kommunallagen (2017:725).

24. 3 kap. 3 och 8 §§ LSO.

25. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap. Handbok – Innehåll och struktur i kommunernas handlingsprogram enligt lagen om skydd mot olyckor. MSB, 2021.

Delegering

En viktig aspekt att beakta när kommunen utför sin tillsynsuppgift är att det finns en genomtänkt delegering av beslutanderätten. Ett beslut om ett föreläggande om åtgärder eller förbud ska fattas av en behörig person. Detta regleras i kommunallagen (2017:725).

Den nämnd som har ansvar för kommunens uppgifter kan enligt LSO delegera beslutanderätten vidare till en förvaltningschef, som också kan vara räddningschef enligt LSO. Nämnden får även överlåta åt denne att i sin tur delegera beslutanderätten vidare till andra anställda på räddningstjänsten. En sådan rätt att delegera vidare brukar vara begränsad till en enda person inom en nämnds verksamhetsområde. Denne får dock inte överlåta rätten att delegera vidare beslutanderätten till en annan anställd.

Att förvaltningschefen är behörig att besluta på nämndens vägnar kan vara angivet i nämndreglementet, arbetsordningen eller delegationsordningen. Hos räddningstjänsten kan det också finnas en arbetsordning som reglerar vilka befattningshavare som är behöriga att meddela förelägganden. Förvaltningschefen kan även fatta ett särskilt beslut om att en viss person ges behörighet att utfärda förelägganden²⁶. För att kommunens beslut vid tillsyn ska vara juridiskt giltiga ska det finnas en obruten kedja av beslut om delegering som leder från nämnden, via förvaltningschefen till den person som fattar beslutet, exempelvis en tillsynsför rättare. Hur en kommun utformar dessa beslut är en organisatorisk fråga. Notera att beslut som är förenat med vite eller verkställande av åtgärd på den enskildes bekostnad ska fattas av den ansvariga nämnden.²⁷ Rätten att fatta sådana beslut får inte delegeras till någon annan.

Tydlig förbunds- och delegationsordning

Det ska finnas tydliga ansvarsfördelningar från kommunfullmäktige till eventuella kommunalförbund eller gemensamma nämnder, där det framgår vilka delar av verksamheten kommunfullmäktige lämnat över ansvaret för. Det ska också finnas tydliga delegationsordningar från den politiska nivån till tjänstemannanivån och vidare från förvaltningschef eller räddningschef ner till andra tjänstemän i organisationen.

Ett beslut om delegering behöver inte visas för den som granskas vid tillsyn. En tillsynsför rättare ska dock kunna svara på frågor som rör behörighet, till exempel vem som är behörig att meddela ett föreläggande, att förelägganden som är förenat med vite ska beslutas i nämnden och så vidare. Om det senare visar sig att ett beslut har fattats av en obehörig person har beslutet inte tillkommit i laga ordning och det riskerar att upphävas vid ett överklagande.

Det är även av stor vikt att delegering inte sker i större utsträckning än vad reglerna medger. Ett beslut som har fattats enligt otillåten delegering anses ha fattats av en obehörig person och kan därför hävas vid en prövning.

26. 5 kap. 2 § LSO.

27. 3 kap. 13 § LSO.

Kompetens för att bedriva tillsyn enligt LSO

I LSO framgår att personal som ska utföra förebyggande verksamhet och tillsyn för kommunens räkning genom utbildning och erfarenhet ska ha den kompetens som behövs.²⁸

Varje kommun måste därför se till att personalen har den kompetens som behövs för att tillsynen ska kunna bedrivas på ett tillfredställande sätt.

Läs mer om vilken kompetens som behövs i avsnittet *Krav på kompetens* i kapitlet *Tillsynsverksamheten* på sidan 52.

Offentlighet, sekretess och säkerhetsskydd

Utgångspunkten i svensk offentlig förvaltning är att varje svensk medborgare, och även utländska medborgare, har rätt att ta del av uppgifter som finns i allmänna handlingar.²⁹ Handlingsoffentligheten är en del av offentlighetsprincipen och regleras i 2 kap. tryckfrihetsförordningen. Rätten att få läsa en allmän handling kan dock begränsas. En begränsning ska i sådant fall finnas angiven i en lag, oftast i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) (OSL). För att läsa mer om offentlighetsprincipen och hur reglerna om sekretess ska tillämpas hänvisas till Regeringskansliets broschyr *Offentlighetsprincipen och sekretess*.³⁰

I vissa fall kan en tillsynsför rättare behöva ta del av uppgifter som är säkerhets känsliga och därför omfattas av hanteringsreglerna i säkerhetsskyddslagen (2018:585). För att läsa mer om vad detta innebär för kommunen hänvisas till Säkerhetspolisens vägledningar på området.³¹

---

28. 3 kap. 14 § LSO.

29. 2 kap. 1 § tryckfrihetsförordningen (1949:105).

30. Offentlighetsprincipen och sekretess – kortfattat om lagstiftningen, 2019. Regeringskansliet, Justitiedepartementet.

31. [sakerhetspolisen.se](https://www.sakerhetspolisen.se)

Den enskildes skyldigheder

Den enskildes skyldigheter

I detta kapitel beskrivs den enskildes skyldigheter enligt LSO och särskilt de skyldigheter som regleras i 2 kap. 2 § LSO. I dessa delar fördjupar vi oss bland annat i begreppen *byggnad* eller *anläggning* samt *ägare* och *nyttjanderättshavare*. Kapitlet behandlar även lagens krav på brandskydd i skälig omfattning, samt under vilka förhållanden det är möjligt att ställa högre krav på brandskyddet än vad som gällde när en byggnad uppfördes eller senast ändrades. Kapitlet innehåller även en kort sammanfattning av viktiga prejudikat på området.

Varna och tillkalla hjälp

Den enskildes skyldighet att varna och tillkalla hjälp regleras i 2 kap. 1 § LSO. Skyldigheten innebär att den som upptäcker eller får kännedom om en brand eller om en olycka som innebär fara för någons liv, eller allvarlig risk för någons hälsa eller för miljön, ska varna dem som är i fara och vid behov tillkalla hjälp. Detta gäller även vid överhängande fara för sådan brand eller annan olycka. Skyldigheten för den enskilde gäller om det är praktiskt möjligt. Denna skyldighet gäller för alla, men eftersom skyldigheten uppstår först när en brand eller olycka inträffar är denna skyldighet inte relevant att inbegripa i kommunens tillsyn över den enskilde.

Skyldigheter för ägare eller nyttjanderättshavare

”Ägare eller nyttjanderättshavare till byggnader eller andra anläggningar skall i skälig omfattning hålla utrustning för släckning av brand och för livräddning vid brand eller annan olycka och i övrigt vidta de åtgärder som behövs för att förebygga brand och för att hindra eller begränsa skador till följd av brand.”

Ovanstående bestämmelse om den enskildes skyldigheter i 2 kap. 2 § LSO är allmänt hållen och vilar på ett antal olika delar och begrepp som vi diskuterar i tur och ordning i detta avsnitt. Med den enskilde avses i det här sammanhanget en eller flera ägare eller nyttjanderättshavare. Till exempel kan bestämmelsen bara användas för att ställa krav på ägare eller nyttjanderättshavare till byggnader eller andra anläggningar.

Ägare eller nyttjanderättshavare

Krav på åtgärder inom ramen för en tillsyn enligt LSO ska riktas till den som har rådighet att åtgärda bristen. Det är därför viktigt att reda ut ansvarsfördelningen mellan den som äger en byggnad eller anläggning och den som bedriver någon form av verksamhet i eller på den. I 2 kap. 2 § LSO anges att ägare eller nyttjanderättshavare är ansvariga för att det finns ett brandskydd i skälig omfattning. Det är alltså inte fråga om något solidariskt ansvar.³²

Ofta ansvarar ägaren av fastigheten för den del av brandskyddet som berör den fysiska utformningen av byggnaden och nyttjanderättshavare för de delar som berör verksamheten. Till en byggnad räknas inte bara väggar, golv och tak utan även alla fasta tillbehör som de elektriska installationerna, värmesystem, dörrstängare, sprinkleranläggning och automatisk brandlarmanläggning. Ansvarsfördelningen måste dock inte se ut så. Genom avtal kan ansvarsförhållandet mellan ägare och nyttjanderättshavare vara utformat på annat sätt och denna gränsdragning är en viktig utgångspunkt för det systematiska brandskyddsarbetet (SBA).³³ Även om det slutits avtal har ägaren till en byggnad fortsatt rådighet att vidta åtgärder i byggnaden och därmed kan krav avseende byggnadstekniskt brandskydd även riktas mot denne.

---

32. Proposition 2002/03:119 om reformerad räddningstjänstlagstiftning, s. 53.

33. Statens räddningsverks allmänna råd och kommentarer om systematiskt brandskyddsarbete, SRVFS 2004:3.

Byggnad eller annan anläggning

Kraven i 2 kap. 2 § LSO avser bara byggnader eller andra anläggningar. Vad som är en byggnad eller annan anläggning enligt LSO har inget entydigt svar. Vägledning om byggnad finns i plan- och bygglagen (2010:900) (PBL) och begreppet anläggning finns förutom i PBL i andra lagstiftningar.

Definition av begreppet byggnad, enligt PBL³⁴:

”En varaktig konstruktion som består av tak eller av tak och väggar och som är varaktigt placerad på mark eller helt eller delvis under mark eller är varaktigt placerad på en viss plats i vatten samt är avsedd att vara konstruerad så att människor kan uppehålla sig i den.”

Anläggning

En anläggning är någon typ av fast, stadigvarande konstruktion som tillhör den fastighet den ligger i. Här följer några exempel på anläggningar som definieras i olika lagar.

- Vägar
- Broar
- Nöjesparker
- Djurparker
- Idrottsplatser
- Skidbackar och skidliftar
- Campingplatser
- Ställplatser
- Skjutbanor
- Hamnar för fritidsbåtar
- Motorbanor
- Golfbanor
- Upplag
- Tunnlar
- Fasta cisterner
- Murar
- Parkeringsplatser utomhus
- Friluftsbad

I ett rättsfall som rörde frågan om huruvida Stockholm Gas stadsgasnät är en farlig verksamhet i enlighet med bestämmelserna i 2 kap. 4 § LSO slog domstolen fast att ett stadsgasnät är att betrakta som en anläggning enligt LSO.³⁵

En byggnad som är under uppförande kan betraktas som en byggnad i den här meningen redan innan den är färdigställd. Rimligen kan byggnaden omfattas av begreppet byggnad i 2 kap. 2 § LSO när de grundläggande delarna som grundkonstruktion, bärande stomme och takkonstruktion är färdiga. Detta innebär att kraven i LSO gäller även om det inte finns något slutbesked enligt PBL. På motsvarande sätt bör samma resonemang kunna appliceras på en anläggning under uppförande. Det bör även påpekas att det under byggnadens eller anläggningens uppförande kan riktas krav på brandskydd från andra lagstiftningsområden, framför allt gäller det inom arbetsmiljöområdet.

34. 1 kap. 4 § PBL.

35. Högsta förvaltningsdomstolens dom från den 15 april 2011 i mål nr 6797-09.

Utrustning för släckning av brand

Ägaren eller nyttjanderättshavaren ska i skäligen omfattning hålla utrustning för släckning av brand enligt bestämmelsen i 2 kap. 2 § LSO. I förarbetena till 1962 års brandlag³⁶ anges att behovet av utrustning för släckning av brand ska bedömas bland annat utifrån räddningstjänstens möjligheter till ett snabbt ingripande och brandförloppets förmodade hastighet. Vikten av att släckredskapen förvaras så att de är lätt tillgängliga och finns på flera olika ställen i byggnaden nämns också.

Utrustning för livräddning vid brand eller annan olycka

Förutom utrustning för släckning av brand ska byggnaden eller anläggningen även i skäligen omfattning förses med utrustning för livräddning. Syftet med utrustningen är att rädda den eller de som befinner sig i byggnaden eller på anläggningen. Det gäller inte bara i händelse av brand utan även vid andra typer av olyckor, exempelvis drunkningsolyckor.

Utrustningen för livräddning vid brand är exempelvis trappor, stegar och nödbalkonger. Utöver utrustning för livräddning vid brand kan det också krävas utrustning för livräddning vid drunkningsolyckor. Det kan röra sig om livbojar, kastlinor, livbåtar, stegar och hakar samt annan utrustning som kan hjälpa en nödställd i vattnet. Även andra olyckor än drunkning skulle kunna föranleda att det krävs utrustning för livräddning i en byggnad eller anläggning.³⁷ Det kan till exempel vara utrustning för att fira ner nödställda i en liftanläggning, eller andningsskydd för att kunna skydda sig i händelse av en kemolycka. Observera dock att utrustning som ska förhindra andra olyckor än brand, exempelvis räcken, inte regleras av LSO. Här är det PBL och arbetsmiljölagen (1977:1160) (AML) med sina tillsynsmyndigheter som träder in.

I övrigt vidta de åtgärder som behövs

Det sista stycket i bestämmelsen i 2 kap. 2 § LSO lyder ”att i övrigt vidta de åtgärder som behövs för att förebygga brand och för att hindra eller begränsa skador till följd av brand”. Som denna del är formulerad och utformad kan den betraktas som den viktigaste delen av bestämmelsen, eftersom det markerar att den enskilde i skäligen omfattning också i övrigt ska vidta de åtgärder som behövs. Åtgärderna kan vara organisatoriska eller tekniska. En majoritet av de åtgärder som avkrävs genom ett beslut om föreläggande kan kopplas till detta stycke i bestämmelsen. Vissa typer av krav kan anses rymmas inom flera delar av bestämmelsen.

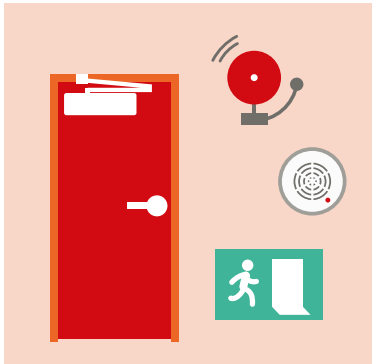
De åtgärder och aktiviteter som utgör brandskyddet brukar normalt delas in i tekniska och organisatoriska brandskyddsåtgärder.

---

36. Kungl. Maj:ts proposition nr 12 år 1962, prop. 1962:12 s. 138.

37. Reformerad räddningstjänstlagstiftning, prop. 2002/03:119 s. 52.

Tekniska brandskyddsåtgärder

Med tekniska brandskyddsåtgärder avses exempelvis sådana åtgärder i byggnadens utformning som syftar till att skydda mot och vid brand. Exempel är brandcellsindelning, automatiska släcksystem, automatisk brandlarmanläggning, utrymningslarm, brandvarnare, vägledande markering och utrymningsvägar.

Organisatoriska brandskyddsåtgärder

Med organisatoriska brandskyddsåtgärder avses alla de övriga åtgärder som ägare eller nyttjanderättshavare har utöver det tekniska brandskyddet i byggnaden eller anläggningen. Ofta är det organisatoriska brandskyddet knutet till de personer som vistas mer än tillfälligt i byggnaden eller anläggningen och deras agerande. Det kan till exempel röra sig om personal som har till uppgift att verka förebyggande mot bränder och som i händelse av brand ska genomföra en första släckinsats eller se till att byggnaden eller anläggningen utryms. Även kontroll och underhåll av det tekniska brandskyddet är en del i det organisatoriska brandskyddet. Exempel är utbildning, övning, rutiner, regelbundna kontroller/underhåll och tillhörande dokumentation.

De allmänna råden om systematiskt brandskyddsarbete³⁸ är avsedda att konkretisera och förtydliga hur den enskilde kan bedriva ett systematiskt brandskyddsarbete utifrån skyldigheterna i 2 kap. 2 § LSO. Den som förrättar tillsyn behöver därför vara väl insatt i de allmänna råden. Som tidigare nämnts består brandskyddet både av tekniska och organisatoriska delar och ett sätt för den enskilde att säkerställa att det fungerar är att bedriva brandskyddsarbetet på ett systematiskt sätt.

Det som styr hur omfattande det systematiska brandskyddsarbetet behöver vara är bland annat brandskyddets komplexitet. Om brandskyddet är komplext med omfattande brandskyddsinstallationer (till exempel sprinkleranläggning, automatisk brandlarmanläggning, brandgasventilation) som kräver kontroll och underhåll, talar detta för att ett mer omfattande brandskyddsarbete behövs. Även när det organisatoriska brandskyddet vid en brand är av stor betydelse behövs ett mer omfattande systematiskt brandskyddsarbete.

Det tekniska och det organisatoriska brandskyddet existerar inte oberoende av varandra. Det är snarare så att den ena delen ofta är en förutsättning för att den andra delen ska kunna fungera så som det är tänkt.

38. Statens räddningsverks allmänna råd och kommentarer om systematiskt brandskyddsarbete (SRVFS 2004:3).

I skäligh omfattning

Bestämmelsen i 2 kap. 2 § LSO gäller alltså alla typer av byggnader och anläggningar men kraven på vilka åtgärder som den enskilde är skyldig att vidta varierar från fall till fall och beror på olika faktorer. I paragrafen formuleras att åtgärder ska vidtas i *skäligh omfattning*. Det innebär att den enskilde enbart är skyldig att vidta åtgärder som är skäliga sett till det ingrepp som åtgärden innebär. I denna bedömning ska hänsyn också tas till de effekter som åtgärden medför. I följande avsnitt redogör vi närmare för de faktorer som påverkar vilka brandskyddsåtgärder som krävs av den enskilde.

Skälighet i lagstiftningens förarbeten

Innebörden av bestämmelserna i en lagstiftning förtydligas i viss utsträckning i förarbetena till lagen. När det gäller vilka brandskyddskrav som kan ställas på den enskilde finns tydliggöranden i förarbetena till 1962 års brandlagstiftning, brandlagen (1962:90) och brandstadgan (1962:91). Dessa ställningstaganden är vägledande även idag.

Utifrån 1962 års förarbeten bedömer MSB att det fortfarande går att dra följande slutsatser angående skäligt brandskydd

- De åtgärder som krävs vid brandsyn eller tillsyn ska inte vara oskäliga ur ekonomisk synvinkel, det vill säga de förväntade effekterna av åtgärderna ska överstiga kostnaderna.
- Vid avvägningen av åtgärdernas skälighet ska intresset att bereda skydd mot olika skador komma i första hand.
- Eventuella begränsade ekonomiska resurser hos den som blir föremål för krav på åtgärder ska inte föranleda eftergifter i kraven. Brist på pengar är med andra ord inte en ursäkt för att ha ett dåligt brandskydd.
- Som utgångspunkt går det inte att ställa krav på byggnadstekniska åtgärder som går utöver de som byggreglerna ställde krav på när byggnaden uppfördes eller ändrades. Ska ytterligare krav ställas behöver det föreligga särskilda omständigheter.

Byggreglerna fungerar inriktande för bedömningen av brandskyddet men det är reglerna i LSO som styr vilka krav som kan ställas på brandskyddet. Av förarbetena framgår att för att det ska vara möjligt att ställa andra krav än de som krävdes när byggnaden eller anläggningen uppfördes eller senast ändrades, måste det föreligga särskilda omständigheter.³⁹ Exempel på sådana särskilda omständigheter beskrivs i nästa avsnitt, *Särskilda omständigheter*.

Tanken är att om en byggnad eller anläggning uppförts i enlighet med de byggregler som gällde vid uppförandet, och verksamheten inte ändrat karaktär, ska ägaren eller nyttjanderättshavaren kunna utgå ifrån att det brandskydd som finns anses vara ett godtagbart brandskydd och att detta inte behöver ändras.

39. Kungl. Maj. ts proposition nr 12 år 1962, prop. 1962:12 s. 141–142.

För att ägaren eller nyttjanderättshavaren ska kunna utgå från detta krävs att byggnaden faktiskt uppfördes och utrustades med det brandskydd som krävdes enligt de då gällande byggreglerna. Det bör dock noteras att detta endast gäller det byggnadstekniska brandskyddet, då byggreglerna inte ställer några krav kopplat till det organisatoriska brandskyddet.

Särskilda omständigheter

Utgångspunkten, vid bedömningen enligt 2 kap. 2 § LSO, är alltså att en byggnad som uppförts enligt de byggregler som gällde vid uppförandet inte ska behöva byggas om eller till i någon väsentlig mening för att anses ha ett brandskydd i skäligen omfattning. I vissa fall föreligger det dock särskilda omständigheter som motiverar att man enligt LSO kan ställa andra krav på brandskyddet än de som gällde när byggnaden uppfördes.

Krav på brandskyddet

För att kunna ställa andra krav än vad byggreglerna gav uttryck för när byggnaden uppfördes eller ändrades måste det föreligga särskilda omständigheter.

I förarbetena specificeras inte vilka omständigheter som kan medföra att andra krav kan ställas på byggnaden eller anläggningen. Bedömningen måste göras i varje enskilt fall och det går därför inte att uttömmande ange samtliga omständigheter som kan anses vara särskilda. Prövningsinstanserna har i en rad rättsfall tagit ställning till när särskilda omständigheter har ansetts föreligga och dessa domar kan fungera som exempel som kan ge vägledning kring hur bedömningen av vad som är en särskild omständighet ska göras. I det här avsnittet presenteras olika exempel på särskilda omständigheter som kan leda till mer eller mindre långtgående åtgärder utöver kraven i då gällande bygglagstiftning.

Om nivån på brandskyddet är väsentligt lägre än de krav som ställs vid nybyggnation och därmed kraftigt skiljer sig från vad medborgarna förväntar sig kan detta utgöra en särskild omständighet. Det kan framför allt bli aktuellt om byggnaden är gammal.

Ett annat exempel på en särskild omständighet är teknikutveckling. Den kan exempelvis ha lett till att en viss brandskyddsåtgärd blivit avsevärt billigare än den var då byggnaden uppfördes. Om åtgärden dessutom har stor effekt bör detta påverka hur man ser på skäligheten. Ett exempel på det är brandvarnare, som på 1980-talet var relativt dyra att installera, medan dagens produkter är betydligt billigare. Det är också möjligt att ny kunskap visar att befintliga brandskyddsåtgärder har stora brister, vilket kan motivera högre krav på brandskyddet än vad som ställdes i samband med senaste bygglovet.

Det kulturhistoriska värdet i en byggnad kan innebära att det i vissa fall föreligger särskilda omständigheter. I dessa fall är det kulturhistoriska värdet något som uppstått efter att byggnaden uppfördes och inget som de regler som gällde vid uppförandet tog hänsyn till. Det kan därför vara aktuellt att ställa andra krav på det byggnadstekniska brandskyddet än kraven i den bygglagstiftning som gällde när byggnaden uppfördes eller ändrades.

Där det finns stor risk för att personsäkerheten äventyras kan långtgående skyddsåtgärder vara motiverade och skäliga, utan att dessa åtgärder ses som alltför kostsamma. För en byggnad gäller exempelvis att de personer som befinner sig i huset kan utrymma, eller på annat sätt kan sättas eller sätta sig i säkerhet. Om det inte är möjligt att nå så hög personsäkerhet kan det finnas skäl att begränsa eller ändra verksamheten. Det kan också finnas skäl att i sådana fall ha en högre förmåga i den organisation som ansvarar för verksamheten, vilket kan föranleda behov av utbildning och övning.

Prejudicerande domar

Som vägledning i fråga om vad som kan anses vara sådana särskilda omständigheter som ställer högre krav än vad som gällde vid bygglovets finns två domar som behandlats av Regeringsrätten. Dessa domar är prejudikat:

- Föreläggande om brandventilation i en magasinsbyggnad (RÅ 1982 2:5).
- Förelägganden om ett bättre brandskydd i en relativt nyuppförd skolbyggnad (RÅ 1972 C 229).

När det gäller magasinsbyggnaden så rör det sig om en byggnad som uppförts enligt lämnat bygglov. Brandchefen hade getts tillfälle att lämna synpunkter innan bygglovets beviljades, men dessa synpunkter beaktades inte i beslutet. Brandchefen beslutade då om ett föreläggande, som i stort överensstämde med tidigare lämnade synpunkter till byggnadsnämnden i samband med bygglovsprocessen. Föreläggandet avsåg bland annat att byggnaden skulle kompletteras med brandventilation. Ärendet överklagades till Regeringsrätten, som fann att tidigare bygglovsprövning inte var ett hinder för att förelägga om åtgärder för att uppnå ett bättre brandskydd i byggnaden.

Även en skolbyggnad uppfördes enligt lämnat bygglov. Det föreläggande som beslutades år 1969 avsåg åtgärder att förbättra utrymningsvägarna. Bland annat ställdes krav på att ett centralt kapprum skulle avskiljas från korridorer som fungerade som utrymningsvägar. Regeringsrätten redovisade i sin dom att trots att brandskyddsfrågor prövats i ett bygglovsärende år 1965 fanns inget hinder mot att ålägga kommunen att vidta åtgärder enligt ett föreläggande. Det ska i detta sammanhang påpekas att det under perioden 1965 till 1969 inträffade flera allvarliga bränder där flera skolelever omkom. Även om brandskyddet uppfyllde de krav som ställdes vid uppförandet av byggnaden kunde de erfarenheter som drogs av skolbränderna ses som nyvunnen kunskap som påvisade brister i befintliga brandskyddslösningar. Denna kunskap innebar att landets skolbyggnader fick ett betydligt bättre brandskydd.

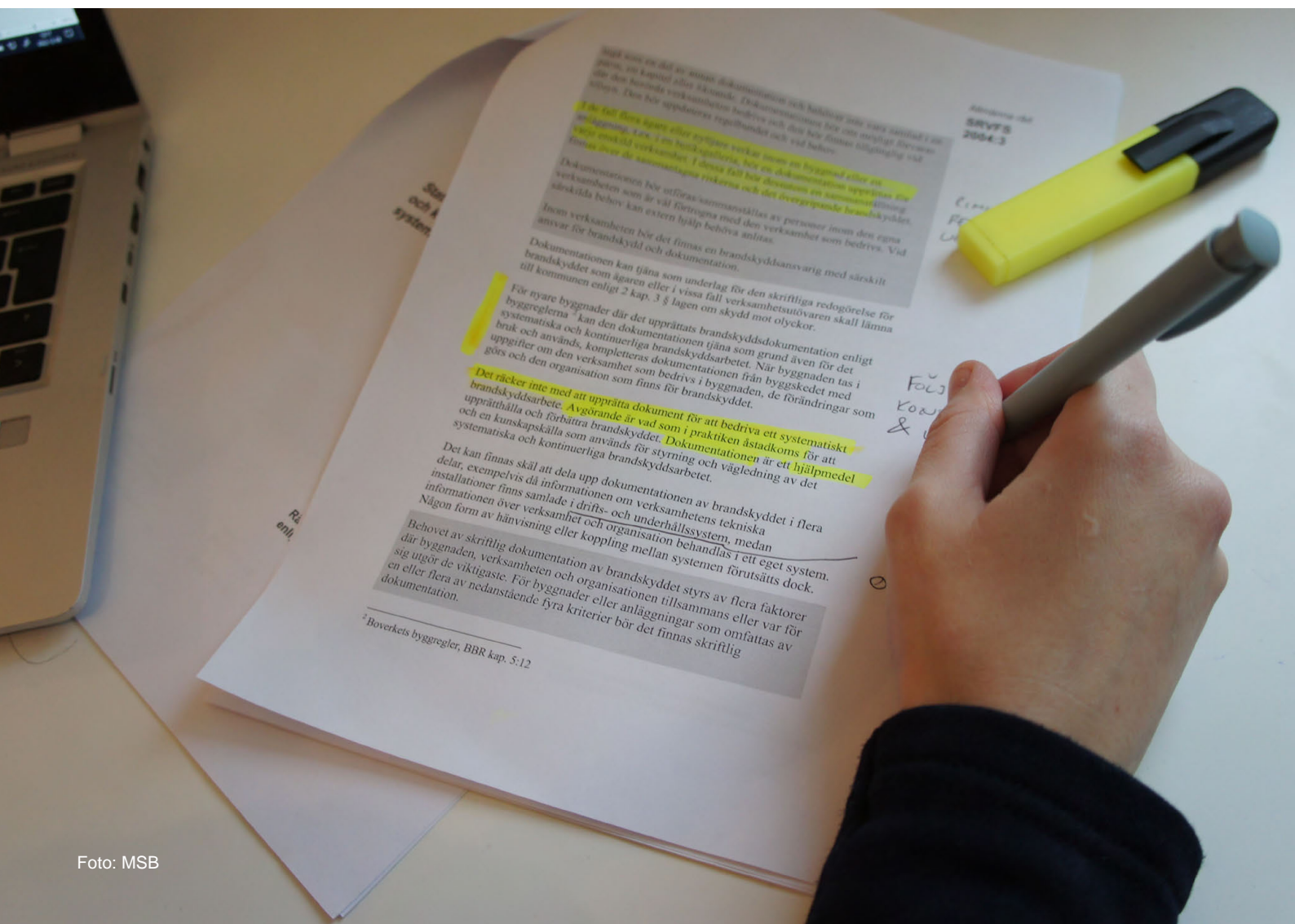
Utöver dessa domar från högsta instans finns domar från kammarrätter och förvaltningsrätter, samt vissa beslut från länsstyrelser, som kan visa på hur brandskydd i skälig omfattning har bedömts för vissa specifika byggnader och anläggningar och även vad som ansetts vara särskilda omständigheter. På MSB:s webbplats finns en rättsfallssamling med namnet ”I skälig omfattning – ett urval av överklagade tillsynsärenden om brandskydd”. Denna rättsfallssamling innehåller bland annat en beskrivning av ärendet i magasinsbyggnaden som nämns ovan.

Allmänna råd

MSB har inte bemyndigande att meddela föreskrifter avseende skyldigheterna i 2 kap. 2 § LSO. MSB (tidigare Räddningsverket) har dock meddelat allmänna råd och kommentarer för olika verksamheter och funktioner. Allmänna råd är en generell rekommendation om tillämpningen av en författning, som anger hur något kan eller bör utföras. Följs det allmänna rådet är det ett tungt vägande skäl till att myndigheten ska acceptera utförandet. Myndigheten kan dock inte kräva ett utförande enligt rådet om uppgiften kan lösas på annat sätt med samma skyddsnivå.

När denna handbok ges ut finns följande allmänna råd som avser den enskildes skyldigheter enligt 2 kap. 2 § LSO:

- Brandskydd i hotell, pensionat, vandrarhem och liknande anläggningar (SRVFS 2008:3).
- Brandvarnare i bostäder (SRVFS 2007:1).
- Brandskydd i gästhamnar (SRVFS 2006:3).
- Brandskydd vid campinganläggningar (SRVFS 2004:12).
- Systematiskt brandskyddsarbete (SRVFS 2004:3).
- Utrustning för vattenlivräddning vid hamnar, kajer, badplatser och liknande vattennära anläggningar (SRVFS 2007:5).

Farlig verksamhet

Anläggningar där verksamheten innebär fara för att en olycka ska orsaka allvarliga skador på människor eller miljö medför särskilda krav. Ägaren, eller den som utövar verksamheten, är skyldig att i skälig omfattning hålla och bekosta beredskap med personal och egendom och i övrigt vidta nödvändiga åtgärder för att hindra eller begränsa sådana skador. Vid farlig verksamhet gäller även bestämmelser om varning, underrättelse vid utsläpp av giftiga eller skadliga ämnen och information om olycka. Bestämmelserna gäller även vid överhängande fara för olycka.

Bestämmelserna avseende farlig verksamhet framgår av 2 kap. 4–5 §§ LSO och 2 kap. 3–5 §§ FSO. Det är i det här sammanhanget viktigt att tänka på att skyldigheterna inte avser åtgärder som krävs för att förebygga att olyckor inträffar, utan åtgärder som behövs för att hindra eller begränsa skador av en olycka som trots förebyggande åtgärder ändå inträffar. För dessa speciella verksamheter finns med andra ord en skyldighet att vidta sådana åtgärder och de ska ses som ett komplement till kommunens resurser för räddningstjänst. De särskilda skyldigheterna för farlig verksamhet aktualiseras för en ägare eller nyttjanderättshavare om riskerna vid verksamheten avviker från de risker kommunen normalt hanterar. Flygplatser och Sevesoverksamheter är farlig verksamhet eftersom de är utpekade i lagen, i övriga fall är det länsstyrelsen som beslutar att en anläggning ska omfattas av skyldigheterna i 2 kap. 4–5 §§ LSO. Det finns även allmänna råd om skyldigheterna vid farlig verksamhet.⁴⁰

---

40. MSBFS 2014:2.

Verksamhetsutövaren vid en farlig verksamhet är skyldig att analysera riskerna för sådana olyckor som kan orsaka allvarliga skador på människor eller miljön. Analysen av riskerna ger underlag för bedömningen av vilken beredskap och övriga nödvändiga åtgärder som ägaren eller verksamhetsutövaren behöver vidta för att komplettera kommunens beredskap för räddningsinsatser. Ägaren eller verksamhetsutövaren ska därefter analysera och bedöma vilken beredskap och förmåga till räddningsinsatser samt andra åtgärder som behövs för att kunna hindra eller begränsa allvarliga skador på människor eller miljön i samband med olycka eller överhängande fara för olycka. Detta bör ske i samråd med kommunen och andra berörda. Samrådet bör leda fram till vilken kompletterande beredskap för räddningsinsatser som ägaren eller verksamhetsutövaren ska hålla eller bekosta, och vilka övriga nödvändiga åtgärder som behöver vidtas.

Kommunens tillsyn över skyldigheterna i 2 kap. 4 § LSO syftar till att kontrollera att ägaren eller verksamhetsutövaren, i skälig omfattning, håller eller bekostar beredskap med personal och egendom och i övrigt vidtar nödvändiga åtgärder för att hindra eller begränsa allvarliga skador till följd av de olyckor som verksamheten kan medföra. Kommunen bör utgå från den riskanalys som verksamhetsutövaren ska ta fram. Utifrån den bild över anläggningens beredskap att hantera en inträffad olycka som tillsynen ger ska kommunen ta ställning till om verksamhetens och kommunens samlade förmåga ger ett tillfredställande skydd. Om den inte bedöms som tillräcklig behöver kommunen överväga om det är skäligt att verksamheten vidtar ytterligare åtgärder, eller om kommunen själv ska vidta åtgärder för att öka eller anpassa sin förmåga.

Vid en tillsyn av en farlig verksamhet kan kommunen se ett behov av att ägaren eller nyttjanderättshavaren vidtar förebyggande åtgärder för att minska risken för att en allvarlig olycka uppstår. Då kan ett sådant föreläggande inte grunda sig på skyldigheterna i 2 kap. 4 § LSO, eftersom de inte inbegriper förebyggande åtgärder. Om det handlar om brandförebyggande åtgärder får de prövas mot skyldigheterna i 2 kap. 2 § LSO. Är det frågan om andra olyckor än brand får iakttagelserna delges den myndighet som har tillsyn över den lagstiftning som är relevant i det enskilda fallet. Det kan exempelvis vara Sevesolagstiftningen⁴¹, lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor (LBE) eller arbetsmiljölagen (1977:1160) (AML).

---

41. Lag (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor.

Annan lagstiftning som påverkar brandskyddet

Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd (BBR), eller motsvarande äldre byggregler som kan vara relevanta, är den författning utöver LSO som främst kan påverka bedömningen av vilket brandskydd som krävs i en byggnad eller anläggning. Vid ändringar av en byggnad finns i PBL också bestämmelser om varsamhet och förbud mot förvanskning. Det kan vara bestämmelser som får betydelse om en byggnad är särskilt värdefull.

Kulturmiljölagen (1988:950) (KML) innehåller bestämmelser om fornminnen, byggnadsminnen och kyrkliga kulturminnen. Det finns särskilda kapitel om byggnadsminnen (3 kap.) och kyrkliga kulturminnen (4 kap.) som reglerar hur kulturbyggnader och kyrkor ska vårdas och bevaras. När det gäller en byggnad som tillhör staten kan den förklaras som statligt byggnadsminne enligt förordningen (2013:558) om statliga byggnadsminnen.

Även andra regler kan behöva beaktas och ge en viss vägledning kring om vissa åtgärder för brandskydd ska betraktas som skäligen. Arbetsmiljööreglerna bygger på grundläggande avvägningar som liknar dem i LSO och även genom arbetsmiljölagen ställs krav på säkerheten i byggnader och anläggningar. Därför kan reglerna om arbetsmiljö ge viss vägledning för vilka åtgärder som kan krävas för brandskyddet. Dessa föreskrifter i anslutning till arbetsmiljölagen har en påverkan på brandskyddet:

- Systematiskt arbetsmiljöarbete – AFS 2001:01 med ändringsföreskrifterna 2003:04 och 2008:15.
- Arbetsplatsens utformning – AFS 2020:1.

Det finns en särskild bestämmelse om säkerheten för samlingstält i 2 kap. 12 § ordningslagen (1993:1617) (OL). Paragrafen innebär i korthet att samlingstält för fler än 150 personer ska vara testade och godkända för att få användas och för att eventuella tillstånd enligt OL ska kunna ges. Till denna paragraf finns 8 § i förordningen om besiktning av samlingstält (1993:1633), som ger MSB mandat att föreskriva krav för besiktning av samlingstält. MSB har därför gett ut föreskrifter (SRVFS 1995:1) och allmänna råd om besiktning av samlingstält. Tillsyn av samlingstält, som alltså inte räknas som byggnad eller anläggning, görs därmed av polisen med stöd i OL, inte enligt LSO. Kommunen kan däremot med sin kompetens i sak bistå polisen i bedömningen av brandsäkerheten i tältet.

Även alkohollagen (2010:1622) ställer krav på brandskydd och säkerhet i lokalerna.⁴² Det är kommunen som beslutar om alkoholtillstånd. För att en verksamhet ska få stadigvarande serveringstillstånd ställs krav på att serveringslokalerna är lämpliga ur brandsäkerhetssynpunkt. Räddningstjänsten bistår ibland vid den bedömningen.

---

42. 8 kap. 16 § alkohollagen.

För vissa arkivlokaler finns regler avseende brandskydd i Riksarkivets föreskrifter och allmänna råd om arkivlokaler (RA-FS 2013:4).

All yrkesmässig verksamhet, med några undantag, som innebär att tillfälliga bostäder hyrs ut omfattas av lagen (1966:742) om hotell- och pensionatrörelse och kräver tillstånd av polisen. Även om en verksamhet inte omfattas av denna lag är det fortfarande möjligt att ställa krav på brandskyddet enligt LSO. I lagen framgår att hotell- eller pensionatrörelse ska drivas så att den inte föranleder fara för allmän ordning och säkerhet. Även krav på tydlig varselmarkering av utrymningsvägar finns angivet i denna lag. Markeringen ska vara lätt synlig från dörren till varje gästrum.

LBE gäller för hantering, överföring, import och export av brandfarliga och explosiva varor. Tillsyn enligt LSO och tillsyn enligt LBE kan utföras samtidigt på en byggnad eller anläggning. Lagstiftningarna skiljer sig dock åt i den meningen att det skälighetsbegrepp som finns i LSO inte finns i LBE, där kraven på en betryggande hantering istället är reglerat och förtydligat i en rad föreskrifter. Vid eventuella förelägganden om åtgärder och förbud är det viktigt att dessa utfärdas med stöd av rätt bestämmelse inom respektive lagstiftningsområde.

Vid en terminal eller depå kan det förekomma farligt gods i form av till exempel brandfarliga varor, även i större mängder. Om detta gods mellanlagras i terminalen eller depån under en transport är lagen om transport av farligt gods (2006:263) (LFG) tillämplig. Så länge transportkedjan är obruten, även om det farliga godset mellanlagras under transporten, gäller LFG. När LFG är tillämplig är LBE inte tillämplig, endast en av dem kan gälla åt gången. Däremot gäller LFG och LSO parallellt. För mer information om när LFG är tillämplig i förhållande till andra regelverk finns vägledning med exempel under ämnesområdet farligt gods på MSB:s webbplats.

Tillsyns- verksamheten

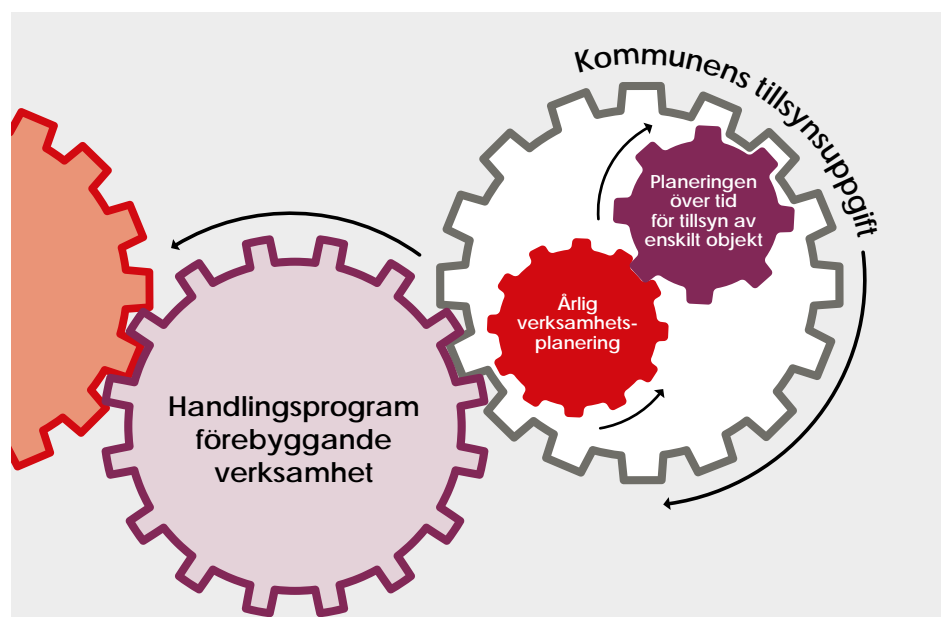
Tillsynsverksamheten

Kommunens tillsyn är ett sätt att kontrollera att den enskilde lever upp till kraven i LSO och föreskrifter meddelade i anslutning till lagen. För att tillsynen ska bli effektiv behöver den genomföras på ett systematiskt sätt. Kommunens planering av tillsynsverksamheten behöver samordnas med planeringen av övrigt förebyggande arbete, så att kommunens förebyggande verksamhet ger ett gott resultat. Kommunen ska utföra tillsyn⁴³, rådgivning och information⁴⁴ och tillsammans ska dessa åtgärder bidra till ett med hänsyn till de lokala förhållandena tillfredsställande och likvärdigt skydd mot olyckor i kommunen.

Planeringen av verksamheten behöver vara långsiktig och sträcka sig längre fram än vilken tillsyn som ska genomföras under det kommande året. Den långsiktiga planeringen av tillsynsverksamheten blir ett underlag för den årliga verksamhetsplaneringen, se figur 4.

Kommunen behöver också ta ställning till om tillsynen enligt LSO ska samordnas med annan tillsyn, exempelvis tillsyn enligt lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor (LBE). När det gäller tillsyn av den enskildes skyldigheter enligt 2 kap. 4 § LSO framgår det av MSB:s allmänna råd om skyldigheter vid farlig verksamhet⁴⁵ att den tillsynen bör, där det är lämpligt, samordnas med tillsyn enligt annan närliggande lagstiftning som är tillämplig på den aktuella anläggningen.

Figur 4. Kommunens samlade tillsynsplanering.

43. 5 kap. 1 § LSO.

44. 3 kap. 2 § LSO.

45. MSBFS 2014:2 allmänna råd om skyldigheter vid farlig verksamhet.

Styrning

I kommunens handlingsprogram för förebyggande verksamhet⁴⁶ ska kommunen beskriva hur verksamheten är ordnad och planerad avseende skyldigheten att utöva tillsyn. En sådan beskrivning bör omfatta organisation, resurser och kompetens.⁴⁷ Kommunens beskrivningar i handlingsprogrammet ska vara på en övergripande nivå och inte innehålla allt för mycket detaljer.⁴⁸

Handlingsprogrammets syfte bör framför allt vara att fungera som kommunens strategiska styrdokument, där den långsiktiga färdriktningen och ramarna för verksamheten anges. Mer stöd för hur tillsynsverksamheten kan beskrivas i handlingsprogrammet för förebyggande verksamhet finns i handboken⁴⁹ till MSBFS 2021:1.

8 §
MSBFS
2021:8

Vissa delar av de dokumenterade arbetssätten för hur kommunen bedriver sin tillsyn skulle kunna finnas i handlingsprogrammet, men till största delen är denna dokumentation troligtvis för detaljerad för handlingsprogrammet och finns istället i andra styrande dokument.

Inriktning av tillsynsverksamheten

Kommunen ska ha tillsyn över att enskilda följer LSO och föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen.⁵⁰ I praktiken innebär det en tillsyn över den enskildes skyldigheter enligt 2 kap. 2 och 4 §§ LSO.

2 §
första stycket
MSBFS
2021:8

Utgångspunkten vid planering av tillsynsverksamheten är riskerna vid en brand, med beaktande av om tillsyn är en effektiv förebyggande åtgärd. Som stöd för prioritering av tillsyn finns följande kriterier i ett allmänt råd till 2 § MSBFS 2021:8:

1. Frekvensen av bränder eller andra olyckor är hög.
2. En brand eller annan olycka medför stor risk för människors liv och hälsa.
3. En brand kan innebära stora ekonomiska kostnader eller större påfrestning på samhället.
4. En brand eller annan olycka kan innebära stora skador på miljön.
5. En brand kan innebära allvarliga skador på kulturhistoriska värden.

Ovanstående kriterier ska läsas utan inbördes rangordning.

2 §
andra stycket
MSBFS
2021:8

Kommunen ska även särskilt beakta om de som vistas i byggnaden eller anläggningen kan förväntas ha god lokalkännedom och om de är inlåsta eller vistas där av plikt.

46. 3 kap. 3 § LSO.

47. 11 § MSBFS 2021:1 föreskrifter och allmänna råd om innehåll och struktur i kommunens handlingsprogram för förebyggande verksamhet och räddningstjänst.

48. 3 § MSBFS 2021:1.

49. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap. Handbok – Innehåll och struktur i kommunernas handlingsprogram enligt lagen om skydd mot olyckor. MSB, 2021.

50. 5 kap. 1 § LSO.

I de fall MSB på nationell nivå kunnat ange kriterier för när en byggnad eller annan anläggning ska ingå i kommunens planering av tillsynsverksamheten, finns de angivna i bilagan till MSBFS 2021:8. Utöver dessa objekt ska kommunen utifrån sin kunskap om lokala förhållanden även identifiera och ha en planering för tillsynen av andra byggnader och anläggningar där tillsyn ska genomföras.

Kommunen kan i princip göra tillsyn vid vilken byggnad och annan anläggning som helst som är belägen i kommunen. Även om en byggnad eller annan anläggning inte ingår i kommunens planering och förteckning så kan tillsyn bli aktuell. Det kan exempelvis vara på grund av tips om oegentligheter eller kunskap som kommunen fått i samband med en räddningsinsats.

8 §
MSBFS
2021:8

Dokumenterat arbetssätt

Kommunen ska ha ett dokumenterat arbetssätt för hur kraven i 3–7 §§ uppfylls. Det innebär att kommunen, utöver att uppfylla själva skyldigheten i de aktuella paragraferna, även ska dokumentera hur de gör det. Syftet med detta krav är att underlätta intern styrning och uppföljning för att få en effektiv tillsyn. Det ska även gå att följa hur kommunen i praktiken utför det arbete kommunen är ålagd att utföra enligt 3–7 §§ i föreskriften.

Exempel på dokument som kan ingå i det dokumenterade arbetssättet är rutiner, processbeskrivningar och delegeringar. De dokumenterade arbetssätten ska ge svar på vad som ska göras, när, på vilket sätt och av vem.

Det finns inget krav på att dokumentationen av arbetssätten ska finnas samlade i ett dokument, utan de kan finnas där de passar in i kommunens sätt att styra verksamheten. Likt all annan verksamhet så behöver arbetssätten utvecklas när det framkommer erfarenheter eller andra förändringar som ger anledning till det.

3 §
MSBFS
2021:8

Planering för tillsyn av en byggnad eller anläggning

Kommunen ska enligt föreskriften ha en planering för tillsynen av vissa byggnader och anläggningar. Att ha en planering innebär att flera saker bör värderas. Utöver skyldigheterna att ha objekten förtecknade och bedöma hur ofta tillsyn ska göras, bör planeringen av tillsyn på enskild byggnad eller anläggning omfatta följande:

1. Vilken kompetens som behövs för att göra tillsynen.
2. Vilken typ av tillsyn som behövs. Kommunens utförande av tillsynen kan variera beroende på typ av byggnad eller anläggning, men också variera över tid på en och samma byggnad eller anläggning.
3. Behov av samverkan med andra myndigheter i samband med tillsyn.

Kommunen behöver ha både en planering av verksamheten i stort och en planering för tillsynen av enskilda byggnader och anläggningar, se figur 4. Det är vikten av en kontroll från samhället som påverkar prioriteringen av tillsynen, kraven på den enskilde är de samma oavsett om denne omfattas av tillsyn eller ej.

Foto: Johan Eklund

Foto: Thomas Henrikson

3 §
första stycket
MSBFS
2021:8

Byggnader och anläggningar som framgår av bilagan till MSBFS 2021:8

I bilagan till MSBFS 2021:8 listas sådana byggnader och andra anläggningar där riskerna vid brand generellt sett är stora. I flera av kategorierna vistas personer som inte kan förväntas ha god lokalkännedom och i några kategorier hålls personer inlåsta eller vistas där genom plikt. Detta är faktorer som kan påverka riskerna vid en brand, men som också gör det mer angeläget att samhället genomför en kontroll av brandskyddet. En tungt vägande faktor i utformningen av listan är även att tillsyn generellt bedöms vara en effektiv och lämplig förebyggande åtgärd. Så långt det är möjligt är bilagan utformad så att kommunens förteckning av byggnader och anläggningar underlättas genom inhämtande av data från befintliga processer och register hos andra förvaltningar eller myndigheter.

3 §
tredje stycket
MSBFS
2021:8

Även anläggningar som omfattas av skyldigheterna i 2 kap. 4 § LSO ska ingå i planeringen på grund av de risker som generellt sett finns vid dessa samt att tillsyn bedöms vara en effektiv förebyggande åtgärd.

3 §

andra stycket
MSBFS
2021:8

Byggnader och anläggningar som kommunen själv ska identifiera

De typer av byggnader och andra anläggningar som anges i föreskriftens bilaga kan till stor del antas uppfylla kriterierna för tillsyn. Det går dock inte att på nationell nivå definiera alla byggnader och anläggningar där det finns behov av att tillsyn genomförs. Därför finns det en skyldighet för kommunen att identifiera objekt som behöver tillsyn, med grund i den kunskap om verksamheter och risker som finns i kommunen, utöver de objekt som framgår av bilagan. Denna skyldighet innebär inte att varje byggnad eller annan anläggning i kommunen ska bedömas, utan snarare att kommunen ska ha metoder för att upptäcka dem där det finns ett behov av tillsyn.

De fem kriterierna i 2 § MSBFS 2021:8, som vi tidigare nämnt i avsnittet *Inriktning av tillsynsverksamheten* på sidan 36, ger grunden till kommunens bedömning.

I analysen ska både direkt och indirekt verkan värderas. Med direkt verkan avses den omedelbara konsekvens en brand i anläggningen eller byggnaden får, till exempel kostnad för skador på inventarier och byggnaden i sig. Med indirekt verkan menas de efterföljande konsekvenserna och de konsekvenser som kan uppstå utanför själva anläggningen eller byggnaden. Exempel på detta är miljöskador eller påfrestning på samhället. Det är behovet av en kontroll från samhället, och huruvida tillsyn är en effektiv förebyggande åtgärd, som avgör om objektet ska ingå i kommunens planering av tillsynen.

Kommunens bedömning av om en byggnad eller annan anläggning ska omfattas av tillsyn ska ske utifrån det aktuella objektets förutsättningar. Kommunen bör dock ta fram egna kriterier för när en sådan bedömning ska ske. Exempelvis skulle en kommun på förhand kunna bestämma att behovet av tillsyn ska bedömas vid alla industrier med fler än X anställda. En annan utgångspunkt kan vara att utgå från de objekt som tidigare lämnat in skriftlig redogörelse för brandskyddet och värdera om de som inte omfattas av bilagan till MSBFS 2021:8 ska ingå i planeringen. Kommunen kan även ha rutiner för att använda bilagan och utöka gränserna för exempelvis personantal och våningsantal, för att identifiera objekt där behovet av tillsyn ska bedömas. Kommunen kan också uppmärksamma objekt vid olika typer av tillståndsansökningar, bygglov eller vid räddningsinsats.

Utifrån sina förutsättningar ska kommunen hitta rutiner för att identifiera de byggnader och andra anläggningar där tillsyn ska genomföras. Även den enskildes skyldighet att hålla utrustning för livräddning vid annan olycka än brand (exempelvis drunkning) kan vara anledning till att en byggnad eller annan anläggning ska ingå i kommunens planering av tillsynen.

I de följande avsnitten redovisas hur kommunen kan arbeta med de fem kriterierna för att bedöma behov av tillsyn.

Frekvensen av bränder eller andra olyckor är hög

Genom att analysera de räddningsinsatser som kommunen genomfört kan enskilda anläggningar eller byggnader som är mer utsatta för bränder och tillbud hittas. Anledningen till att många bränder och tillbud uppstår kan variera, men oavsett orsak ger de grund till att det finns ett särskilt behov av fungerande tekniskt och organisatoriskt brandskydd. Vilka konsekvenser en brand eller annan olycka kan ge upphov till behöver också tas med i värderingen.

Exempel på hur återkommande tillbud kan motivera tillsyn

En snickerifabrik i kommunen har de senaste åren haft fyra händelser i snitt per år där kommunens räddningstjänstorganisation kallats till platsen genom automatlarm och inringda larm. Snickerifabrikens personal har själva och tillsammans med räddningstjänsten hittills hanterat händelserna så att de inte fått någon större konsekvens. För att säkerställa att personalen har den förmåga som behövs och att byggnadens brandskydd över tid hanterar riskerna bedömer kommunen att snickerifabriken ska tas med i kommunens planering av tillsyn.

En brand eller annan olycka medför stor risk för människors liv och hälsa

Den här typen av objekt finns i huvudsak med i bilagan, men det finns ändå anledning för kommunen att analysera om fler byggnader eller andra anläggningar ska ingå i planeringen. Det handlar om byggnader eller andra anläggningar med verksamhet som medför att en brand eller annan olycka kan utgöra stor risk för människors liv och hälsa. Detta kan både utgöras av verksamheter som är av sådan art att det är hög sannolikhet för att enstaka människor kan drabbas eller verksamheter med mindre sannolikhet men där fler kan drabbas. Vid annan olycka än brand är det viktigt att komma ihåg att behovet av tillsyn behöver kopplas mot den enskildes skyldigheter i LSO 2 kap. 2 §, det vill säga att hålla utrustning för livräddning (exempelvis vid drunkning).

Exempel på byggnad med många människor och bristfälligt brandskydd

I centralorten finns ett antal kvarter med högre bebyggelse, varav en byggnad med 14 våningar reser sig väsentligt högre än övriga. I byggnaden finns en galleria i bottenplan, medan resten av byggnaden används som kontor. Totalt har ca 600 personer sin arbetsplats i byggnaden. Brandskyddet i byggnaden är baserat på en mängd aktiva system, som är en förutsättning för att byggnaden ska vara säker i händelse av brand. Då många människor vistas i samma byggnad och brandskyddets utformning medför att brister i brandskyddet skulle kunna få stora konsekvenser, bedömer kommunen att byggnaden i sin helhet ska ingå i kommunens planering av tillsyn.

Exempel på äldre byggnad med komplex utrymningssituation

I centralortens äldre delar finns en restaurang med alkoholservice, belägen i källaren på en bankbyggnad från tidigt 1900-tal. Verksamheten når inte upp till de kriterier som återfinns i punkterna sju och åtta i bilagan, men utrymningssituationen är komplex då lokalen saknar dagsljusinsläpp och inte är lätt överblickbar. Detta ställer höga krav på att kontroll och underhåll av vissa tekniska installationer sköts samt att personalen vet vad de ska göra i händelse av brand. Med anledning av detta anser kommunen att den ska ingå i kommunens planering av tillsynsverksamheten.

En brand kan innebära stora ekonomiska kostnader eller större påfrestning på samhället

I förarbetena till LSO framgår att lagen syftar till att skadorna på liv och hälsa, egendom och miljö ska minska. När det gäller stora ekonomiska kostnader ska även indirekta kostnader värderas. De industrier som omfattades av det tidigare kravet att lämna in en skriftlig redogörelse, kan vara ett underlag för att identifiera sådana byggnader eller anläggningar som ska ingå i planeringen av tillsynsverksamheten.

Om en byggnad eller anläggning är så viktig för en samhällsviktig verksamhet att en brand där kan leda till en större påfrestning på samhället, bör den ingå i kommunens planering av tillsynsverksamheten. Om det finns redundans genom att den aktuella verksamheten bedrivs på flera platser kan risken minska för att en brand i en enskild byggnad eller anläggning leder till en större påfrestning för samhället.

Kan verksamhet fortsätta på annan plats så behöver det inte innebära en större påfrestning på samhället att själva byggnaden eller anläggningen drabbas av en brand. I vissa fall kan det också vara så att en brand inte utgör ett reellt hot mot verksamheten, och då är inte heller tillsyn en relevant åtgärd.

Exempel där placering har betydelse

Alldeles intill en viktig knutpunkt för järnvägstrafiken ligger en verkstadsindustri. Avståndet till andra byggnader är cirka 50 meter och det bedöms inte vara någon komplicerad utrymningssituation. Industrin hanterar brandfarlig gas i form av acetylen och även vissa brandfarliga vätskor. Om byggnaden var placerad på annan plats skulle den inte bedömts behöva ingå i planeringen av tillsynsverksamheten enligt LSO. Men eftersom en brand i byggnaden skulle riskera att stoppa järnvägstrafiken under lång tid, med stora konsekvenser för persontåg och godstrafik på stambanan, anser kommunen att den ska ingå i kommunens planering av tillsynsverksamheten.

Exempel där typ av verksamhet har betydelse

I källaren till en kontorslokal som nyttjas av kommunen ligger kommunens central för IT-drift, inklusive central nod för det kommunala stadsnätet. Om lokalen slås ut stannar IT-driften i kommunen under överskådlig tid, även om begränsad kapacitet kan nås med redundanta lösningar. En brand i utrymmet, eller i övriga delar av byggnaden som skulle kunna hota det tekniska utrymmet, skulle alltså få mycket långtgående konsekvenser då kommunens huvudsakliga infrastruktur för kommunikation skulle slås ut. Konsekvenserna innebär en stor påfrestning för samhället och kommunen bedömer därför att byggnaden ska ingå i kommunens tillsyn över brandskyddet.

Exempel där storlek på verksamheten har betydelse

I den mindre centralorten i kommunen finns en stor mekanisk verkstad som sedan lång tid är mycket viktig för kommunen och dess invånare. Verksamheten utgör nära 30 procent av arbetstillfällena i centralorten. En omfattande brand skulle förutom att drabba företaget även riskera att arbetstillfällena går förlorade både på kort och på lång sikt, vilket skulle vara förödande för kommunen. Sammantaget anser kommunen därför att industrin ska vara föremål för tillsyn.

En brand eller annan olycka kan innebära stora skador på miljön

Miljö är tydligt utpekad som ett skyddsvärde i LSO tillsammans med liv, hälsa och egendom. En brand kan i sig skapa en allvarlig miljöstörning, med omfattande rökspridning och släckvattenproblematik. En brand kan också slå ut säkerhetssystem och förstöra ledningar och cisterner för kemikalier som då inte längre kan kontrolleras. I värderingen måste man också ta hänsyn till anläggningens eller byggnadens geografiska placering, för att identifiera om det finns något i närområdet som skulle kunna drabbas av rök eller andra utsläpp. För att identifiera dessa objekt bör samråd ske med miljökontoret i kommunen. Sannolikt är dessa objekt även föremål för deras tillsyn eller tillstånd.

Exempel på stor miljöpåverkan

En dryg kilometer utanför tätorten ligger en avfallssorteringsanläggning kombinerat med mellanlagring av fraktioner för trä, papper och plast som sedan ska säljas vidare till olika värmeverk. De lagrade volymerna är periodvis mycket stora och anläggningen brukar då ha svårt att få plats med den samlade volymen utan att öka lagringshöjden. En utvecklad brand i bränslelagret kan antas pågå i flera veckor. Anläggningen har ett eget reningsverk som kan omhänderta lakvatten och begränsade mängder släckvatten. Det kan dock förväntas att stora delar av tätorten kommer att drabbas av omfattande störningar p.g.a. lukt och rök under brandens förlopp. Att bränder uppstår i denna typ av anläggningar anses sannolikt och med tanke på de effekter på miljön som kan uppstå bedömer kommunen att tillsyn ska utföras på anläggningen.

En brand kan innebära allvarliga skador på kulturhistoriska värden

De objekt som ska vara föremål för tillsyn inom detta område antas i huvudsak täckas i bilagans punkt 10–12, byggnader med kulturhistoriska värden samt där egendom tillhörande museer förvaras. Med lokal kunskap kan kommunen ändå i vissa fall identifiera andra byggnader eller anläggningar där tillsyn med anledning av det kulturhistoriska värdet skulle kunna vara motiverat.

Exempel där kulturhistoriska värden har betydelse

På det kommunala museet förvaras en betydande samling unik litteratur, som en privat samlare donerat till kommunen. Samlingen betingar ett stort värde, är känd såväl inom som utom landet och anses unik i sin sammansättning. Detta bedöms av kommunen vara anledningar till att museet ska vara föremål för tillsyn.

Att bestämma intervall och typ av tillsyn

Det som påverkar hur ofta tillsyn behöver göras är sannolikheten för att brist uppstår och vilken konsekvens det kan innebära. Kommunen behöver ha en metod för att bestämma hur ofta tillsyn av den enskilda byggnaden eller anläggningen ska ske och vilken slags tillsyn som ska utföras.

5 §
MSBFS
2021:8

Intervall för tillsyn

För de byggnader och andra anläggningar som ingår i kommunens planering av tillsynsverksamheten ska kommunens bedömning av hur ofta tillsyn ska ske dokumenteras.

Det finns flera aspekter som är relevanta att väga in i bedömningen av hur ofta tillsyn ska göras. Vilken typ av verksamhet som bedrivs i bygganden kan ge en första indikation. Några saker att undersöka är också om verksamheten är föränderlig eller statisk och om de personer som befinner sig i bygganden förväntas utrymma självständigt. Byggnadens brandskydd ska vara anpassat till den verksamhet som bedrivs i den. Det brandskydd som finns i byggnaden kan i varierande utsträckning vara i behov av kunskap, kontroll och underhåll för att fungera på avsett sätt. En byggnad med flera komplexa system som kräver bra kontroll och underhåll för att fungera skapar ett större behov av tillsyn. På samma sätt kan en byggnad eller annan anläggning där personalens agerande vid en brand är av stor vikt, skapa ett större behov av tillsyn.

Erfarenheter från tidigare tillsynsbesök är också användbara i planeringen. En verksamhet där erfarenheten visar att ägare och nyttjanderättshavare har en god lagefterlevnad behöver inte tillsyn lika ofta som om det är vanligt med brister i aktuell byggnad eller anläggning.

Fortsättning på nästa sida. ►

Det finns exempel där man jobbar med tematisk tillsyn, på så sätt att man koncentrerar en viss typ av byggnad eller verksamhet till ett visst år. Exempelvis att år 1 utföra tillsyn av alla skolor, år 2 alla hotell osv. Med ett sådant arbetssätt är det svårt att uppfylla föreskriftens krav att, vid bedömning av hur ofta tillsyn ska ske, ta hänsyn till kunskap om de enskilda byggnaderna och anläggningarna (till exempel från tidigare tillsyn). Det kan dock finnas tematiska inslag i tillsynsverksamheten. Ett exempel på det kan vara att en helg genomföra tillsyn på alla nattklubbar i centrum för att kontrollera hur det fungerar när verksamheten är igång, kanske samordnat med andra tillsynsmyndigheter. Det viktiga är att den långsiktiga och systematiska planeringen av tillsynen, baserad på 2 § MSBFS 2021:8, inte ersätts av tematisk tillsyn.

Om kommunen bedömer att tillsyn ska genomföras mer sällan än var sjätte år eller inte alls, ska skälen för detta finnas dokumenterade. Anledningen till att dessa skäl ska dokumenteras är att de byggnader och anläggningar som ska ingå i planeringen normalt är sådana där tillsyn bedömts vara relevant. Genomför kommunen tillsyn mer sällan än var sjätte år kan det inte anses utgöra en regelbunden planerad tillsyn. När skälen finns tydligt dokumenterade ökar det kommunens möjlighet att pröva om skälen fortfarande är giltiga. Dessa skäl beskriver varför behovet av tillsyn bedöms som lågt eller obefintligt, alltså är till exempel resursbrist inte ett relevant skäl. Samtidigt är det viktigt att poängtera att intervallet ska bedömas i det enskilda fallet. Om kommunen använder sex år som standard för all tillsyn är det högst osannolikt att man uppfyller kravet i 5 § andra stycket MSBFS 2021:8.

Tillsynen över enskilda är att anse som betungande för den som utsätts för tillsynen som både måste ta tid i anspråk och betala för genomförd tillsyn. Därför ska tillsyn inte utföras oftare än vad det finns ett faktiskt behov av.

I vissa fall kan byggnadens utformning och verksamhet vara orsaken till att tillsyn inte bedöms behövas. Även om avsikten varit att de byggnader eller anläggningar som ingår i föreskriftens bilaga ska vara relevanta för tillsyn kan det finnas exempel där en tillsyn visar sig vara omotiverad.

Exempel där en byggnads utformning leder till att den undantas från tillsyn

I kommunen finns en byggnad (en fyr) med ett stort kulturhistoriskt värde som omfattas av punkt tio i föreskriftens bilaga, som är helt uppförd i sten och som har ytterst lite inredning. Det vistas inte heller några personer i byggnaden mer än vid enstaka tillfällen. Kommunen konstaterar att brand inte utgör något hot mot bevarandet av den kulturhistoriskt värdefulla byggnaden av ovan nämnda skäl och väljer därför att inte utföra tillsyn. Skälen dokumenteras i samma datasystem som hanterar kommunens förteckning av byggnader och anläggningar.

I andra fall kan det bedömas som mer effektivt att genomföra andra förebyggande åtgärder. Det kan handla om en byggnad där brandskyddets utformning bedöms vara okomplicerad och robust, där kommunen istället väljer att med hjälp av rådgivning och information underlätta för den enskilde att uppfylla kraven i 2 kap. 2 § LSO. Med bra rådgivning och information kan förhoppningsvis den enskilde ta sitt ansvar. Det kan också leda till att kommunen får kunskap som gör att bedömningen ändras och tillsyn genomförs. Tillsyn kan då prioriteras till byggnader och anläggningar där behovet är större.

Typ av tillsyn

Det finns inte bara ett sätt att genomföra tillsyn, det kan variera både beroende på vad det är för byggnad eller anläggning som tillsynen avser, och erfarenheter från tidigare tillsyn eller annan information. Kommunen behöver därför, utöver intervall, även bedöma vilken typ av tillsyn som ska utföras på objektet. Typen av tillsyn bör utgå från behovet av kontroll, vilket kan variera mellan olika typer av byggnader eller anläggningar, men även variera över tid vid det enskilda objektet.

Exempel där utformningen av tillsynen varierar över tid

Kommunen har i sin förteckning ett bed and breakfast som bedrivs i en gammal herrgårdsbyggnad. Under åren har flera ombyggnationer gjorts. Kommunen väljer att år 1 göra en omfattande tillsyn för att kontrollera hela brandskyddets utformning i byggnaden. Tillsynen kräver ett relativt stort förberedelsearbete och ett besök på plats, som tar tre timmar och innehåller många fysiska kontroller av brandskyddet. Även det organisatoriska brandskyddet kontrolleras. Vid den efterföljande bedömningen konstateras brister som leder till att ett föreläggande om ytterligare en utrymningsväg utfärdas, för att på ett säkert sätt kunna utrymma den västra flygelns andra våning. Föreläggandet följs upp och ärendet avslutas.

Kommunen bedömer efter tillsyn år 1 att nästa tillsyn ska göras år 3. Eftersom en så grundlig tillsyn av brandskyddets utformning gjordes år 1 bedömer kommunen att tillsynen år 3 ska fokusera på att kontrollera om några förändringar i verksamheten eller byggnaden gjorts och hur det påverkat brandskyddet. Eftersom viss personalomsättning kan förväntas kontrolleras även att personalen vet vilka uppgifter de har i händelse av brand och i övrigt med utgångspunkt i det systematiska brandskyddsarbetet.

År 5 byter byggnaden ägare och verksamhetens inriktning ändras något. Serveringstillstånd söks och restaurangen utvidgas. I samband med detta väljer kommunen att återigen göra en mer omfattande tillsyn för att kontrollera de förändringar som gjorts kopplat till byggnaden, verksamheten och organisationen.

Detta ska inte blandas ihop med kravet i föreskriftens 10 § att kommunen ska kontrollera, för byggnaden eller anläggningen relevanta, tekniska och organisatoriska aspekter av vissa angivna områden, exempelvis möjligheten till utrymning. 10 § avser kontrollen som sker vid det enskilda tillsynsärendet, medan ovanstående avser hur kommunens tillsyn av en byggnad eller annan anläggning sker över tid. Typ av tillsyn bör ingå i planeringen av tillsynsverksamheten men kan behöva omprövas i samband med aktuell tillsyn, om ny information tillkommit som visar på att behovet ändrats.

4 §
MSBFS
2021:8

Förteckning av byggnader och anläggningar

För att kunna genomföra en tillsyn behöver man veta var tillsynen ska ske. Ibland avser tillsynen en byggnad eller annan anläggning som inte är känd sedan tidigare, men merparten av tillsynen utförs vid på förhand utvalda byggnader och anläggningar.

Föreskrifterna innehåller krav på att kommunen ska ha en förteckning över vissa byggnader och andra anläggningar. Det finns i föreskrifterna inga detaljerade krav på hur förteckning ska ske, men lämpligen sker det i kommunens verksamhetssystem. Enligt ett allmänt råd får flera byggnader eller andra anläggningar i direkt anslutning till varandra i förteckningen upptas som en om de har samma ägare och det finns stark koppling mellan den verksamhet som bedrivs i dem. Exempelvis så kan en skola med flera fristående byggnader i förteckningen anges som ett objekt. I förteckningen bör anges vilket, eller vilka, kriterier i bilagan som byggnaden eller anläggningen uppfyller, eller i det fall kommunen identifierat att objektet ska ingå i planeringen, skälen⁵¹ för det. Uppgifterna kan med fördel organiseras tillsammans med andra uppgifter kommunen måste ha för att uppfylla sina skyldigheter enligt LSO, till exempel de objekt som omfattas av rengöring och brandskyddskontroll.⁵²

Den enskilde ägaren eller nyttjanderättshavaren har ingen skyldighet enligt LSO att meddela kommunen att denne startar en viss verksamhet i en byggnad eller annan anläggning. Därför behöver kommunen ha rutiner för hur förteckningen hålls aktuell. Vad aktuell innebär för tidsintervall i praktiken kan variera, beroende på hur omgående den nya informationen används i planeringen av tillsynen. Handlar det om en typ av byggnad eller anläggning där kommunen anser att tillsyn blir aktuell tidigast nästa kalenderår kan ett arbetssätt med uppdatering i slutet av året, så att de tillkommande byggnaderna eller anläggningarna kan ingå i planeringen av nästkommande år, vara tillräckligt. Vid andra byggnader eller andra anläggningar kan det finnas behov av att vara på plats i närtid och då behöver arbetssättet innebära tätare uppdateringar.

51. 2 § MSBFS 2021:8.

52. 3 kap. 4 § LSO.

Exempel när förteckning behöver uppdateras först inför verksamhetsplanering

Byggnader som under året av länsstyrelsen eller regeringen beslutas vara en sådan byggnad som omfattas av punkterna tio och elva i föreskriftens bilaga (stora kulturhistoriska värden) avser kommunen att genomföra tillsyn på under nästkommande kalenderår. I så fall kan det vara tillräckligt att förteckningen är aktuell när verksamhetsplaneringen av nästkommande år sker.

Exempel när förteckning behöver uppdateras tätare

Vid en nattklubbsverksamhet som uppfyller kriterierna i punkt sju eller åtta i föreskriftens bilaga anser kommunen det vara viktigt att genomföra tillsyn relativt tidigt efter att verksamheten startats upp. Anledningen till detta är bland annat att de anser att det behövs en kontroll av det organisatoriska brandskyddet. Rimligen behöver då uppdatering av förteckningen ske oftare än inför verksamhetsplaneringen av nästkommande år.

Hur räddningstjänsten ska få kunskap om vilka uppdateringar som behöver göras i förteckningen kan också variera. I vissa fall kan det vara lämpligt att räddningstjänsten löpande får information från annan förvaltning eller motsvarande så att förteckningen kan uppdateras. I andra fall får kommunen jämföra sin förteckning med annan datakälla. I tabell 1 finns informationskällor angivna för var kommunen kan inhämta information om byggnader, anläggningar eller verksamheter som enligt föreskriftens bilaga⁵³ ska finnas med i förteckningen.

Exempel på hur räddningstjänsten ska få kunskap om nödvändiga uppdateringar i förteckningen

De byggnader som på grund av sitt kulturhistoriska värde har ett sådant skydd att kommunen enligt föreskriften är skyldig att ha en planering för tillsynen av dem, finns med i Riksantikvarieämbetets bebyggelseregister. Att kräva att den som beslutar, länsstyrelserna eller regeringen, ska informera berörd räddningstjänst är troligtvis inte aktuellt. Det är rimligare att kommunen jämför sin förteckning med uppgifterna i bebyggelseregistret. Om kommunen kommit fram till att förteckningen av dessa byggnader behöver vara aktuell inför verksamhetsplanering av nästkommande år så kan det räcka att detta görs en gång per år.

Exempel på rutin för att informera räddningstjänsten om beslutade tillstånd

Kommunen beslutar om serveringstillstånd enligt alkohollagen. Det kan då vara rimligt att den ansvariga delen av kommunen informerar räddningstjänsten när serveringstillstånd beslutas. I denna rutin kan skrivas in kriterier för när räddningstjänsten ska informeras. Är det endast då det handlar om tillstånd i byggnad som inte redan haft det tidigare eller även ändringar i befintliga och förnyade tillstånd? Att räddningstjänsten löpande får information om beslutade tillstånd möjliggör även att vid behov genomföra tillsyn snart efter att verksamheten påbörjats.

Tabell 1. Informationskällor för de olika punkterna i bilagan till MSBFS 2021:8.

Punkt i bilagan	Var kommunen kan inhämta information
1	Omsorgsregistret (SoL ⁵⁴ , LSS ⁵⁵), Vårdgivarregistret (HSL ⁵⁶), IVO ⁵⁷
2	Migrationsverket, Kriminalvården, Polismyndigheten och vårdgivarregistret (HSL)
3	Skolenhetsregistret, Skolverket
4	Polismyndigheten
5	Kommunen, Försvarsmakten, Migrationsverket
6	Kommunen (genom IVO:s placeringsstöd HVB och stödboenden)
7	Kommunen (byggnadsnämnden, alkoholtillstånd)
8	Kommunen (alkoholtillstånd)
9	Kommunen (byggnadsnämnden, fritidsnämnden)
10	Bebyggelseregistret, Riksantikvarieämbetet
11	Bebyggelseregistret, Riksantikvarieämbetet
12	Myndigheten för kulturanalys
13	Kommunen (byggnadsnämnden)
14	Kommunen (byggnadsnämnden, trafikkontoret), Transportstyrelsen

54. Socialtjänstlagen (2001:453).

55. Lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade.

56. Hälso- och sjukvårdslagen (2017:30).

57. Inspektionen för vård och omsorg.

Händelsestyrd tillsyn

6 §
MSBFS
2021:8

Även om kommunens tillsynsverksamhet i huvudsak består av tillsyn av på förhand utvalda objekt, ska kommunen också ha en förmåga att genomföra tillsyn i andra fall där det finns behov av detta. Exakta volymer är svåra att fastställa, det handlar mer om att kommunen som tillsynsmyndighet ska ha en beredskap för att agera om det framkommer uppgifter som gör att misstanke om brist i efterlevnaden av lagen uppstår. Ett antal olika varianter av händelsestyrd tillsyn kan förekomma. I följande avsnitt listar vi några situationer där kommunen måste värdera behovet av tillsyn.

Behov av tillsyn baserat på iakttagelser vid räddningsinsats

7 §
MSBFS
2021:8

Efter en räddningsinsats i en byggnad eller anläggning ska kommunen bedöma om det finns behov av att genomföra tillsyn. I samband med räddningsinsatsen kan kommunen få kunskap om hur brandskyddet fungerar i praktiken. Denna kunskap kan utgöra en grund för bedömning av behovet av att följa upp med tillsyn. Kravet på en sådan bedömning gäller både för byggnader eller anläggningar som finns med i kommunens förteckning och för sådana som inte finns med. Bedömningen kan ske parallellt med undersökningsskyldigheten⁵⁸. Om inte tillsyn bedöms relevant kan underlaget även ligga till grund för bedömning av om andra förebyggande åtgärder ska genomföras.

Hur kommunen väljer att utföra denna bedömning kan variera, beroende på organisering och kompetens hos den som utför räddningsinsatsen. Vissa kommuner har kanske styrkeledare som utför tillsyn och som därför bedöms ha kompetens att göra en bedömning av behovet. Andra kommuner har en annan process, där de som arbetar med tillsyn tillsammans med ansvarigt befäl bedömer behovet. Det viktiga är att det finns en process för att omhänderta tecken på bristande brandskydd. Syftet är inte att brandskyddet ska kontrolleras vid varje räddningsinsats, som vid en tillsyn, utan det är de iakttagelser som görs i samband med räddningsinsatsen som ska ligga till grund för bedömningen. I föreskrifterna finns krav på att kommunen ska ha ett dokumenterat arbetssätt för hur denna skyldighet uppfylls. Behov av tillsyn baserat på observationer vid räddningsinsats gäller även den enskildes skyldighet att hålla utrustning för livräddning vid annan olycka än brand.

Exempel på händelsestyrd tillsyn, situation 1

Vid brand i ett parkeringsgarage uppstår omfattande rökspredning till anslutande trapphus. Då detta inte kan anses vara en förväntad konsekvens av en brand så behöver orsaken utredas. Kommunens bedömning enligt 7 § blir att en tillsyn ska genomföras.

58. 3 kap. 10 § LSO.

Exempel på händelsestyrd tillsyn, situation 2

En hanteringsanläggning för sorterat avfall drabbas av brand för andra gången inom en månad, där det kan misstänkas att hög lagringshöjd av organiskt material ger upphov till självantändning. Om inte någon förändring i hanteringen sker kan det antas att nya bränder kommer att uppstå. Med anledning av detta initieras ett tillsynsärende.

Exempel på händelsestyrd tillsyn, situation 3

Efter en mindre brand i en galleria som begränsats av sprinkler ska sprinklern stängas av vid sprinklercentralen, som är belägen i en korridor i butikernas bakkant. Samma korridor är också en av utrymningsvägarna från butikerna. I korridoren står såväl varor som pallar med emballage, vilket skulle kunna innebära en stor fara om en utrymning behöver ske. Insatsledaren påpekar för fastighetsägaren att det inte får förvaras materiel i utrymningsvägen, men möts av total oförståelse och nonchalans. Ett tillsynsärende initieras.

Exempel på händelsestyrd tillsyn, situation 4

En person föll i vattnet i en småbåtshamn under senhösten och fick räddas upp av räddningstjänsten då hamnens ägare tagit in räddningsstegarna under vintersäsongen. Med anledning av detta initieras ett tillsynsärende.

Den aktuella föreskriften behandlar bara den byggnad eller anläggning som varit föremål för räddningsinsatsen. Undersök dock gärna om samma fel kan tänkas finnas i fler liknande byggnader eller anläggningar, eller med liknande verksamhet, i området eller kommunen. Värdera också behovet av att genomföra förebyggande åtgärder på fler ställen än i den byggnad som räddningsinsatsen avsett.

Behov av tillsyn baserat på egna iakttagelser i övrigt

Den kommunala räddningstjänstens medarbetare rör sig ute i samhället i olika sammanhang, för att genomföra olika typer av ärenden och aktiviteter. I samband med detta kan brister upptäckas, där tillsyn är en rimlig följd.

Exempel på händelsestyrd tillsyn baserad på egna iakttagelser i övrigt

Brandstyrkan brukar äta lunch på en populär lunchrestaurang belägen på våning 2, ovanför en större bilverkstad. För att få bättre klimat under sommaren ställs alla dörrar till de två trapphusen upp med kilar. Detta gör att en brand på undervåningen snabbt skulle skapa rökspridning till båda trapphusen och kraftigt försvåra möjligheterna till utrymning. Trots upprepade påpekanden av räddningstjänstens personal så kvarstår problemet. Ett tillsynsärende initieras.

Tips från allmänhet och organisationer

Allmänhet och andra organisationer (till exempel samverkande myndigheter) kan lämna tips om förhållanden som kan ge upphov till ett behov av tillsyn. Vare sig allmänhet eller andra organisationer kan förväntas vara experter på området. En anmälan till en myndighet som utför tillsyn kan också vara ett mått på osämja, snarare än faktiska brister i brandskyddet. Det är därför viktigt att värdera inkomna frågor och tips innan beslut om åtgärder tas.

Exempel på händelsestyrd tillsyn baserad på tips från allmänhet

En förälder med barn på en skola ringer och meddelar att skolan har låst många dörrar, i syfte att hålla nere spring i korridorerna. Ett antal av de dörrar som är låsta är skyltade som utrymningsväg. Ett tillsynsärende initieras.

Exempel på vikten av att värdera information

En boende i ett villaområde ringer och meddelar att grannens husbil står för nära hans tomtgräns och att tillräckligt avstånd mellan husbil och den klagandes bostadshus inte uppfylls. Bränder i fordon kan visserligen spridas till byggnader, men det finns i normalfallet ingen anledning att bedöma detta som en brist enligt LSO.

Ett stort mått av empatisk förmåga och diplomati kan behövas i liknande situationer, som kan stå för en dold konflikt grannar emellan. Kommunens räddningstjänst ska inte vara ett verktyg i en sådan debatt om inte faktiska brister föreligger.

Tillsyn initierad av annan myndighet

Den kommunala räddningstjänsten kan bli ombedd att delta i gemensam tillsyn med en annan myndighet. Denna typ av insatser kan antingen vara planerade eller annonseras utifrån den andra myndighetens behov. Tänka objekt för tillsynen kan vara planerade utifrån misstanke om brister, eller vara mer av karaktären särskilt riktad tillsyn.

Exempel på samordnad tillsyn, situation 1

En handläggare från kommunens bygglovskontor meddelar att de utreder ett eventuellt svartbygge där en industrilokal enligt uppgift ska användas som lägenhetshotell. Även om ärendet hanteras genom tillsyn enligt PBL så bistår kommunens räddningstjänst i ärendets hantering och är beredd att vid behov initiera en tillsyn enligt LSO.

Exempel på samordnad tillsyn, situation 2

Polisen och kommunens alkoholenhet planerar tillsammans tillsyn på restauranger och nattklubbar kommande fredagskväll. Tillsynsförättare från räddningstjänsten deltar i syfte att kunna agera på brister enligt LSO.

Gemensamt om händelsestyrd tillsyn

Det är kommunen som avgör om ett tillsynsärende ska initieras eller inte. Det finns ingen skyldighet att utföra tillsyn utifrån någon annans beställning. Kommunen behöver ha en rutin för hur uppkomna situationer ska hanteras och också fastställa vem som har rätt att fatta beslut om tillsyn.

Notera att det i grunden inte skiljer något mellan en planerad tillsyn och en händelsestyrd tillsyn. Kommunens mandat och skyldigheter är desamma. Kommunen får även för händelsestyrd tillsyn ta ut en avgift enligt fastställd taxa och de ärenden som bedrivs ska följas upp i enlighet med föreskriften.

I vissa delar kan dock en händelsebaserad tillsyn skilja sig från en planerad, då den ofta har sitt ursprung i en viss sakfråga och inte i brandskyddet i allmänhet. Det är då naturligt att lägga fokus på det som föranleder tillsynen, men kommunen behöver även bedöma vilka andra tekniska och organisatoriska aspekter⁵⁹ som är relevanta att kontrollera.

Resurser, kompetens och organisering

När kommunen har identifierat vilka objekt som ska ingå i planeringen av tillsynen, hur ofta tillsyn ska ske och vilken kompetens som behövs för att genomföra tillsynen kan kommunens resursbehov fastställas. Med resursbehov menas vilken tillgång, i form av medarbetare med rätt utbildning och erfarenhet, som behövs för att utföra den mängd tillsyner som kommunen kommit fram till är nödvändig. Kommunen kan med fördel dela upp sitt resursbehov i dels grundläggande förmåga till tillsyn och dels mer kvalificerad kompetens.

Det är alltså behovet av tillsyn som ska styra vilken tillgång på resurser som behövs. Att omvänt anpassa volymen tillsyner utifrån den befintliga bemanningen uppfyller inte lagens eller föreskriftens intentioner.

Krav på kompetens

Det finns inga detaljkrav på formell kompetens för att få bedriva tillsyn och få befogenhet att nyttja kommunens mandat enligt 5 kap. 2 § LSO. Det övergripande kravet formuleras i 3 kap. 14 § LSO:

Den personal som för kommunens räkning har att utföra förebyggande verksamhet, att planera, leda, genomföra och följa upp räddningsinsatser samt utöva tillsyn skall genom utbildning och erfarenhet ha den kompetens som behövs.

59. 10 § MSBFS 2021:8.

En utbildningsnivå som minst motsvarar MSB:s utbildning *Tillsyn och annan olycksförebyggande verksamhet A* (ToF A) kan anses vara en del i en grundläggande kompetens för att kunna ansvara för ett tillsynsärende. För elever som antogs till MSB:s *Utbildning i skydd mot olyckor*, 2020 eller senare, ingår utbildning motsvarande ToF A. Denna utbildningsnivå är dock inte tillräcklig för att en kommun ska kunna klara sitt tillsynsuppdrag, då enskilda tillsynsärenden kräver en högre kompetens. Det krävs också ytterligare utbildning för att exempelvis få kunskap om hur man planerar och följer upp verksamheten. Vissa uppgifter i tillsynen kan utföras av personal utan grundläggande tillsynskompetens, exempelvis fysiska kontroller som är en del i bedömningen.

ToF A ger en grundförståelse för brandskyddets uppbyggnad. För att kunna bedöma och ifrågasätta mer komplexa lösningar krävs även att den som utför tillsynen har en skolning i att kunna värdera och dimensionera ett brandskydd. MSB:s kurs *Tillsyn och annan olycksförebyggande verksamhet B* (ToF B) innehåller dessa moment på grundläggande nivå och som högsta utbildningsnivå räknas brandingenjör med MSB:s *Påbyggnadsutbildning i räddningstjänst för brandingenjörer* (RUB).

Erfarenhet är också en viktig komponent, särskilt om kommunen har en kultur där reflektion och lärande är en naturlig del av arbetet. Erfarenhet byggs upp genom att själv utföra tillsyn eller systematiskt ta del av andras arbete och kan delvis kompensera utbildningsnivå. Utan erfarenhet är möjligheten till självständigt tillsynsarbete begränsad, även om MSB:s utbildningar utgör en bra grund.

Med lägre kompetens och erfarenhet finns det en risk att tillsynen i huvudsak inriktar sig på att identifiera brister i den aktuella lösningen, exempelvis blockerade utrymningsvägar eller brandcellsgränser som inte är täta. En högre kompetens ger bättre möjligheter att även bedöma och ifrågasätta byggnadens brandtekniska lösningar på systemnivå, exempelvis om den aktuella brandskyddsnivån är rimlig eller om brandskyddet är feldimensionerat och saknar viktiga funktioner. Det kan finnas ett visst samband mellan olika typer av anläggningar och byggnader och kompetensbehov, men mycket stora variationer kan förekomma. Därför prövas behovet bäst utifrån kommunens kunskap om den enskilda byggnaden eller anläggningen. För tillsyn av skyldigheterna vid farlig verksamhet⁶⁰ krävs ytterligare förmåga att göra riskbedömningar som ligger till grund för krav ställda mot verksamheten. Det krävs också kunskap om särskild reglering, vilket gör att kompetenskravet normalt är högt på denna typ av anläggning.

Individens fallenhet för arbetsuppgiften och vilka förutsättningar denne får påverkar givetvis möjligheten till ett bra tillsynsarbete, utöver den formella kompetensen.

Ett tillsynsärende som vid den första anblicken berör en enkel anläggning kan under handläggningen ge upphov till kvalificerade frågeställningar med stort behov av formell kompetens och erfarenhet.

Om den enskilde tillsynsför rättaren inte har tillräcklig kompetens inom alla områden måste kommunen säkerställa att det i organisationen för förebyggande verksamhet i sin helhet finns tillgång till tillräcklig kompetens. Kommunen kan även genom avtal med annan kommun säkerställa tillgången till sådan kompetens. Kommunen behöver ha arbetssätt där man genom erfarenhetsåterföring mellan tillsynsför rättare, andra medarbetare, chefer och, i förekommande fall, andra som kommunen samarbetar med ser till att tillsynen blir rättssäker och så effektiv och likvärdig som möjligt.

60.2 kap. 4 § LSO.

Exempel på behov av högre kompetens

I kommunen har tillsyn på förskolor bedömts kunna utföras av medarbetare med ToF A och genomgången intern utbildning som lägsta nivå. Vid tillsyn på en förskola inrymd i en större villa från 1910-talet i tre våningar uppfattar tillsynsför rättaren att det är oklart om de två trapphusen verkligen är brandtekniskt avskilda och om det i så fall är skäligt att kräva åtgärder. En mer erfaren kollega med högre formell kompetens deltar i ett kompletterande besök och i den fortsatta bedömningen och hanteringen av ärendet.

Exempel på samarbete mellan kommuner

Vid en räddningsinsats på en industri uppmärksammas att delar av industrins vindsvåning byggts om till boenderum. Ett sådant ärende har aldrig hanterats i kommunen och kommunens medarbetare med mest erfarenhet är föräldraledig och inte tillgänglig. Genom ett samarbetsavtal med grannkommunen kan en erfaren tillsynsför rättare avropas. Tillsammans med kommunens byggnadsnämnd bedömer han eller hon behovet av akuta åtgärder och åtgärder på längre sikt.

Organisering

Kommunen behöver ha tillgång till de resurser som behövs för att kunna planera och utföra tillsynsuppdraget, både avseende planerad och händelsestyrd tillsyn. Hur kommunen organiserar sig påverkar hur delegering av beslutsrätten utformas, se mer i avsnittet *Delegering* på sid 18.

Om utförandet av tillsynsuppdraget sker i en egen organisatorisk enhet eller i någon form av kombinationstjänster är kommunens val. De grundläggande kraven på kompetens och erfarenhet för att genomföra uppdraget ska vara uppfyllda och någon måste ansvara för att hålla samman planering och hur kommunen utför tillsynen. Om de som utför tillsyn lägger huvuddelen av sin arbetstid på det, kan de tänkas bli erfarna fortare än om tillsyn utgör en liten del av deras tid. Å andra sidan riskerar särskilt mindre kommuner att bli väldigt sårbara om endast enstaka medarbetare utför uppdraget. Personal med erfarenhet från tillsyn kan också vara värdefulla vid genomförande av räddningsinsatser och vice versa.

En större kommun eller kommunalförbund kan ha möjlighet att lösa hela tillsynsuppdraget med egen anställd personal, men det finns även möjlighet (och skyldighet) att samverka i förbyggandefrågor. Kommunerna ska ta till vara möjligheterna att utnyttja varandras resurser för förebyggande verksamhet.⁶¹ Samarbete med andra kommuner kan också vara en lösning för att skapa redundans. Flera av Sveriges kommuner har ett fåtal personer som kan bedriva tillsyn. Då kan samarbete behövas, så att kommunen kan uppfylla sitt lagstadgade tillsynsarbete även vid personalbortfall. Om en medarbetare som är viktig för tillsynsarbetet slutar, är långtidssjukskriven eller på annat sätt inte kan utföra sitt uppdrag är det kommunens ansvar att lösa den uppkomna situationen.

61.3 kap. 1 § 2 st. LSO.

I huvudsak ska den planerade tillsynsverksamheten genomföras ändå genom att andra resurser skjuts till, inom eller utom organisationen. Vägledning om kommunal avtalssamverkan har tagits fram av SKR.

Samarbete kan också möjliggöra specialisering i större mån. Tillsyn av farlig verksamhet kan till exempel utföras av en regional resurs, om kommunen inte själv kan upprätthålla kompetens för uppdraget. Fortbildning inom tillsyn kan också med fördel utföras på regional nivå. Fortbildning och kvalitetssäkring av medarbetarnas förmåga är nödvändig för att över tid upprätthålla en god kvalitet på kommunens tillsyn.

Verksamhetsplanering

När kommunen har identifierat vilka byggnader och anläggningar den ska bedriva tillsyn på, hur ofta och med vilken kompetens, återstår att omforma det i praktisk verksamhetsplanering. Det är behovet av tillsyn som ska styra volymen av tillsynsverksamheten. Om kommunen inte hinner med att genomföra den tillsyn som de enskilda bedömningarna leder till, har kommunen för små resurser och behöver åtgärda detta. Exempelvis föräldraledigheter eller sjukfrånvaro måste också kunna hanteras utan att tillsynen försummas.

På ett övergripande plan underlättar det planeringen om mängden tillsyner som ska utföras fördelas relativt lika över åren. Dock ska bedömningen ta hänsyn till förhållandena vid den enskilda byggnaden eller anläggningen.⁶² Om de enskilda bedömningarna leder fram till stora variationer mellan åren, som kommunen inte rimligen kan hantera, kan justeringar mellan år behöva göras. En sådan justering behöver ske genom aktiva ställningstaganden och värderingar kring vilka tillsyner som kan flyttas framåt. Om överflyttning behöver ske till nästa kalenderår kan kommunen även ta hänsyn till när på året tillsyn genomförs. Att flytta en tillsyn till januari 2025 är en relativt liten förändring för ett objekt som i november 2022 bedömdes i behov av tillsyn om två år, jämfört med ett objekt som fick samma bedömning i januari 2022. Tillsynen över enskilda är att anse som betungande för den som utsätts för tillsynen som både måste ta tid i anspråk och betala för genomförd tillsyn. Därför ska inte tillsynsintervall förtätas väsentligt om det inte har grund i ett faktiskt behov av tillsyn.

Varje års tillsynsarbete måste planeras mer i detalj som en delmängd av kommunens samlade verksamhetsplanering. Exakt hur det bör gå till är beroende av kommunens styr- och uppföljningsmodeller och därför beskrivs detta endast i generella aspekter i denna bok.

Inför verksamhetsåret måste de grundläggande förutsättningarna för planeringen säkerställas. Man behöver kontrollera att registret över tillsynsobjekt är korrekt och uppdaterat, eller om särskilda åtgärder behöver vidtas. Byggnader eller anläggningar kan ha tillkommit eller fallit bort och det kan också finnas anledning att omvärdera hur ofta tillsyn behöver genomföras och vilken kompetens som erfordras.

I planeringen av tillsynsverksamheten behöver det bedömas om tillsyn enligt LSO ska samordnas med tillsyn enligt annan lagstiftning.

---

62. 5 § 2 st. MSBFS 2021:8.

När de grundläggande förutsättningarna är på plats måste den övergripande planeringen omsättas till faktisk arbetsplanering, det vill säga vem som ska göra vilken tillsyn och när. I detta arbete bör ett antal faktorer beaktas:

- Vilken kompetensprofil som behövs för respektive objekt. Detta har sin grund i den grundläggande planeringen, men kan behöva justeras utifrån särskilda behov.
- Vilka objekt som bör genomföras av samma handläggare för att underlätta ett effektivt arbete, ur den egna verksamhetens perspektiv.
- Vilka objekt som bör genomföras av samma handläggare eller vid samma tid för att underlätta ett effektivt arbete, ur mottagarens perspektiv.

Exempel på samordning av tillsyn

I en av kommunens tätorter, belägen relativt långt från centralorten, finns både en skola och en förskola där tillsyn enligt planeringen ska ske under året. Båda byggnaderna ägs av det kommunala fastighetsbolaget och har samma förvaltare. Genom att i tid sammanföra dessa två tillsyner och tilldela dem till samma handläggare kommer hanteringen bli effektivare för båda parter.

Händelsestyrd tillsyn är av naturen mer svårplanerad. Samma grundprinciper som för övrig tillsyn gäller, med krav på att utbildning och erfarenhet motsvarar den kompetensnivå som aktuell tillsyn kräver. Verksamheten behöver vara utformad så att den kan omhänderta även dessa tillsyner.

Att ta tillvara erfarenheterna från tillsynen i övrig verksamhet

Precis som man efter genomförd räddningsinsats vid en byggnad eller anläggning behöver bedöma behovet av tillsyn så behöver man efter tillsyn bedöma behovet av att förmedla kunskap till övrig verksamhet. Det kan också finnas behov av att förmedla information till någon annan myndighet. Den kunskap tillsynsför rättaren får om byggnaden eller anläggningen och dess brandskydd kan vara en viktig del i exempelvis insatsplaneringen. Det kan också vara ett underlag för kommunens information och rådgivning, för både prioriteringar och innehåll. De erfarenheter kommunen får kan avse både enskilda byggnader eller andra anläggningar och mer generella erfarenheter. En återkommande uppföljning av kommunens samlade tillsynsarbete ger underlag för framtida tillsynsplanering. Det ger även underlag för andra åtgärder inom både förebyggande arbete och förmågan att genomföra räddningsinsats.

Exempel på förmedling av kunskap till övrig verksamhet, situation 1

Vid en tillsyn på länssjukhuset konstateras att förändringar skett som är av vikt att kommunen känner till i händelse av en räddningsinsats. Tillsynsför rättaren kontakter i enlighet med kommunens rutin den person som är samordnare för insatsplaneringen och delger den nya informationen.

Exempel på förmedling av kunskap till övrig verksamhet, situation 2

Det konstateras att 70 procent av kommunens nattklubbar och restauranger med serveringstillstånd haft sådana brister avseende möjligheterna till utrymning, att beslut om föreläggande fattats. Informationen tas med i planeringen av kommunens förebyggande verksamhet enligt 3 kap. 2 § LSO (information och rådgivning). För att öka lagefterlevnaden bjuder kommunen som en följd av detta in alla aktuella ägare och nyttjanderättshavare till ett informationstillfälle med syfte att de ska få en förståelse för problemet och vilket ansvar de har enligt LSO. Efter önskemål från flera verksamhetsutövare genomförs ytterligare informationstillfällen senare samma år. Effekterna av aktiviteterna följs upp efter nästa tillsyn.

Kommunen behöver även här ha ett arbetssätt för hur denna kunskapsspridning ska fungera. Det är inte ett område där MSB meddelat föreskrifter, då det inte bedömts inrymmas i befintligt bemyndigande.

| Tillsynsärendet

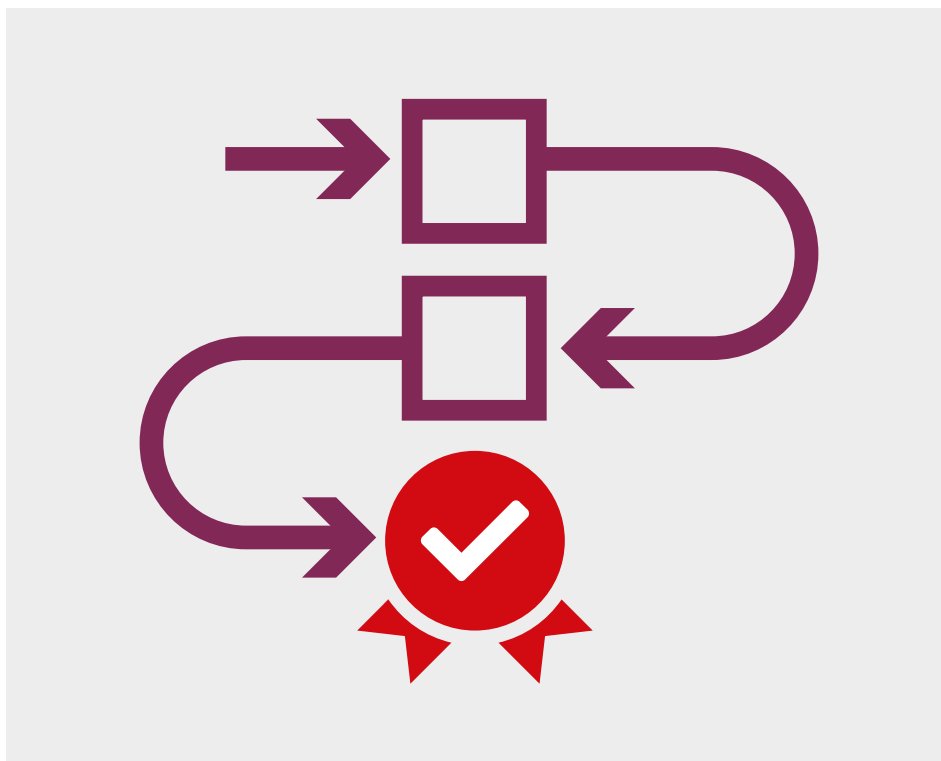
Tillsynsärendet

I det här kapitlet beskriver vi hur ett tillsynsärende avseende den enskildes skyldigheter enligt 2 kap. 2 § LSO vanligtvis går till. Ärendet beskrivs utifrån tillsynens syfte, se figur 5, det vill säga:

1. att utreda om den enskilde lever upp till kraven i LSO
2. att de åtgärder som eventuellt behövs för att lagen ska efterlevas vidtas.

De moment som beskrivs i detta kapitel är utformade för att även uppfylla kraven i förvaltningslagen (2017:900) (FL). Avsnitten om föreläggande, beslut om avslut och möjligheter i särskilda fall är giltiga även vid tillsyn av den enskildes skyldigheter enligt 2 kap. 4 § LSO.

Figur 5. Utred genom att inhämta och analysera den information som krävs, och säkerställ sedan att eventuella åtgärder som behövs, vidtas.

Inled ett tillsynsärende

I samband med att ett tillsynsärende initieras bör man göra en bedömning om den tilltänkta tillsynsför rättaren är lämplig för ärendet. Ett grundläggande krav är att tillsynsför rättaren inte får vara jävig. En tillsynsför rättare kan anses jävig om denne till exempel har en nära relation till ägaren eller nyttjanderättshavaren eller har andra intressen som kan påverkas av ärendets utgång.

För att säkerställa att ärenden handläggs korrekt och objektivt finns det bestämmelser om jäv.⁶³ Dessa regler anger i vilka situationer exempelvis en tillsynsför rättare ska anses ha ett sådant intresse i frågan att hans eller hennes opartiskhet kan ifrågasättas. Reglerna om jäv har ett dubbelt syfte:

- att hindra att andra omständigheter än de som har med ärendet att göra får påverka utgången
- att hindra att misstanke uppstår om att beslutet inte är fattat på saklig grund.

Bestämmelserna om jäv har till syfte att garantera en opartisk handläggning av ett ärende. Mer information om jäv framgår av en vägledning som finns publicerad på Sveriges Kommuner och Regioners (SKR) webbplats⁶⁴.

I samband med att ärendet inleds kan det även vara bra att göra en bedömning av om tillsynsför rättaren har den kompetens som behövs för att driva ärendet. Ofta har detta dock redan beaktats när tillsynsverksamheten planeras. Om man vid ärendets start bedömer att tillsynsför rättaren inte har den kompetens som behövs, behöver det finnas rutiner för hur det ska hanteras. Läs mer om kompetens under avsnittet *Krav på kompetens* på sidan 52.

Tillsynsför rättaren kan inleda med att ställa sig frågan om det finns behov av, eller fördelar med, att samordna tillsynen med annan tillsyn, exempelvis tillsyn av bestämmelserna i lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor (LBE). Detta ska helst framgå av kommunens samlade planering av tillsynsverksamheten, se kapitlet *Tillsynsverksamheten* på sidan 35. Om olika tillsynsför rättare utför tillsyn enligt LSO respektive LBE på samma objekt kan det finnas behov av koordinering dem emellan.

Man kan också behöva ge information om planerad tillsyn till andra myndigheter som bedriver tillsyn. Det kan till exempel gälla länsstyrelsens tillsyn enligt Sevesolagen⁶⁵. Det kan också gälla MSB:s tillsyn enligt LBE på Försvarsmakten och tillverkningsindustrin för explosiva varor. Samordning eller samverkan mellan olika myndigheter är ofta till fördel både för myndigheterna och för den som bedriver verksamheten. Vid till exempel icke planerad tillsyn, som efter en anmälan om ändrad verksamhet med indikationer om att brandskyddet är bristfälligt, kan det ofta vara bra att samverka med annan berörd del av kommunen, exempelvis byggnadsnämnden.

63. 6 kap. 28–32 §§ och 7 kap. 4 § kommunallagen (2017:725).

64. Sveriges kommuner och landsting, Om mutor och jäv – vägledning för anställda i kommuner, landsting och regioner. Reviderad 2012-09-01. (SKL 2012).

65. Lag (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor.

Utred

När man utreder ett ärende kan särskilt två moment urskiljas. Det ena handlar om att inhämta den information som krävs och det andra handlar om att utifrån denna information göra en analys. Resultatet av analysen leder sedan fram till ett beslut. Vid inhämtning av informationen är myndigheten skyldig att vidta vissa åtgärder enligt förvaltningslagen. Dessa kommer att beskrivas i informationsrutor längre fram i detta kapitel. Det finns även undantag till skyldigheterna i förvaltningslagen. Då skyldigheterna gäller i de flesta fall som aktualiseras i ett tillsynsärende kommer undantagen enbart beskrivas översiktligt. Utredningen i ett tillsynsärende kan bli komplex då dess omfattning och innehåll varierar beroende på omständigheterna i det enskilda fallet. Det går därför inte att beskriva alla situationer som kan uppstå. Istället fokuserar vägledningen på normalärenden.

Ett tillsynsärende kan initieras på två sätt:

- genom planerad tillsyn, då objektet redan finns i kommunens förteckning över byggnader och anläggningar
- som en händelsebaserad tillsyn.

En händelsebaserad tillsyn kan till exempel vara efter ett tips från allmänheten eller om man uppmärksammat indikationer på brister vid en räddningsinsats.

Myndigheten har en skyldighet att se till att ett ärende utreds i den omfattning som dess beskaffenhet kräver. Detta kallas i förvaltningslagen utredningsskyldighet.⁶⁶ Genom denna utredning ska myndigheten hämta in ett tillräckligt beslutsunderlag. Under utredningen sker i huvuddelen av ärendena ett tillsynsbesök på det objekt som omfattas av tillsynen. Utredningen kan också inbegripa att tillsynsmyndigheten kontaktar andra myndigheter för att få information, eller för en dialog med ägaren eller nyttjanderättshavaren för att rätta ut frågetecken och få den information som behövs för att kunna fatta ett beslut. Samtidigt ska tillsynsmyndigheten ta hänsyn till att ärendet ska handläggas snabbt, enkelt och billigt. Materialet ska därför inte göras mer omfattande än vad som är nödvändigt för att kunna fatta ett korrekt beslut i ärendet.

Parter i ett ärende (ägare eller nyttjanderättshavare) har rätt till insyn i utredningen och rätt att ta del av allt som tillförts ärendet.⁶⁷ Detta kallas partsinsyn i förvaltningslagen. Rätten till partsinsyn gäller med de begränsningar som följer av 10 kap. 3 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) (OSL). Enligt denna bestämmelse kan parten nekas att få del av utredningsmaterialet om det med hänsyn till ett allmänt eller enskilt intresse är av synnerlig vikt att sekretessbelagd uppgift i materialet inte röjs. Vid tillsyn över brandskyddet är det dock ovanligt att det finns skäl att neka part insyn i utredningsmaterialet.

66.23 § FL.

67.10 § FL.

Foto: johner.se/Maskot Bildbyrå AB

Dokumentation

En tillsynsför rättare har en skyldighet att kontinuerligt dokumentera alla uppgifter som kan ha betydelse för ett beslut i ett ärende. Det gäller alla typer av uppgifter som inte är skriftliga, oavsett när under ärendet de kommer in, hur de kommer in eller varifrån de kommer, så länge de har betydelse för ett beslut i ärendet. Uppgifter som är irrelevanta för ärendet behöver alltså inte dokumenteras. Dokumentationen ska ske snarast efter att tillsynsför rättaren tagit del av uppgiften.

En bra dokumentation underlättar hanteringen av ärendet och möjliggör för tillsynsför rättaren att ta del av det som framkommit i tidigare ärenden. Dokumentationen syftar även till att säkerställa att den enskilde får insyn i ärendet. Skyldigheten att dokumentera finns reglerad i förvaltningslagen.⁶⁸ Hur mycket som ska dokumenteras beror på omständigheterna i ärendet och kan därför inte beskrivas på ett uttömmande sätt.

Uppgifter som erhållits muntligen och observationer som tillsynsför rättaren själv har gjort ska dokumenteras. Det ska också framgå av dokumentationen när den har gjorts och av vem. Under förutsättning att uppgiftslämnaren har uppgett sitt namn kan även detta dokumenteras. Det ska inte formuleras några krav på den enskilde att vidta åtgärder.

Dokumentationen bör lämpligen ske i tjänsteanteckningar som är kopplade till ärendet. Ett ärende kan innehålla en eller flera tjänsteanteckningar. Tillsynsför rättaren bör exempelvis anteckna sina iakttagelser vid ett tillsynsbesök i en tjänsteanteckning och uppgifter från ett telefonsamtal i en annan tjänsteanteckning. Tjänsteanteckningarna utgör sedan del av det underlag som ska kommuniceras till den enskilde inför ett beslut. Se mer om detta i informationsrutan *Kommunikation* på sidan 74.

Några exempel på hur iakttagelser och uppgifter kan dokumenteras efter ett besök finns i *Bilaga 1*:

- *Exempel 1A – Tillsyn på en restaurang utan uppmärksammade brister, tjänsteanteckning efter tillsynsbesök, på sidan 109*
- *Exempel 2A – Tillsyn på en restaurang med brister, tjänsteanteckning efter tillsynsbesök, på sidan 115*
- *Exempel 3A – Tillsyn av flerbostadshus, tjänsteanteckning efter tillsynsbesök, på sidan 125.*

68.27 § FL.

När utredningen avser om byggnaden eller anläggningen har ett brandskydd i skälig omfattning enligt 2 kap. 2 § LSO, kan den delas upp i ett antal steg för att bedömningen ska göras på ett systematiskt sätt:

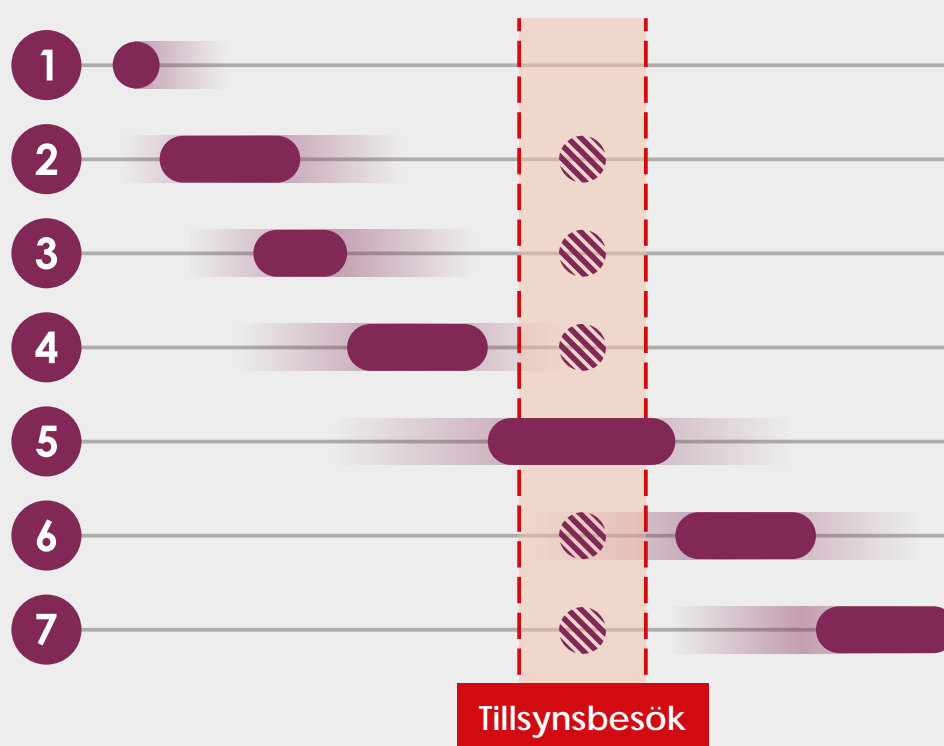
1. Säkerställ att objektet är en byggnad eller anläggning.
2. Kartlägg byggnaden eller anläggningen.
3. Definiera vad som ska skyddas.
4. Inventera risker och scenarier.
5. Undersök byggnadens eller anläggningens brandskydd.
6. Värdera brandskyddet.
7. Pröva krav på åtgärder.

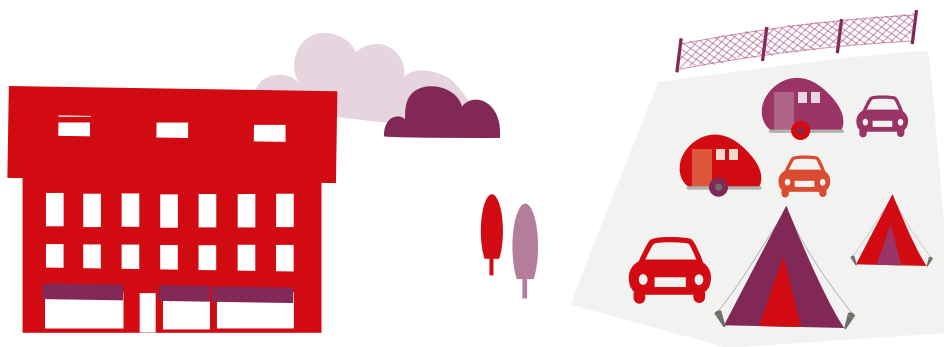
Även om stegen ovan i första hand hanterar bedömningen av om byggnaden eller anläggningen har ett brandskydd i skälig omfattning kan kapitlet även vägleda vid tillsyn av den enskildes skyldigheter att hålla utrustning för livräddning vid annan olycka än brand.

De sju stegen sker framförallt i kronologisk ordning men moment kan förekomma vid flera tillfällen i utredningen, exempelvis vid ett tillsynsbesök, se figur 6.

Figur 6. Sju steg för att utreda om byggnaden eller anläggningen har ett brandskydd i skälig omfattning enligt 2 kap. 2 § LSO.

Sjustegsmodellen

Steg 1: Säkerställ att objektet är en byggnad eller anläggning

Om tillsynsärendet initieras av en särskild händelse, exempelvis efter en anmälan eller räddningsinsats, kan man behöva göra en bedömning av om objektet är en byggnad eller anläggning och därmed omfattas av bestämmelserna i 2 kap. 2 § LSO. Vid planerad tillsyn är detta moment sannolikt redan utfört. Är det ingen byggnad eller anläggning kan man inte ställa krav på brandskyddet med utgångspunkt i 2 kap. 2 § LSO. Beslutet blir då att avskriva ärendet.

Ofta är det självklart om ett objekt är en byggnad eller anläggning och det kräver i regel ingen djupare analys. Ibland kan det dock vara svårare att avgöra, vilket kan medföra att det krävs ett besök på plats. Exempel på detta är konstruktioner av mer tillfällig eller mobil karaktär, eller byggnader under uppförande. I avsnittet *Byggnad eller anläggning* på sidan 23 utvecklas begreppen byggnad och anläggning.

Steg 2: Kartlägg byggnaden eller anläggningen

9 §
MSBFS
2021:8

I syfte att skapa förutsättningar för en effektiv tillsyn ska kommunen skaffa sig kunskap om den byggnad eller anläggning som är föremål för tillsyn och den verksamhet som bedrivs där.

Om objektet är nytt för tillsynsför rättaren kan kollegor som tidigare besökt byggnaden eller anläggningen ha värdefull information när det gäller till exempel den verksamhet som bedrivs. Det finns normalt också information i dokumentation från tidigare tillsyn i kommunens ärendehanteringssystem.

Tillsynsför rättaren behöver få en uppfattning om byggnadens eller anläggningens utformning. Med det menas hur omfattande den är samt hur den är konstruerad och utformad, exempelvis avseende förväntat personantal, antal våningar och annan relevant information.

Det är viktigt att kartlägga när byggnaden eller anläggningen uppfördes och ifall det har skett några ändringar efter uppförandet. Detta kan vara att byggnaden eller anläggningen har byggts om eller till och det är då viktigt att veta när detta har skett. I samband med detta är det också av stor vikt att skaffa sig en så bra bild som möjligt över verksamheten som bedrivs i byggnaden eller anläggningen och om denna har ändrats genom åren.

Om den som bedriver verksamheten har en webbplats kan man som tillsynsför rättare där på ett enkelt sätt få en första uppfattning om verksamheten. På nätet finns också översiktspbilder i olika karttjänster.

Man kan ofta ha tillgång till uppgifter om när byggnaden eller anläggningen uppfördes och eventuellt byggdes om eller till, eller om och när verksamheten har ändrats. Det finns ofta möjlighet att ta del av ritningar och bygglovshandlingar via byggnadsnämnden. Ännu enklare blir det om tillsynsför rättaren själv har tillgång till byggnadsnämndens system. Använder man uppgifter från bygglovsärendet hos byggnadsnämnden ska de tillföras ärendet. Samma sak gäller uppgifter från andra ärenden som finns hos räddningstjänsten, till exempel tidigare tillsynsärenden eller remissärenden.

I samband med uppförande och ändring av byggnader har det sedan 1994 funnits krav i Boverkets byggregler (BBR) på att en brandskyddsdocumentation ska tas fram som redovisar förutsättningarna för byggnadens brandskydd och hur det är utformat. Kravet på dokumentation gäller vid uppförande av byggnad och vid en ändring för den ändrade delen. Om fastighetsägaren inte längre har tillgång till dokumentationen kan en kopia eventuellt ha arkiverats av byggnadsnämnden.

Även andra handlingar kan vara nödvändiga för att få ett bra underlag för utredningen, exempelvis alkohol- eller LBE-tillstånd.

Notera att kommunen har rätt att få de upplysningar och handlingar som behövs för tillsynen.⁶⁹ Om ägaren eller nyttjanderättshavaren uppsåtligt eller av oaktsamhet bryter mot sin upplysningsskyldighet, eller lämnar felaktiga uppgifter, kan han eller hon dömas till böter.⁷⁰ Det är möjligt, och i vissa fall lämpligt, att begära in handlingar och upplysningar i god tid innan ett eventuellt besök.

Det är naturligt att många frågor inte kan besvaras innan besök på plats och då får man göra den fortsatta kartläggningen av byggnaden eller anläggningen i samband med ett besök på plats.

---

69. 5 kap. 2 § 1 st. LSO.

70. 10 kap. 3 § 1 st. p. 2 och 3 LSO.

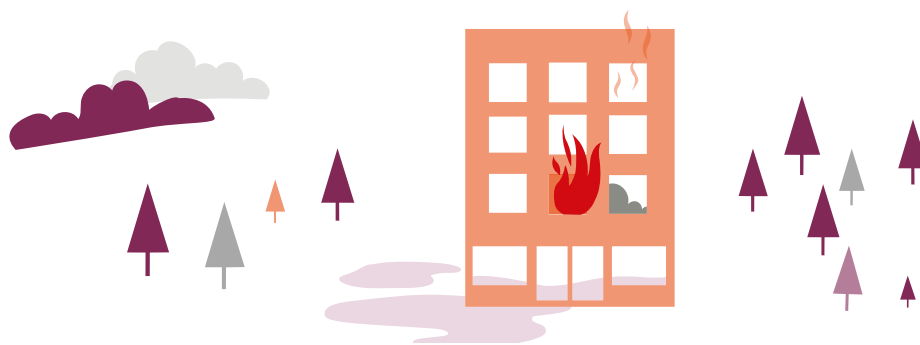
Steg 3: Definiera vad som ska skyddas

Nu är det dags att bilda sig en uppfattning om vad som ska skyddas. Det kan i många fall uppfattas som självklart, men det kan ändå vara värdefullt att formulera. Dessa tankar kan påbörjas på egen hand redan innan ett tillsynsbesök eller med hjälp av kollegor som tidigare har genomfört tillsyn på det aktuella objektet.

Människors liv och hälsa har ett högt skyddsvärde vid tillämpningen av LSO. Även egendom och miljö är värden som kan behöva skyddas i händelse av brand. I många fall kan det som ska skyddas vara en kombination av liv och hälsa, egendom och miljö.

I de byggnader där människor vistas kommer ett visst egendomsskydd med de krav som byggreglerna ställer för att skydda människors liv och hälsa. Även byggnader eller anläggningar där människor sällan eller aldrig vistas behöver ett brandskydd som står i proportion till de materiella värden som kan förstöras vid en brand. Det senare blir särskilt aktuellt vid vissa byggnader som har ett kulturhistoriskt värde, då det ligger i samhällets intresse att skydda dessa. Vissa typer av byggnader och anläggningar utgör dessutom så kallad samhällsviktig verksamhet. En brand i sådana byggnader, utan personsador, men med omfattande egendomsskador skulle kunna leda till att viktiga samhällsfunktioner störs på ett sätt som inte är acceptabelt. Detta perspektiv bör beaktas i samband med bedömningen av egendomens skyddsvärde. Även miljön har fått ett allt högre skyddsvärde i takt med vår ökade medvetenhet om behovet att skydda vår miljö mot olika faror. Ofta är det då fråga om någon form av miljöpåverkan via släckvatten, eller brandgasers påverkan på luftkvaliteten i närområdet. Tänk även på att tamdjur i LSO:s mening betraktas som egendom medan vilda djur är en del av naturmiljön.

För byggnader eller anläggningar som ingår i kommunens planerade tillsynsverksamhet kan tillsynsför rättaren utgå ifrån varför den blivit prioriterad och utifrån detta bedöma vad som ska skyddas. Detta gäller oavsett om den är prioriterad utifrån att den omfattas av bilagan i MSBFS 2021:8 eller om kommunen identifierat objektet utifrån andra stycket 3 §, samma föreskrift.

Steg 4: Inventera risker och scenarier

9 §
MSBFS
2021:8

Då man har identifierat vad som ska skyddas i byggnaden eller anläggningen är det dags att fokusera på de möjliga risker och hot som finns, genom att identifiera scenarier för relevanta olycksförlopp. En viktig utgångspunkt i arbetet med att identifiera relevanta scenarier är den objektskänedom som behandlas i steg 2 och de värden som ska skyddas, vilket behandlas i steg 3. Att bedöma vilka olycksförlopp som kan leda till människors död eller andra allvarliga skador på hälsa, egendom eller miljö är ett krav enligt föreskriften. Verksamhetens art och byggnadens fysiska utformning sätter till stor del ramarna för vad som kan tänkas hända och eventuellt utgöra ett hot mot det som ska skyddas. Med hjälp av statistik över bränder i MSB:s statistik- och analysverktyg IDA kan tillsynsför rättaren skapa sig en bra bild över vilka typer av bränder som är de vanligaste i den verksamhet som den kommande tillsynen gäller. Det är dock viktigt att inte enbart läsa fast sig kring det som är mest sannolikt enligt statistiken. Även andra erfarenheter från bränder i liknande typer av verksamheter kan utgöra ett bra underlag. Ett slutresultat i detta steg bör vara att man ringar in ett antal tänkbara händelser och förlopp, så kallade dimensionerande scenarier, se figur 7.

Figur 7. Att skapa dimensionerande scenarier

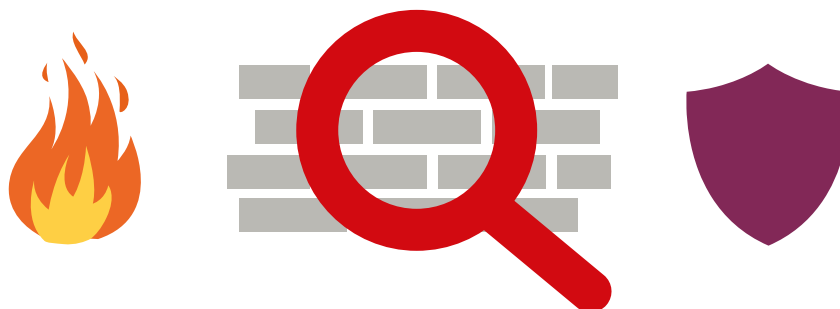

Exempel på dimensionerande scenario vid en mellanstadieskola

Tillsynsför rättaren har identifierat att det i skolan främst är människors liv och hälsa som ska skyddas och att det i den aktuella skolans allmänna utrymmen finns en ökad risk för anlagd brand. Ett dimensionerande scenario blir att det börjar brinna i uppehållsrummet (allmänt utrymme) samtidigt som det pågår lektion i klassrummet intill. Det allmänna utrymmet är den väg eleverna normalt passerar för att ta sig till och från utrymmet.

Det är viktigt att komma ihåg att även andra bestämmelser som finns kring brandskydd, såsom Boverkets byggregler, bygger på en liknande analys. Tillsynsför rättarens bedömning kan naturligtvis inte åsidosätta andra bindande regler.

Steg 5: Undersök byggnadens eller anläggningens brandskydd

Detta steg går ut på att skapa sig en mer ingående bild av hur det tekniska respektive organisatoriska brandskyddet är uppbyggt och fungerar. Dessa två delar utgör byggnadens totala brandskydd och steget bör mynna ut i att tillsynsför rättaren har tillräckligt underlag för att värdera om brandskyddet skyddar det som ska skyddas (steg 6). Mer om en byggnads eller anläggnings brandskydd finns i avsnittet *Skyldigheter för ägare eller nyttjanderättshavare* på sidan 22.

Innan en kontroll av det aktuella brandskyddet inleds behöver tillsynsför rättaren identifiera vilka krav som, enligt Boverkets byggregler eller äldre motsvarighet, gäller för den byggnad eller anläggning som tillsynen avser. Det är i princip de byggregler som gällde när byggnaden uppfördes eller ändrades som styr vilka krav man kan ställa på det byggnadstekniska brandskyddet. Detta gäller under förutsättning att det är likartad verksamhet som bedrivs i byggnaden eller anläggningen. Att ställa högre krav än vad byggreglerna gav uttryck för när byggnaden uppfördes eller ändrades är bara tillåtet om det föreligger särskilda omständigheter. Mer om detta finns i avsnittet *Särskilda omständigheter* på sidan 27.

Den som ska genomföra tillsynen behöver alltså förbereda sig genom att orientera sig om och läsa på vilka krav som fanns i byggreglerna då byggnaden uppfördes eller ändrades. Observera att det normalt är reglerna vid ansökan om bygglov som gäller och inte när byggnaden stod färdig. Vid tveksamma fall kan det vara lämpligt att kontrollera i protokoll från byggnadsnämnden om de anger exakt vilka regler som skulle tillämpas. Äldre byggregler återfinns på Boverkets webbplats. För att kunna göra detta behöver man veta vilken typ av verksamhet som faktiskt bedrivs i byggnaden. I de flesta fall handlar det om att ta reda på vilken verksamhet som i praktisk mening bedrivs, till exempel om det bedrivs restaurangverksamhet, lagras brännbart material i lokalen, om lokalen används som samlingslokal osv.

Ett annat viktigt underlag är de allmänna råd som MSB (och tidigare Räddningsverket) meddelat för olika verksamheter och funktioner. De allmänna råd som berör brandskydd i byggnader eller anläggningar redovisas i avsnittet *Allmänna råd* på sidan 29.

En ytterligare fråga man bör ställa sig är om det finns andra bestämmelser som kan påverka vilket brandskydd som byggnaden eller anläggningen kan förväntas ha. Detta har vi tidigare gått igenom i avsnittet *Annan lagstiftning som påverkar brandskyddet* på sidan 32.

När tillsynsför rättaren har inhämtat kunskap om vilket brandskydd som byggnaden eller anläggningen kan förväntas ha, finns underlag för att gå vidare med den fortsatta utredningen. Med utgångspunkt i de scenarier som identifierats i steg 4 ska tillsynsför rättaren definiera vilka tekniska och organisatoriska delar av brandskyddet som är relevanta att kontrollera vid tillsynen.

I ett första skede bör tillsynsför rättaren identifiera vilka delar i det förväntade brandskyddet i den aktuella byggnaden eller anläggningen, som ska förhindra att de identifierade scenarierna (steg 4) leder till människors död eller andra allvarliga skador på hälsa, egendom eller miljö (steg 3). När dessa delar, ibland benämns dessa som barriärer, identifierats kan tillsynsför rättaren i nästa skede identifiera vad som behöver kontrolleras vid tillsynen för att dess funktion ska verifieras, och hur en sådan kontroll kan genomföras. I figur 8 presenteras en principbild för att åskådliggöra förhållandet mellan hot och risker, barriärer och det skyddsvärda.

Figur 8. Principbild av barriärer.

Exemplet nedan, se tabell 2, beskriver vilka delar av brandskyddet som skulle kunna bli aktuella för kontroll utifrån ett specifikt scenario. Observera att detta exempel inte är heltäckande och att de kontroller som kan bli aktuella varierar beroende på aktuella förutsättningar, som hur verksamheten bedrivs och hur byggnaden är utformad.

Tabell 2. Exempel på vad som kan behöva kontrolleras utifrån ett scenario.

Kontrollområde enligt 10 § MSBFS 2021:8	Exempel på vad som kan behöva kontrolleras utifrån ett scenario där det brinner i ett uppehållsrum/allmänt utrymme i en mellanstadieskola och lektion pågår i klassrummet intill startutrymmet
Möjlighet till utrymning	<p>Tekniskt</p> <ul style="list-style-type: none"> • System för tidig detektion och varning • Utrymningsvägars utformning, finns alternativa vägar? • Vägledande markering <p>Organisatoriskt</p> <ul style="list-style-type: none"> • Finns det en plan för hur utrymning ska gå till? • Har barn och personal kunskap om hur de ska agera vid brand?
Skyddet mot brands uppkomst	<p>Tekniskt</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lös inredning – hur hanteras lös inredning, var placeras papperskorgar etc. <p>Organisatoriskt</p> <ul style="list-style-type: none"> • Uppsikt över allmänna ytor • Rutiner för att undvika skräpansamlingar • Tillbudsrapportering
Skyddet mot brandspridning inom byggnad	<p>Tekniskt</p> <ul style="list-style-type: none"> • Brandcellsgränser • Ytskikt • Tekniska styrningar såsom styrning av ventilation eller dörrstängare • Brandsläckares förekomst <p>Organisatoriskt</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kontroll och underhåll av tekniska installationer och släckutrustning
Skyddet mot brandspridning mellan byggnader	<p>Tekniskt</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bedöms som ej aktuellt i detta scenario <p>Organisatoriskt</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bedöms som ej aktuellt i detta scenario
Möjlighet till räddningsinsats	<p>Tekniskt</p> <ul style="list-style-type: none"> • Framkomlighet för räddningsfordon • Brandförsvartablåns placering och eventuellt informationsunderlag för insats <p>Organisatoriskt</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rutiner för att möta upp räddningstjänst • Rutiner för att räkna elever och ge räddningstjänsten relevant information om skolans utformning och eventuella risker

Efter att ha identifierat vilka delar i brandskyddet som behöver kontrolleras ska tillsynsför rättaren bestämma hur det praktiskt ska gå till.

Ofta sker huvuddelen av kontrollerna vid ett besök på plats i den aktuella byggnaden. Ibland kan ett besök på en övergripande nivå kompletteras av praktiska kontroller på plats i en eller flera byggnader/anläggningar. Ett exempel på det sistnämnda skulle kunna vara att först genomföra ett besök hos förskolechefen som ansvarar för flertalet förskolor i kommunen. Vid ett sådant besök är fokus på det organisatoriska brandskyddet i form av rutiner, utbildning och hur uppgifter i brandskyddsarbetet delegerats i organisationen. Sedan görs besök på plats på förskolorna, där tillsynsför rättaren fokuserar på det tekniska brandskyddet och hur det organisatoriska brandskyddet fungerar ute i verksamheten. På vilket sätt tillsyn genomförs bör vara en del i kommunens arbetssätt och inte något som varje tillsynsför rättare skapar egna rutiner för. Däremot kan den enskilda bedömningen göras av tillsynsför rättaren, utifrån det arbetssätt som kommunen fastställt.

För att få en överblick över hur brandskyddet är ordnat och fungerar kan det vara lämpligt att låta ägare och nyttjanderättshavare med egna ord beskriva sin verksamhet och hur de arbetar med sitt brandskydd. Att låta dem redogöra för hur de bedömer sin riskbild och sitt skyddsbehov och hur de har organiserat sitt brandskyddsarbete i förhållande till detta med exempelvis uppgifter, rutiner, olika former av dokument och checklistor med mera kan vara ett sätt att kontrollera att de har en relevant syn på riskerna och sitt ansvar. Tillsynsför rättaren kan i samband med genomgången flika in frågor kring de saker som identifierats som viktiga att kontrollera. Det är viktigt att ha en viss styrning av samtalet, så att myndigheten som utför tillsynen hela tiden behåller initiativet och att fokus ligger på att få reda på de uppgifter som behövs för att kunna göra den slutliga bedömningen av om brandskyddet når upp till lagens krav.

Utredningen av brandskyddet bör fortsätta med att följa upp och kontrollera att det som framkommit fungerar i praktiken. Detta kan göras på olika sätt. Byggnadstekniskt brandskydd och tekniska installationer kan kontrolleras genom en rundvandring där man exempelvis granskar att utrymningsvägar finns i tillräcklig utsträckning, är utformade på rätt sätt och fungerar.

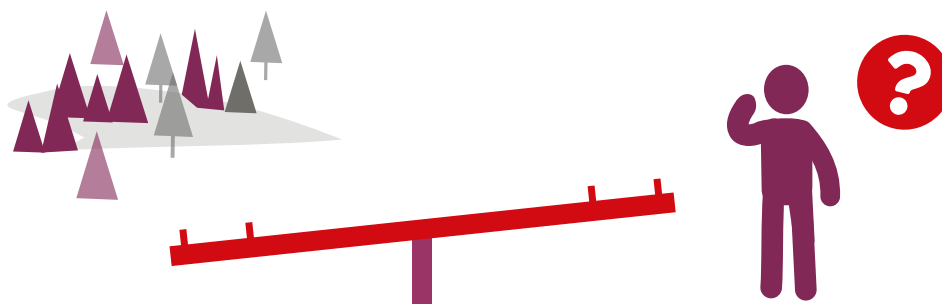

När det gäller organisatoriskt brandskydd kan det handla om att ta reda på om personalen kan agera på ett för verksamheten rätt sätt i händelse av brand. Detta kan kontrolleras genom att prata med ett antal personer om vilka uppgifter de har i händelse av brand och hur de tillgodogjort sig de kunskaper de behöver ha för att klara detta i praktiken. Intervjuer och iakttagelser under rundvandringen bör kunna ligga till grund för om det tekniska och det organisatoriska brandskyddet tillsammans säkerställer ett fungerande brandskydd. I de flesta fall underlättas det efterföljande arbetet av att man tar bilder på iakttagelser under besöket.

Det är viktigt att komma ihåg att det är tillsynsmyndighetens ansvar att påvisa att det föreligger en brist som behöver åtgärdas och att denna åtgärd är skäligen att kräva. Det uttrycks ofta som att myndigheten har bevisbördan. Det innebär att myndigheten inte kan lägga över ansvaret för att visa att brandskyddet är tillräckligt på ägaren eller nyttjanderättshavaren.

Hur omfattande kontrollerna blir varierar, bland annat beroende på verksamhetens omfattning och hur verksamheten beskriver att de arbetar med sitt brandskydd. I vissa fall kan det bli nödvändigt med mer detaljerade kontroller av ett antal funktioner medan det i andra fall kan vara tillräckligt med en något enklare kontroll. Omfattningen av kontrollerna är beroende av uppgifterna som samlats in inför platsbesöket och i samband med inledningen av platsbesöket. Om man upptäcker brister så bör det leda till att en mer omfattande kontroll genomförs.

I samband med kontrollen av brandskyddet är det viktigt att omhänderta sådan fakta som inte har framkommit tidigare i utredningen. I samband med genomgången av brandskyddet kan det komma fram uppgifter som gör att tillsynsför rättaren kan behöva revidera sin uppfattning om vad som ska skyddas. Det kan också komma fram nya uppgifter om vilka risker som finns i verksamheten. Därför kan tillsynsför rättaren behöva fundera i nya banor kring vilka dimensionerande scenarier som är lämpliga att ha som grund i den fortsatta utredningen.

Steg 6: Värdera brandskyddet

När tillsynsför rättaren har alla fakta och underlag som behövs för att göra en värdering av brandskyddet är det dags att kommunicera detta underlag till den enskilde. Genom kommunikeringen kan eventuella missförstånd eller felaktiga uppgifter redas ut så att beslutet i ärendet fattas på rätt grunder.

Om det visar sig att det finns oklarheter, exempelvis kring hur brandskyddet är konstruerat och tänkt att fungera, behöver detta undersökas vidare. Det kan exempelvis krävas flera besök för att samla in den information som behövs för utredningen.

Kommunikation

Innan ett beslut fattas ska, som huvudregel, allt material som är av betydelse för beslutet skickas till den eller de som är part/-er i ärendet (ägaren eller nyttjanderättshavaren). Detta är en förvaltningsrättslig åtgärd som kallas för kommunikation i förvaltningslagen. Den som är part har sedan möjlighet att yttra sig över materialet inom en viss tid. Skyldigheten att kommunicera gäller alla typer av beslut. Det är viktigt att kommunikeringen skickas till rätt part, alltså den fysiska eller juridiska person som är ägare eller nyttjanderättshavare i ärendet. Exempel på hur kommunikering kan se ut finns i *Bilaga 1, Exempel 2C – Tillsyn på en restaurang med brister, kommunikation inför beslut* på sidan 118.

Kommunikation i ett tillsynsärende enligt LSO omfattar allt innehåll i den eller de tjänsteanteckningar som upprättats i ärendet som är relevant för beslutet. Det kan, men måste alltså inte innefatta tjänsteanteckningen från tillsynsbesöket i sin helhet, då det endast är material som är av betydelse för beslutet i ärendet som måste kommuniceras. Utöver upprättade tjänsteanteckningar kan det även finnas andra handlingar som har inhämtats i ärendet som behöver kommuniceras, till exempel bygglovshandlingar som inhämtats från byggnadsnämnden.

I de dokument som kommuniceras med parten ska det inte formuleras några krav på att parten ska vidta någon åtgärd, eller i övrigt användas formuleringar som kan få parten att tro att denna är ålagd att vidta någon åtgärd. Syftet med kommunikationen är att låta parten ta del av det material som myndigheten bedömer kommer ligga till grund för det framtida beslutet och att ge parten tillfälle att yttra sig över materialet. Kommunikationen innebär också en möjlighet att undanröja missförstånd. Som ovan nämnts ska myndigheten ange ett datum då parten senast ska lämna sina synpunkter. Parten ska också underrättas om att ärendet kan komma att avgöras efter svarstidens utgång, även om parten inte lämnar några synpunkter. Parten bestämmer själv om han eller hon vill yttra sig.

Det finns några undantag från myndighetens skyldighet att kommunicera. Om det anses uppenbart obehövt behöver kommunikation inte ske. Det kan vara aktuellt om handlingen saknar betydelse för beslutet i ärendet. Myndigheten bör dock vara restriktiv i denna bedömning. Om myndigheten är tveksam till om kommunikation ska ske eller inte, ska den kommunicera med parten på vanligt sätt enligt huvudregeln. Myndigheten kan också låta bli att kommunicera om det kan befaras att det annars skulle bli avsevärt svårare att genomföra beslutet i ärendet, eller om avgörandet inte kan skjutas upp. Ytterligare ett undantag från kommunikationsskyldigheten, som kan vara tillämpligt vid tillsyn enligt LSO, är att ett väsentligt allmänt eller enskilt intresse kräver att beslutet meddelas omedelbart.⁷¹ Kravet på kommunikering får då inte lägga hinder i vägen. Sådana brådskande ärenden kan röra exempelvis brandskydd, hälsovård och polisens verksamhet för att upprätthålla allmän ordning och säkerhet⁷².

Om myndigheten inte uppfyller sin kommunikationsskyldighet kan beslutet komma att undanröjas på grund av formella brister. Beslutet har då inte kommit till på rätt sätt.

71.25 § 1 st. 3 p. FL.

72. En modern och rättssäker förvaltning – ny förvaltningslag, prop. 2016/17:180, s. 312.

Efter kommunikationen är det dags att genomföra värderingen av brandskyddet. Detta sker med utgångspunkt i all relevant information som inhämtats under utredningen samt eventuella yttranden som inkommit i samband med kommunikering. Värderingen syftar till att bedöma om det befintliga brandskyddet, som kontrollerats i steg 5, är tillräckligt, det vill säga hur väl det skyddar det som ska skyddas. Varje barriärs funktion och tillförlitlighet behöver värderas var för sig och tillsammans med övriga barriärer, se figur 9.

Figur 9. Värdering av barriärernas funktion och tillförlitlighet.

Visar det sig att det befintliga brandskyddet uppfyller de byggregler som ska tillämpas, och i allt väsentligt skyddar det som ska skyddas, är det byggnadstekniska brandskyddet sannolikt att betrakta som skäligt.

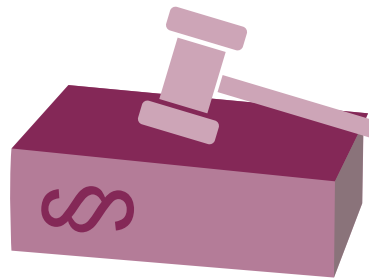
Om brandskyddet inte bedöms vara tillräckligt behöver man precisera varför.

Orsaken kan vara av både teknisk och organisatorisk art.

När det rör sig om svåra avvägningar kan det vara bra att stämna av sitt resonemang och diskutera med sina kollegor eller tillsynsför rättare i andra kommuner för att få stöd och vägledning.

Om bedömningen efter att tillsynsför rättaren har värderat brandskyddet blir att inga åtgärder behöver vidtas så är utredning klar och beslut om avslut kan fattas, se avsnittet *Beslut om avslut* på sidan 92.

Om tillsynsför rättaren anser att det finns potentiella brister i brandskyddet behöver krav på åtgärder prövas (steg 7).

Steg 7: Pröva krav på åtgärder

När en tillsynsför rättare kommer fram till att det finns potentiella brister i brandskyddet behöver denne pröva om det är möjligt att ställa krav på åtgärder utifrån LSO, det vill säga om man kan besluta om föreläggande. Därför behöver tillsynsför rättaren ta ställning till vilken eller vilka åtgärder som lämpligast åtgärdar den potentiella bristen. Det är tillsynsmyndighetens ansvar att påvisa att det föreligger en brist som behöver åtgärdas och att denna åtgärd är skäligen att kräva (bevisbörda).

Om det inte finns någon rimlig åtgärd som löser brister som konstaterats, eller om de åtgärder som krävs innebär en fullständig projektering av byggnadens brandskydd, kan det i undantagsfall vara aktuellt att förelägga om förbud utan att i detalj ange vilka åtgärder som behöver vidtas för att häva förbudet.

Om åtgärderna ska rätta till uppenbara brister eller fel i det brandskydd som krävdes när byggnaden uppfördes eller senast ändrades, är det med största sannolikhet skäligen att kräva att de utförs. Åtgärderna syftar då till att upprätthålla eller åstadkomma ett redan överenskommet brandskydd. Exempel på detta kan vara att kräva att otätheter i brandavskiljande byggnadsdelar tätas eller att ej fungerande brandgasventilation åtgärdas. Även åtgärder som föranleds av att det brandskydd som borde finnas enligt då gällande byggregler saknas är med största säkerhet skäligen att kräva. I dessa fall bör man ta kontakt med byggnadsnämnden, då de har ansvaret för tillsyn när det gäller plan- och bygglagen (2010:900) (PBL) och föreskrifter i anslutning till PBL.

Det kan handla om olika grader av avvikelser och det är också möjligt att man kan konstatera att något slutbesked (eller äldre motsvarighet) inte utfärdats. Det är inte heller ovanligt att man upptäcker att verksamheten har ändrats på ett sådant sätt att ändringen är bygglovs- eller anmälningspliktig, men att detta inte gjorts. Bygglov krävs vid tillbyggnad och vid annan ändring än tillbyggnad, om ändringen helt eller delvis används för väsentligen annat ändamål.⁷³

⁷³ 73.9 kap. 2 § 3 p. PBL.

PBL innehåller dock en preskriptionsregel som innebär att nämnden inte får utfärda ett rättelseföreläggande om det gått mer än tio år sedan överträdelsern begicks. Det här gäller inte om någon utan tillstånd använder en bostadslägenhet till väsentligt annat ändamål än just bostadsändamål. Det kan vara bra att samråda med byggnadsnämnden om vilka möjligheter de har att ingripa.

Om tillsynsför rättaren bedömer att det är nödvändigt att vidta byggnadstekniska åtgärder utöver sådana som avser att åstadkomma eller upprätthålla det brandskydd som krävdes när byggnaden uppfördes eller senast ändrades, måste han eller hon kunna motivera att det föreligger särskilda omständigheter. Särskilda omständigheter behandlas mer ingående i kapitlet *Den enskildes skyldigheter* under avsnittet *Särskilda omständigheter* på sidan 27. Om särskilda omständigheter inte kan anses föreligga är det inte skäligt att kräva åtgärder som innebär att det ställs högre krav än vad byggreglerna gav uttryck för när byggnaden uppfördes eller ändrades.

Om det är organisatoriska åtgärder som behövs, behöver man inte pröva om särskilda omständigheter föreligger eftersom byggregelverket inte reglerar det organisatoriska brandskyddet.

Nästa steg blir att pröva om åtgärden är proportionerlig, det vill säga om den effekt som åtgärden ska ge motiverar kostnaden. Om åtgärden ska rätta till uppenbara brister eller fel i det brandskydd som krävdes när byggnaden uppfördes eller senast ändrades, har samhället redan gjort en bedömning avseende detta och redan gjort denna prövning.

För att göra prövningen behövs en övergripande kännedom om vad olika åtgärder kostar. Kostnaden kan i vissa fall vara svår att bedöma, inte minst när det rör sig om krav på organisatoriskt brandskydd av olika slag. Då kan det vara nödvändigt att ta hjälp utifrån för att göra denna uppskattning. När kostnaden är känd ska den sättas i relation till den effekt som åtgärden ger på skyddet. I vissa fall kan detta vara komplicerat och i slutändan måste tillsynsför rättaren vara beredd att göra en bedömning utifrån de fakta som finns tillgängliga. En viss vägledning kan man få genom att studera tidigare rättsfall som kan anses vara prejudicerande, och vilka krav som eventuellt ställs i andra närliggande lagstiftningar, se avsnitten *Prejudicerande domar* på sidan 28 och *Annan lagstiftning som påverkar brandskyddet* på sidan 32. Om effekten bedöms motivera kostnaden är åtgärden sannolikt skälig att kräva. Någon hänsyn ska inte tas till den enskildes ekonomiska situation.

I vissa fall kan kravet, med stöd av LSO, på att en befintlig byggnad ska byggas om eller ändras innebära att ändringen även utlöser andra krav. En åtgärd som till synes bara är avsedd att förbättra byggnadens brandskydd kan föra med sig ytterligare kostnader för att uppfylla krav på exempelvis tillgänglighet enligt PBL. Detta måste beaktas i bedömningen av skäligheten, eftersom den totala kostnaden för åtgärdskraven kan bli mycket hög och därmed inte skälig.

Om de krav som tillsynsför rättaren avser att ställa är betydligt mer långtgående än de krav som fanns i byggreglerna när byggnaden uppfördes eller ändrades, ställs det särskilt stora krav på de särskilda omständigheter som åberopas. Om kraven å andra sidan endast i begränsad omfattning går utöver det som krävdes i då gällande byggregler är kraven på de särskilda omständigheterna inte lika stora. Men de måste ändå åberopas och redovisas. Även omfattningen på bristen ska vägas in. Vid omfattande brister i brandskyddet som exempelvis innebär stor eller till och med överhängande fara för människors liv och hälsa ställs rimligtvis inte lika stora krav på de särskilda omständigheterna, även om åtgärden är långtgående i relation till då gällande byggregler.

Är det aktuellt med krav på åtgärder som riskerar att stå i strid med annan lagstiftning är kommunen skyldig att samråda om detta. När tillsynsför rättaren avser att förelägga om åtgärder vid kulturhistoriska byggnader är det exempelvis ofta nödvändigt att samråda med länsstyrelsen eller Riksantikvarieämbetet, beroende på vem som ger tillstånd till åtgärder i det aktuella fallet. Samrådet behövs för att finna åtgärder som både löser den aktuella bristen i brandskyddet och tar hänsyn till det kulturhistoriska värdet. Kommunens byggnadsnämnd är i vissa fall också en samrådspart eftersom många byggnadstekniska åtgärder kräver bygglov. Samrådet syftar till en effektiv tillsyn där de åtgärder som kommunen kräver med stöd av LSO inte står i strid med annan lagstiftning.

Om den enskilde under beredningen av ärendet, till exempel i sitt svar på kommunikationen, kan visa på att förutsättningarna förändrats på ett sådant sätt att det inte längre föreligger någon brist, kan ärendet avslutas efter att kommunen säkerställt att uppgifterna stämmer.

Beslut om föreläggande

I LSO ges kommunen, som är tillsynsmyndighet, behörighet att meddela de förelägganden som behövs i enskilda fall för att LSO, eller föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen, ska efterlevas.⁷⁴ Ett sådant beslut får även förenas med vite, mer om det i avsnittet *Vite* på sidan 93. Om tillsynsmyndigheten, i sin utredning, kommer fram till att det föreligger sådana brister i brandskyddet att det är skäligt att kräva att den enskilde ska vidta åtgärder och/eller ska förbjudas att fortsätta sin verksamhet ska ett beslut om föreläggande fattas. Det är endast i ett beslut om föreläggande som tillsynsmyndigheten ska formulera krav som är bindande för den enskilde. Sådana bindande krav ska, som tidigare nämnts, inte formuleras i en tjänsteanteckning.

Ett beslut om föreläggande kan alltså innebära ett påbud eller ett förbud. Det vill säga att den enskilde åläggs att vidta en eller flera åtgärder för att uppnå ett skäligt brandskydd eller förbjuds att fortsätta hela, eller delar av, sin verksamhet på grund av det bristande brandskyddet. Ofta väljer man att formulera sitt beslut som antingen ett föreläggande om åtgärder eller som ett föreläggande om förbud, men det går att kombinera de båda formerna. Till exempel kan man förelägga om en viss åtgärd samtidigt som man beslutar om förbud att använda en byggnad fullt ut.

Beslut om föreläggande

Ett beslut om föreläggande kan innebära ett påbud att utföra en åtgärd alternativt ett förbud att fortsätta en verksamhet eller nyttja hela eller delar av en byggnad eller anläggning.

---

74. 5 kap. 2 § LSO.

Utformning av beslut om föreläggande att vidta åtgärder

Ett beslut om föreläggande att vidta åtgärder måste vara noggrant preciserat beträffande vem beslutet riktar sig till, vilka åtgärder som krävs och inom vilken tid åtgärderna ska vidtas. Det ska även framgå datum för beslutet, vem eller vilka som har fattat beslutet och vem eller vilka som har varit föredragande.

Om någon har medverkat vid den slutliga handläggningen utan att delta i själva beslutsfattandet ska även den anges. Beslutet ska också motiveras och förses med en överklagandehänvisning. Samtliga innehållskrav framgår av FL.⁷⁵

I *Bilaga 1* finns exempel på beslut, se *Exempel 2D – Tillsyn på en restaurang med brister, föreläggande om åtgärder* på sidan 119 och *Exempel 3C – Tillsyn av flerbostadshus, föreläggande om åtgärder* på sidan 128.

Ett beslut om föreläggande att vidta åtgärder kan disponeras på följande sätt:

- I sidhuvudet kan anges datum för beslutet, diarienummer, vem som är ansvarig handläggare för ärendet samt namn och postadress till den som föreläggandet riktar sig mot.
- Beslutsmeningen:
  - Namn, organisations- eller personnummer och adress till fastigheten där förelagda åtgärder ska vidtas.
  - Om beslutet ska förenas med vite ska det anges. Exempel på formulering: ”XX ska vid vite om XX kr vidta följande åtgärder”.
  - De åtgärder som ska vidtas.
  - Om beslutet ska omfattas av ett förbud om att hela eller del av verksamheten inte får bedrivas förrän åtgärderna vidtas ska det anges. Exempel på formulering: ”ni förbjuds att hyra ut rummen på plan två till dess åtgärden enligt p.2 vidtas”.
  - Inom vilken tid åtgärden eller åtgärderna ska vidtas, till exempel ”senast den 31 mars 2021”.
  - Om det är aktuellt att beslutet ska gälla omedelbart även om det överklagas ska det anges. Exempel på formulering: ”Beslutet ska gälla omedelbart även om det överklagas”.

75.31–33 §§ FL.

- Motivering av beslut:
  - Bakgrund med beskrivning av att tillsyn har utförts, vad som var föremål för tillsynen, tidpunkt och syfte med tillsynsbesök samt en beskrivning av vad som framkommit.
  - De regler som beslutet grundar sig på och eventuella allmänna råd samt rättspraxis som är relevanta i ärendet. Då en myndighet alltid ska ha lagstöd för sitt beslut ska myndigheten i beslutet hänvisa till de regler som myndigheten stödjer sitt beslut på, vanligtvis 2 kap. 2 § och 5 kap. 2 § LSO. Finns det allmänna råd som är tillämpliga på verksamheten ska dessa också återges. Då allmänna råd inte är bindande regler går det dock inte att utfärda ett föreläggande enbart med stöd av allmänna råd, i grunden måste det alltid finnas och redovisas en bindande regel. Allmänna råd ger vägledning vid bedömning av brandskydd i skälighetsomfattning. I rättspraxis har det sagts att allmänna råd i regel bör följas.⁷⁶
  - Myndighetens bedömning: beskrivning av varför det befintliga brandskyddet inte motsvarar LSO:s krav på brandskydd i skälighetsomfattning och varför det är skäligt att ställa krav på åtgärder. Här kan även utvecklas vilka åtgärder som ägaren eller nyttjanderättshavaren ska vidta för att uppnå skälighetsnivån. Det får dock inte framgå ytterligare krav än de som beskrivs i beslutsmeningen. Om ägaren eller nyttjanderättshavaren framfört synpunkter bör myndigheten i sina beslutsskäl bemöta dessa synpunkter och i förekommande fall beskriva varför synpunkterna inte påverkar myndighetens bedömning.
- Överklagandeanvisning:
  - Information om att överklagandet ska vara ställt till länsstyrelsen men att det ska skickas till den myndighet som har fattat beslutet.
  - När överklagandet senast ska ha kommit in.
  - Vilka uppgifter som ska finnas med i överklagandet.

---

76. RÅ 1993 ref.11.

Rätt adressat

Ett föreläggande om åtgärder eller förbud måste vara riktat mot rätt person, det vill säga den fysiska eller juridiska person som äger byggnaden eller anläggningen eller som är nyttjanderättshavare. Man brukar säga att ett beslut ska riktas mot *rätt adressat*. Det betyder att ett föreläggande inte får riktas mot till exempel ”ägaren av fastigheten”. Adressatens namn ska uttryckligen anges. Om en byggnad eller anläggning ägs av flera personer eller har flera nyttjanderättshavare kan förelägandet riktas mot samtliga ägare eller nyttjanderättshavare. I dessa fall ska samtliga ägare eller nyttjanderättshavares namn och övriga identifieringsuppgifter (såsom organisationsnummer eller personnummer) anges i beslutet.

Det är viktigt att skilja på om verksamheten drivs av en fysisk person med firma eller som enkelt bolag, eller av en juridisk person, till exempel aktiebolag, handelsbolag, kommanditbolag, stiftelse samt ideell eller ekonomisk förening. I tabell 3 finns information om var man kan hitta uppgifter om adressaten.

Tabell 3. Rätt adressat.

Byggnaden ägs/verksamheten utövas av	Rätt adressat	Uppgifter om adressaten finns hos/i
Staten (genom en statlig myndighet)	Det korrekta namnet på myndigheten	Myndigheten, Skatteverket
Kommun	Det korrekta namnet på kommunen	Kommunen, Skatteverket
Aktiebolag (AB) Handelsbolag (HB) Kommanditbolag (KB)	Bolagets korrekta namn	Näringslivsregistret hos Bolagsverket, Skatteverket
Enskild firma	Den fysiska personen som driver näringsverksamheten	F-skattsedel utfärdad av Skatteverket, Skatteverket Om den fysiska personen har registrerat firmanamn finns uppgifter i näringslivsregistret hos Bolagsverket
Ekonomisk förening, inklusive bostadsrättsföreningar och sambruksföreningar	Föreningens korrekta namn	Näringslivsregistret hos Bolagsverket, Skatteverket
Ideell förening	Föreningens korrekta namn	Skatteverket, Föreningens stadgar Om ideell förening bedriver näringsverksamhet kan uppgifterna finnas i näringslivsregistret hos Bolagsverket
Samfällighetsförening	Föreningens korrekta namn	Lantmäteriet, Föreningens stadgar, Skatteverket
Stiftelse	Stiftelsens korrekta namn	Länsstyrelsen, Skatteverket
Fysisk person	Den fysiska personen	Giltig ID-handling, Folkbokföring hos Skatteverket

Om verksamheten drivs av en juridisk person anges i registreringsbeviset (till exempel för aktiebolag och handelsbolag) bland annat den juridiska personens korrekta juridiska namn och vem som har rätt att teckna firman. Finns det inget tillägg om till exempel aktiebolag (AB), handelsbolag (HB) eller kommanditbolag (KB) i ett firmanamn tyder det på att verksamheten drivs av en enskild person. Det kan vara en fördel att även ta med organisationsnumret i beslutet. Det ger möjlighet att senare kunna spåra vilken juridisk person som beslutet riktar sig till, oavsett eventuella namnbyten eller bolagssammanslagningar.

Om ett föreläggande ska riktas mot en ägare av en byggnad eller anläggning, och denne är densamma som fastighetsägaren, kan man hitta uppgifter om vem som har lagfart för den aktuella fastigheten i fastighetsregistret, som förvaltas av Lantmäteriet.

Den som ett föreläggande riktas mot ska ha både rättslig och faktisk möjlighet att vidta de förelagda åtgärderna (rådighet). Det kan därför uppkomma situationer då brister ska åtgärdas av flera ansvariga personer, till exempel att vissa åtgärder ska vidtas av en fastighetsägare och vissa åtgärder av en nyttjanderättshavare. I ett sådant fall måste myndigheten rikta förelägganden till var och en av de ansvariga, med tydliga krav på vad respektive person ska göra.

Om en byggnad eller anläggning har en ny ägare eller nyttjanderättshavare är det mot den nya personen som kravet måste riktas. Detta gäller även då det kommer en ny fastighetsägare eller nyttjanderättshavare under tiden som ett överklagande prövas. Finns det skäl att misstänka att ägarbyte är ett sätt att kringgå myndighetskraven kan det motivera en skärpning av kraven genom att utfärda förbud eller genom att myndigheten använder sig av vite.

I vissa fall kan fastighetsägaren ha slutit avtal med nyttjanderättshavaren om att denne ska överta ansvaret för de åtgärder som behövs på fastigheten för att brandskyddet ska ha en skälig omfattning. I sådana fall har fastighetsägaren och nyttjanderättshavaren (parterna) en skyldighet att underrätta tillsynsmyndigheten om avtalsförhållandet och tillsynsmyndigheten kan begära att parterna lämnar in de handlingar som de menar reglerar ansvarsfördelningen. Om det kan konstateras att fastighetsägaren via avtalet gett nyttjanderättshavaren möjlighet att vidta de åtgärder som krävs för brandskyddet kan tillsynsmyndigheten rikta sitt krav direkt till nyttjanderättshavaren, eftersom denne då har faktisk och rättslig möjlighet att vidta åtgärderna. I ett sådant fall skulle man även kunna argumentera för att fastighetsägaren fortfarande har faktisk och rättslig möjlighet att vidta åtgärderna, eftersom ägaren trots avtalet får anses ha rådighet över byggnaden. Tillsynsmyndigheten skulle då stå inför en situation där det kan vara möjligt att rikta krav om åtgärder mot endera av parterna. Hur tillsynsmyndigheten resonerar kring ansvarsfördelningen i ett sådant fall bör framgå av motiveringen till beslutet.

Tydlig formulering av krav

Ett föreläggande måste vara så tydligt formulerat att fastighetsägaren eller nyttjanderättshavaren (adressaten) som beslutet riktar sig mot, utan svårigheter eller risk för missförstånd förstår vad han eller hon ska göra för att uppfylla det. Det måste även framgå inom vilken tid en viss åtgärd ska vara genomförd eller när ett förbud börjar gälla. Rättspraxis är mycket restriktiv på denna punkt. Formuleringar som ”utföras på ett tillfredsställande sätt”, ”eller på annat sätt som kan godtas av kommunen” eller andra formuleringar som betyder att föreläggandet inte helt klart avgränsas, riskerar att underkännas vid ett överklagande.

Kravet på att föreläggandet tydligt ska ange vilken åtgärd som krävs innebär dock inte att myndigheten måste utreda hur åtgärden ska utföras i detalj, eller att myndigheten måste utreda alla alternativa åtgärder. Finns det alternativa åtgärder får den enskilde diskutera skäligheten i dessa med myndigheten, som då kan ändra föreläggandet om det är lämpligt.

Tid för utförande av åtgärder

Det framgår inte av varken FL eller LSO hur lång tid en ägare eller nyttjanderättshavare ska få på sig att utföra åtgärderna som omfattas av föreläggandet. En bedömning av vad som är rimlig tid får göras efter beaktande av vilka åtgärder det är fråga om. Är det enkla åtgärder kan kortare tid beslutas. Är det mer komplicerade åtgärder kan längre tid beslutas.

Förordnande om att beslutet ska gälla omedelbart även om det överklagas

Om det finns särskilda skäl kan tillsynsmyndigheten bestämma att beslutet om föreläggande ska gälla även om det överklagas.⁷⁷ Ett sådant så kallat verkställighetsförordnande måste framgå av beslutsmeningen i beslutet. Regeln bör bara användas i undantagsfall. Ett undantagsfall kan vara om det finns en misstanke om att adressaten medvetet kommer att förhålla verkställigheten genom att överklaga eller överlåta sin egendom för att kringgå beslutet. Ett annat exempel kan vara om situationen är brådskande på grund av allvarliga brister i brandskyddet som rör människors liv eller hälsa eller som gör att stora värden riskerar att skadas eller gå förlorade vid brand. Det kan även vara motiverat med ett förbud att använda byggnaden eller anläggningen eller att bedriva viss verksamhet i byggnaden eller anläggningen. Om tillsynsmyndigheten utfärdar ett förbud som gäller omedelbart måste adressaten upphöra med verksamheten.

Om tillsynsmyndigheten beslutar att föreläggandet ska gälla omedelbart även om det överklagas har adressaten rätt att i sitt överklagande begära att beslutet om föreläggande tills vidare inte ska gälla. Detta kallas inhibition och kommer att beröras närmre i avsnittet *Överklagande som omfattar begäran om inhibition*, på sidan 90.

---

77. 10 kap. 4 § 2 st. LSO.

Krav på motivering av beslut

Ett föreläggande ska som regel vara motiverat, det vill säga innehålla skäl till beslutet.⁷⁸ Förvaltningslagen anger inte vad en motivering ska innehålla. I praxis finns det dock många exempel på när domstolen funnit att motiveringen varit otillräcklig. Det är därför främst genom praxis det har tydliggjorts vad som omfattas av motiveringsskyldigheten. Ett grundläggande krav är att myndigheten i sitt beslut anger vilka bestämmelser den har tillämpat.⁷⁹ Myndigheten måste normalt redogöra för innehållet i lagstiftningen och även förklara vilken betydelse den har för bedömningen av ärendet. Att som enda motivering återge tillämplig lagtext har dock inte ansetts som tillräckligt.⁸⁰

Om myndigheten i skälen enbart hänvisar till vad som framgår av ett annat dokument, utan att återge innehållet i dokumentet eller bifoga det som bilaga till beslutet, brister den i sin motiveringsskyldighet.⁸¹ Man måste också redogöra för vad utredningen i ärendet består av, det är inte tillräckligt att bara hänvisa till ”utredningen”.⁸²

Om ägaren eller nyttjanderättshavaren har skickat in ett yttrande efter att kommunikation genomförts ska myndigheten bemöta dennas invändningar och synpunkter i skälen för beslutet, även om myndigheten anser att de är ohållbara eller saknar relevans. Den enskilde kan annars få uppfattningen att hans eller hennes synpunkter inte har beaktats.⁸³

Ägarens eller nyttjanderättshavarens synpunkter

Myndigheten ska bemöta ägarens eller nyttjanderättshavarens synpunkter i motiveringen så att denna förstår varför de har eller inte har beaktats.

Motivering får inte helt utelämnas eller utformas på ett intetsägande sätt av den anledningen att myndigheten har problem med att kortfattat förklara motiven för sitt beslut. Problem uppstår i första hand när det är fråga om subjektiva överväganden om lämplighet och skälighet. Även i sådana fall måste det finnas något objektivt skäl som bestämt utgången. Myndigheten bör då kunna redovisa de omständigheter som varit avgörande för bedömningen. Det ska vara tydligt för parten hur myndigheten har resonerat på de eventuella punkterna där myndigheten och parten har olika uppfattningar.

Det finns ett antal undantag från motiveringsskyldigheten. I dessa fall kan myndigheten utelämna skälen, antingen helt eller delvis.⁸⁴ Motiveringen kan exempelvis utelämnas om beslutet inte går någon part emot, eller om det av någon annan anledning är uppenbart obehövt att upplysa om skälen. Motiveringen kan även utelämnas när ärendet kräver ett så snabbt ingripande att det inte finns tid för myndigheten att formulera skälen. Om tillsynsmyndigheten har utelämnat skälen kan parten i efterhand begära att få veta vilka de var.

78.32 § FL.

79.32 § FL.

80. JO 1990/91 s. 101.

81. JO 2004/05 s. 160.

82. JO 1998/99 s. 214.

83. JO 1994/95 s. 390.

84.20 § FL.

Överklagandeanvisning

För att beslutet ska få avsedd verkan måste parter få kännedom om det. Underrättelsen är i regel också en förutsättning för att beslutet ska bli bindande för parterna och kunna verkställas. Överklagandetiden börjar normalt löpa först efter det att parten har fått del av beslutet. I FL finns det därför bestämmelser om underrättelse och anvisning för överklagande. En myndighet som meddelar beslut i ett ärende ska underrätta parter i ärendet om innehållet i beslutet så snart som möjligt.⁸⁵ Underrättelsen behöver dock inte lämnas om det är uppenbart obehövt.

Om beslutet går parten emot och kan överklagas ska parten underrättas om hur han eller hon kan överklaga det (överklagandeanvisning, eller så kallad besvärshänvisning). Om någon i beslutsfattandet har reserverat sig mot beslutet genom att låta anteckna en avvikande mening ska parten även underrättas om det.⁸⁶

Bevisbörda vid beslut om föreläggande

Som vi nämnt ovan ansvarar tillsynsmyndigheten för att ärendet är tillräckligt utrett innan ett föreläggande meddelas. Vad som är tillräcklig utredning avgörs från fall till fall. Vid beslut om föreläggande är det myndigheten som har ett ansvar att visa att det föreligger en brist som behöver åtgärdas och att denna åtgärd är skäligen att kräva. Myndigheten har alltså bevisbördan. Det innebär att myndigheten inte kan lägga över ansvaret för att bevisa att brandskyddet har en skäligen omfattning på ägaren eller nyttjanderättshavaren.

Den enskilde är dock, som ovan nämnts, skyldig att se till att han eller hon har ett skäligen brandskydd och att han eller hon arbetar systematiskt med sitt brandskydd. Dessutom är den enskilde skyldig att ge riktiga upplysningar eller lämna ut handlingar som tillsynsmyndigheten ber om. Brister den enskilde i den sistnämnda skyldigheten uppsåtligt eller av oaktsamhet kan han eller hon dömas till böter.⁸⁷

Med hänsyn till tillsynsmyndighetens bevisbörda för påstådda brister är det viktigt att myndigheten i föreläggandet redovisar samtliga faktiska omständigheter som har legat till grund för myndighetens ställningstagande i ärendet. Detta har även betydelse för bedömningen av om myndigheten har uppfyllt sin utrednings- och motiveringsskyldighet. Läs mer om utredningen i avsnittet *Utred* på sidan 61.

Myndigheten har bevisbördan

Att myndigheten har bevisbördan innebär att man inte kan lägga över ansvaret för att bevisa att brandskyddet är tillräckligt på ägaren eller nyttjanderättshavaren.

85. 33 § 1 st. FL.

86. 33 § 1 st. FL.

87. 10 kap. 3 § 2 p. eller 3 p. LSO.

Särskilt om föreläggande om förbud

I vissa fall är det inte tillräckligt att meddela ett föreläggande om åtgärder för att komma till rätta med de brister som upptäckts. Tillsynsmyndigheten har då möjlighet att förelägga om förbud att fortsätta verksamheten till dess att vissa åtgärder är vidtagna.

Att förbjuda en verksamhet kan behövas för att komma till rätta med situationer där risken för olycka är särskilt stor och förbättringsåtgärderna inte kan avvaktas. Det kan även vara att komma till rätta med en mer långsiktig situation. Det kan röra sig om en situation som innebär en risk för allvarliga skador på människors liv eller hälsa. Det kan också vara så att myndigheten fått ökade kunskaper eller ökad insikt om vilka risker en verksamhets utformning innebär.

Att meddela ett förbud är ett ingripande medel mot en ägare eller nyttjanderättshavare och ska därför bara användas när ingen annan åtgärd finns till hands. Detta är en följd av proportionalitetsprincipen, som kortfattat innebär att en åtgärd inte får vara mer ingripande än vad som krävs för ändamålet. Tillsynsför rättaren behöver därför bedöma om förbudet kan begränsas till en del av byggnaden eller verksamheten. När tillsynsmyndigheten meddelar ett föreläggande om förbud gäller samma handläggningsregler som vid ett föreläggande om åtgärder. Det måste framgå av beslutet under vilka förutsättningar förbudet gäller och när förbudet börjar gälla, omedelbart eller från en viss tidpunkt.

Beslutsbehörighet och delegering

I LSO ges behörigheten att besluta om förelägganden till kommunen, som är tillsynsmyndighet. Denna beslutanderätt kan dock delegeras. Som vi redogjort för i kapitlet *Kommunens tillsynsuppgift*, under avsnittet *Delegering* på sidan 18, krävs en obruten kedja av beslut om delegering som leder från nämnden, via förvaltningschefen till den person som fattar beslutet för att ett beslut om föreläggande ska vara juridiskt giltigt. Det är inte förrän en tillsynsför rättare har fått ett sådant beslut om delegering som denna får fatta beslut om förelägganden. När det gäller beslut om föreläggande som är förenade med vite anger LSO att beslutanderätten för dessa inte får delegeras vidare.⁸⁸ Sådana beslut måste alltså fattas av en kommunal nämnd.

---

88. 3 kap. 13 § LSO.

Underrätta och delge

En förutsättning för att ett beslut ska börja gälla och den enskilde blir skyldig att följa det är att beslutet har vunnit laga kraft. Ett beslut vinner laga kraft när tiden för överklagande gått ut. Överklagandetiden räknas från datumet då ägaren eller nyttjanderättshavaren har fått del av beslutet. Det är därför viktigt att den enskilde underrättas om beslutet och att tillsynsmyndigheten kan visa när det har skett.

Myndigheten ska själv ta initiativ till underrättelsen och den ska inte kosta den enskilde något, denne ska underrättas om föreläggandet så snart som möjligt.

Det vanligaste sättet att underrätta är att skicka det skriftliga beslutet med post till adressaten. För att få ett bevis på att föreläggandet har nått fram kan man använda sig av delgivning. Om myndigheten väljer någon form av delgivning för att underrätta den enskilde om föreläggandet ska bestämmelserna i delgivningslagen (2010:1932) tillämpas.

Om ett föreläggande är förenat med vite måste underrättelse ske genom delgivning.

Som det står i delgivningslagen ska myndigheten välja det delgivningssätt som är ändamålsenligt med hänsyn till handlingens innehåll och omfattning och som medför så lite kostnader och besvär som möjligt.

Hantera överklagande

Den enskildes möjlighet att överklaga myndigheternas beslut och få sin sak prövad av en oberoende instans eller domstol är en grundläggande förutsättning för rättssäkerheten. Därför är det också viktigt att myndigheten förstår hur den ska hantera överklaganden.

Överklagande av ett beslut

Det går i regel att överklaga ett förvaltningsbeslut. I vissa specialförfattningar anges uttryckligen vilka beslut som inte får överklagas. Beslut som fattas av den kommunala räddningstjänsten inom ramen för tillsyn enligt LSO eller LBE får överklagas.⁸⁹

Ett beslut får överklagas av den som beslutet angår, om det har gått denne emot och under förutsättning att beslutet kan överklagas.⁹⁰

Ett beslut ska överklagas skriftligt. Av överklagandet ska det kunna utläsas vilket beslut som man överklagar och hur man vill att beslutet ska ändras. Överklagandet ska vara ställt till överinstansen, men ska skickas eller lämnas in till myndigheten som har meddelat beslutet.⁹¹ Överklagandet ska ha kommit in dit inom tre veckor från den dag då klaganden fick del av beslutet. Om en myndighet eller någon annan företrädare för det allmänna vill överklaga räknas överklagandetiden från den dag då beslutet meddelades.⁹²

---

89. 10 kap. 5 § LSO samt 34 § LBE.

90. 42 § FL.

91. 43 § FL.

92. 44 § FL.

Att överklaga

Den som vill överklaga ska göra det skriftligt och det ska ha kommit till myndigheten senast tre veckor efter att den klagande fick del av beslutet.

Att avgöra om det rör sig om ett överklagande eller inte

I de flesta fall är det relativt enkelt att förstå att en skrivelse är ett överklagande. Ibland framgår det dock inte så tydligt och myndigheten behöver då få klart för sig om skrivelsen ska behandlas som ett överklagande eller inte.

I praxis har det inte ställts några höga krav på enskilda vad gäller utformning av ett överklagande. Går det att utläsa ur skrivelsen att avsändaren överklagar ett visst beslut ska skrivelsen anses som ett överklagande, oavsett hur bristfälligt detta är uttryckt.

Praxis för utformning av ett överklagande

I ett rättsfall har Regeringsrätten bedömt att anteckningar på ett delgivningskvitto, som bifogats en dom, utgör ett överklagande av domen, när det av anteckningarna framgick att adressaten var missnöjd med domens innehåll (RÅ 2002 ref.29).

Omständigheter som talar för att det handlar om ett överklagande kan till exempel vara att skrivelsen är ställd till den högre instansen och att den kommit in till kommunen innan överklagandetiden löpte ut. Om det fortfarande är oklart vad avsändaren vill med sin skrivelse bör man kontakta honom eller henne och fråga om avsikten med skrivelsen. Om avsändaren inte kan nås, eller om oklarheten kvarstår, bör skrivelsen anses utgöra ett överklagande.

Om den enskilde muntligt uttrycker sitt missnöje med beslutet och säger att han eller hon överklagar beslutet är kravet på skriftlig form inte uppfyllt. I sådana fall bör myndigheten informera den enskilde om att ett överklagande ska vara skriftligt. Om personen vill överklaga måste han eller hon komma in med en sådan skrivelse. Om myndigheten tar emot ett överklagande via e-post är kravet på skriftlig form uppfyllt.

Överlämnande av ett överklagande

Om myndigheten bedömer att överklagandet har inkommit i rätt tid kan man på skrivelsen skriva ”Rätt tid”, signera och datera anteckningen. Alternativt skriva det i ett missiv i samband med att överklagandet överlämnas till överinstansen. Överklagandet och övriga handlingar i ärendet överlämnas för prövning till länsstyrelsen. Observera att samtliga handlingar i ärendet ska överlämnas till länsstyrelsen i samband med att överklagandet överlämnas. Myndigheten kan alltså inte välja vilka handlingar man skickar med överklagandet.

Förvaltningslagen anger att ett överlämnande ska ske skyndsamt⁹³, vilket normalt bör vara inom en vecka.⁹⁴ Praktiska orsaker kan i regel inte anges som skäl för en fördröjning och myndigheten bör alltid sträva efter att överlämna överklagandet så fort som möjligt. Om myndigheten har synpunkter på överklagbarheten (det kanske inte finns något beslut att överklaga), rätten att överklaga beslutet eller prövningen i sak, är det lämpligt att inför överlämnandet upprätta en skrivelse med myndighetens ställningstagande och bifoga denna till länsstyrelsen. Om myndigheten bedömer att det är lämpligt att bifoga en sådan skrivelse bör överlämnandet ske inom en till två veckor.⁹⁵ Om myndigheten av något särskilt skäl inte hinner utforma en sådan skrivelse inom rimlig tid kan den lämna över överklagandet till överinstansen och samtidigt begära anstånd hos länsstyrelsen med att inkomma med skrivelsen. Om myndigheten tänker komma in med en sådan skrivelse är det alltså lämpligt att ange detta i samband med att överklagandet överlämnas, så att det inte riskeras att länsstyrelsen avgör ärendet innan skrivelsen lämnats in.

Tillsynsmyndigheten ska bara pröva om överklagandet har kommit in i rätt tid. Frågor som om beslutet är möjligt att överklaga eller om personen har rätt att överklaga ska lämnas åt länsstyrelsen att pröva. Samma sak gäller om det inte går att förstå vad den som har överklagat beslutet vill få för ändring.

När ett överklagande har överlämnats till länsstyrelsen övertar länsstyrelsen handläggningen av ärendet. Eventuella frågor om ärendet ska därför besvaras av länsstyrelsen. Tillsynsmyndigheten får under tiden då ärendet prövas av en högre instans inte begära att den enskilde ska vidta de åtgärder som omfattas av föreläggandet. Beslutet kan nämligen inte verkställas medan prövningen i den högre instansen pågår.⁹⁶ Överklagandet sätter i detta fall ett tillfälligt stopp för beslutet.

Överklagande som omfattar begäran om inhibition

Om tillsynsmyndigheten i ett beslut om föreläggande har bestämt att beslutet ska gälla omedelbart även om det överklagas har parten rätt att i sitt överklagande begära att föreläggandet tills vidare inte ska gälla. Detta kallas inhibition. Om ett överklagande innehåller ett sådant yrkande om inhibition ska överklagandet hanteras extra skyndsamt och därför överlämnas till länsstyrelsen snarast, helst samma dag som det kom in. Tillsynsmyndigheten ska i samband med överlämnandet ange hur den ställer sig till inhibitionsyrkandet. Om tillsynsmyndigheten står fast vid att beslutet måste verkställas omgående ska myndigheten i sin skrivelse till länsstyrelsen bestrida adressatens begäran om inhibition. I skrivelsen ska myndigheten även ange varför den bestrider inhibitionsyrkandet.

Avvisning av ett överklagande

Har överklagandet kommit in för sent ska det avvisas av myndigheten. Ett avvisningsbeslut förutsätter att myndigheten vet vilken dag klaganden fick del av beslutet. Om man inte vet detta bör man utgå från att skrivelsen har kommit in i rätt tid. Om omständigheterna gör det sannolikt att tiden är överskriden bör man göra en närmare undersökning.⁹⁷

93. 46 § FL.

94. T.ex. JO 1995/96 s. 314.

95. T.ex. JO 2000/01 s. 229.

96. RÅ 1998 not. 93.

97. Proposition 1985/86:80 om ny förvaltningslag, s. 74.

Överklagandet får inte avvisas om förseningen beror på att myndigheten har antingen utelämnat eller lämnat en felaktig anvisning för överklagande.⁹⁸ Om den som klagat har skickat sitt överklagande direkt till länsstyrelsen, istället för till kommunen, och det anlät till länsstyrelsen inom rätt tid, ska länsstyrelsen ankomststämpla överklagandet och översända det till kommunen. Även om överklagandet i detta fall anländer till kommunen efter det att överklagandetiden gått ut, får kommunen inte avvisa överklagandet, eftersom det har kommit in till länsstyrelsen i rätt tid.

Ett avvisningsbeslut ska skrivas som ett särskilt beslut. I beslutsdelen ska man ange att myndigheten beslutar att avvisa överklagandet som för sent inkommen. I motiveringen till beslutet ska man skriva:

- när man fått överklagandet
- vilka regler som gäller
- när överklagandet skulle ha inkommit enligt gällande regler
- att det inkommit för sent.

Avvisningsbeslutet ska förses med en anvisning för överklagande, eftersom det får överklagas i samma ordning som huvudbeslutet. Även i dessa fall är det alltså länsstyrelsen som prövar ett sådant överklagande. Se exempel på detta i *Bilaga 1, Exempel 2E, Anvisning av överklagande* på sidan 122. Avvisningsbeslutet ska skickas till den part som har överklagat.

Prövningsinstanser

Ett beslut som fattas av en kommunal nämnd, eller av någon annan som handlat på en kommuns vägnar med stöd av LSO eller föreskrifter i den, får överklagas till länsstyrelsen.⁹⁹ Länsstyrelsens beslut får i sin tur överklagas till den förvaltningsrätt i vars domkrets¹⁰⁰ det första beslutet i ärendet fattats.¹⁰¹ Om den enskilde överklagar länsstyrelsens beslut blir myndigheten som meddelat det första beslutet, det vill säga kommunen, den enskildes motpart hos förvaltningsrätten.¹⁰² En dom från förvaltningsrätten får överklagas till kammarrätten i vars domkrets förvaltningsrätten ligger. För att domen ska prövas av kammarrätten krävs att kammarrätten ger prövningstillstånd. En kammarrättsdom överklagas till högsta förvaltningsdomstolen. Även här gäller att högsta förvaltningsdomstolen måste ge prövningstillstånd för att domen ska prövas.

Prövningsinstanser LSO

1. Länsstyrelsen
2. Förvaltningsrätten
3. Kammarrätten
4. Högsta förvaltningsdomstolen.

98. 45 § FL.

99. 10 kap. 5 § 2 st. LSO.

100. Sveriges domstolars webbplats:
www.domstol.se/hitta-domstol/forvaltningsdomstolar/forvaltningsratter

101. 14 § lagen om allmänna förvaltningsdomstolar (1971:289).

102. 7a § förvaltningsprocesslagen (1971:291).

Följa upp att kraven följs

Tillsynen är inte avslutad förrän de förelagda åtgärderna är vidtagna. För att tillsynen ska bli effektiv och ge resultat ska tillsynsför rättaren kontrollera att de åtgärder som förelagts har blivit genomförda. Som tidigare nämnts kan ett beslut följas upp först efter att det har vunnit laga kraft. Under tiden ett beslut prövas av en högre instans pausas beslutets verkställighet, och den enskilde är därmed inte skyldig att vidta åtgärden innan den rättsliga prövningen är avslutad. Det finns olika metoder för att kontrollera att de förelagda åtgärderna har vidtagits. Det vanligaste är genom ett besök på plats. Ett alternativ till besök kan vara att tillsynsför rättaren säkerställer rättelsen genom att ägaren eller nyttjanderätts-havaren visar att denne genomfört åtgärderna genom att skicka in dokumentation som styrker detta. Det kan vara fotografier eller något annat dokument. Vilket eller vilka alternativ som väljs får avgöras i varje enskilt fall. Först när man som tillsynsför rättare säkerställt att åtgärderna vidtagits är det dags att avsluta ärendet. Om föreläggandet avser ett förbud innebär kravet på uppföljning inte att kommunen över tid har ett ansvar att kontrollera att förbudet efterlevs. Vid förbud kan kommunens skyldighet anses vara uppfylld om kommunen, vid en uppföljning, konstaterat att förbudet efterlevs. Ärendet kan därefter i normalfallet avslutas, men om kommunen bedömer det nödvändigt kan flera uppföljningar göras innan ärendet avslutas.

Om förelagda åtgärder inte har vidtagits har tillsynsmyndigheten ett antal verktyg till sitt förfogande för att se till att så sker, se avsnitten *Vite* på sidan 93 och *Att vidta åtgärd på den enskildes bekostnad* på sidan 98.

Beslut om avslut

Om brandskyddet är skäligen och inga åtgärder krävs, eller om åtgärder är vidtagna efter beslut om föreläggande, avslutar man ärendet. I *Bilaga 1* finns exempel på hur sådana beslut kan formuleras, se *Exempel 1C – Tillsyn på en restaurang utan uppmärksammade brister, beslut om att avsluta tillsynsärende* på sidan 113.

Planering av den fortsatta tillsynen

När tillsynsärendet avslutats återstår vissa åtgärder som tillsynsför rättaren behöver göra. Kommunen har en skyldighet att bedöma hur ofta tillsyn ska utföras.¹⁰³ När en tillsyn avslutats finns erfarenheter för att bedöma intervallet för nästa tillsyn och vilken typ av tillsyn som behöver genomföras då. Det här är en del av kommunens planering av tillsynsverksamheten och beskrivs i kapitlet *Tillsynsverksamheten* på sidan 35. Kommunen ska ha dokumenterade arbetssätt för hur skyldigheten uppfylls¹⁰⁴ och tillsynsför rättaren behöver ha god kunskap om hur planeringen av fortsatt tillsyn ser ut i den egna kommunen.

Vid tillsynen kan det också ha dragits erfarenheter som är värda att omhänderta i kommunens fortsatta arbete. Det kan vara erfarenheter som kan användas vid tillsyner vid samma typ av byggnad eller anläggning. Har det exempelvis funnits en slags brister på en skola kan det kanske vara värt att kontrollera att de inte finns på de andra skolorna som ska tillsynas. Erfarenheterna skulle också kunna

103. 5 § MSBFS 2021:8.

104. 8 § MSBFS 2021:8.

vara underlag för den information och rådgivning som kommunen ger till den enskilde, och som syftar till att underlätta för dem att uppfylla lagen. Även den insatsplanering som kommunen gör för vissa byggnader och anläggningar kan behöva uppdateras på grund av kunskap som kommunen fått vid tillsyn.

Möjligheter i särskilda fall

I det här avsnittet beskriver vi hur kommunen kan hantera situationer som kan uppträda men som är mer sällan förekommande.

Brådskande fall

Om brandskyddet i en byggnad eller anläggning har sådana allvarliga brister att det föreligger omedelbar risk för människors liv och hälsa kan tillsynsmyndigheten besluta om ett föreläggande om åtgärd eller förbud utan motivering direkt i samband med besöket. En motivering till beslutet ska då lämnas i efterhand, om ägaren eller nyttjanderättshavaren begär det. I sådana brådskande fall finns det, som tidigare nämnts, en möjlighet för myndigheten att göra undantag från kommunikationsskyldigheten.

Vite

Ett föreläggande om åtgärder eller förbud får förenas med vite.¹⁰⁵ Vite är ett kraftfullt verktyg att ta till mot en enskild som vägrar att vidta nödvändiga säkerhetsåtgärder. Om den som förelagts att vidta vissa åtgärder eller förbjudits att exempelvis bedriva en verksamhet inte följer beslutet kan denne riskera att få betala vitet.

Vite

Vite kan användas för att få någon att följa ett föreläggande om åtgärd eller förbud. Vite är ett penningbelopp som ska betalas om ett föreläggande om åtgärd eller förbud inte följs.

Vitet kan kopplas till hela eller till vissa preciserade delar av ett föreläggande om åtgärder eller förbud. Syftet med vite är att öka sannolikheten att beslutet följs. Normalt används vite när ägaren eller nyttjanderättshavaren tidigare uttryckt eller visat en tydlig motvilja mot att göra det som myndigheten anser är nödvändigt. Det kan vara så att den enskilde inte följer ett tidigare föreläggande (som inte hade vite). Vite kan också användas i de fall myndigheten bedömer att det är av mycket stor vikt, exempelvis av säkerhetsskäl, att vissa åtgärder vidtas eller en verksamhet upphör. Myndigheten ska dock, i enlighet med proportionalitetsprincipen, aldrig använda sig av mer ingripande åtgärder än situationen kräver.

105. 5 kap. 2 § LSO.

I *Bilaga 1*, i avsnittet *Exempel 4 – Innehåll i vitesförelägganden i olika situationer* på sidan 132 finns exempel på hur man kan utforma ett föreläggande med vite.

När en myndighet som utför tillsyn vill använda sig av viten i förelägganden om åtgärder eller förbud ska den tillämpa lag (1985:206) om viten (VitesL). Denna lag innehåller bland annat bestämmelser om:

- hur vitesbeloppet fastställs
- hur så kallade löpande viten kan användas
- vilka möjligheter det finns att få uppgift om ny egendomsägares namn och adress
- hur vite döms ut
- när viten inte får föreläggas.

Förutom lag om viten finns allmänna bestämmelser om viten i brottsbalken (1962:700) (BrB) och bötesverkställighetslagen (1979:189). Enligt reglerna i BrB tillfaller vite som dömts ut alltid staten och vite som inte betalas kan i vissa fall förvandlas till fängelse.¹⁰⁶ En myndighet som utövar tillsyn kan alltså inte använda viten för att finansiera den verksamheten. I bötesverkställighetslagen finns bestämmelser om när ett utdömt vite kan och ska betalas och att indrivning får tillämpas om betalning inte sker.

Vitets storlek

Det är tillsynsmyndigheten som beslutar om hur högt vitesbeloppet ska vara och under vilka förutsättningar det ska kunna dömas ut. Vitet ska fastställas till ett belopp som med hänsyn till vad som är känt om adressatens ekonomiska förhållanden och till övriga omständigheter kan antas förmå denne att följa föreläggandet.¹⁰⁷

För att vitet ska få en sådan effekt måste det bestämmas till en sådan nivå att det är ekonomiskt ofördelaktigt för adressaten att bryta mot föreläggandet. Beloppet bestäms därför ofta till samma nivå, eller strax ovan, som kostnaden för att vidta de åtgärder som krävs i föreläggandet. För att kunna bedöma detta måste myndigheten skaffa sig en uppfattning om vilka kostnader de begärda åtgärderna är förenade med. Vid ett förbud att exempelvis fortsätta bedriva en viss verksamhet innan vissa åtgärder vidtagits måste myndigheten istället göra en uppskattning av vilka intäkter adressaten annars kan antas få från verksamheten och anpassa beloppet till detta. Om adressaten visat en tydlig motvilja mot att vidta de åtgärder myndigheten bedömer vara nödvändiga kan ett högre belopp vara motiverat. Ett högre belopp kan även vara motiverat om föreläggandet ska tillgodose ett betydelsefullt samhällsintresse, till exempel upprätthållande av allmän ordning och säkerhet.

Ett belopp för vite får dock inte sättas hur högt som helst, eftersom hänsyn ska tas till adressatens ekonomiska förhållanden. Kravet innebär inte att myndigheten är skyldig att göra någon omfattande kartläggning av adressatens ekonomiska förhållanden. Man bör dock ta fram vissa grundläggande uppgifter om personens inkomst, skulder och förmögenhet. Man kan då exempelvis inhämta inkomstuppgifter från senast gjorda taxering hos Skatteverket. Rör det sig om

106. 25 kap. 7–9 §§ BrB.

107. 3 § VitesL.

ett bolag bör man kontrollera bolagets tillgångar och skulder på motsvarande sätt. Tänk på att en person med låg inkomst ändå kan äga tillgångar som fastigheter och liknande och då kan beloppet trots den låga inkomsten bestämmas enligt de kriterier som vi här beskrivit.

Kontrollpunkter för att bestämma belopp

Innan man bestämmer sig för ett belopp för vite bör man kontrollera:

- vad det kostar att genomföra de förelagda åtgärderna
- vid förbud, vilka intäkter den enskilde kan förväntas få av verksamheten om den fortsatt bedrivs
- vilka inkomster, skulder och tillgångar den enskilde har
- hur stora värden som riskeras om föreläggandet eller förbudet inte följs.

Löpande vite

Ett löpande vite är ett vite som beslutas vid ett tillfälle men som kan falla ut vid flera tillfällen. Ett sådant vite får tillämpas i de fall det är lämpligt med hänsyn till omständigheterna.¹⁰⁸ Vitet bestäms då till ett visst belopp för varje tidsperiod som föreläggandet inte följs. Det kan exempelvis vara ett vite som döms ut varje vecka eller månad som adressaten underlåter att göra en viss sak. Om föreläggandet avser en återkommande förpliktelse, som att vid varje tillfälle när en viss situation uppstår vidta en viss åtgärd, kan vitet bestämmas så att det ska utgå varje gång adressaten inte fullgör förpliktelsen. Om föreläggandet innefattar ett förbud kan myndigheten besluta att vitet ska betalas för varje gång förbudet överträds.

När den enskilde vid flera tillfällen har överträtt en viss bestämmelse kan det vara lämpligt att föreskriva om löpande vite. Ett annat exempel är om riskerna för att en allvarlig olycka inträffar, eller att konsekvenserna av en sådan olycka blir större för varje tidsperiod som de åtgärder som begärs inte vidtas.

När löpande vite tillämpas är det viktigt att koppla vitet till en tidsperiod som är rimlig med tanke på tillsyn. Att ha alltför korta tidsintervall kan vara besvärligt för myndigheten. Om vitet kopplas till varje dag som ett föreläggande inte följs innebär det i praktiken att myndigheten måste vara på plats varje dag för att kontrollera om föreläggandet följts, för att kunna få vite utdömt. Är vitet kopplat till en viss överträdelse måste överträdelsen även kunna dokumenteras.

108. 4 § VitesL.

Överträdelse av vitesföreläggande – utdömande av vite

Om myndigheten väljer att förena ett föreläggande med vite är det som vid alla förelägganden viktigt att det följs upp.¹⁰⁹ Om ingen uppföljning görs kan det lätt tolkas som att det inte var särskilt allvarligt att bryta mot föreläggandet. Då faller själva syftet med föreläggandet till stor del.

Om ett föreläggande förenat med vite inte har följts, och det första beslutet vunnit laga kraft, kan myndigheten välja att gå vidare och meddela ett nytt vitesföreläggande. Det kan då vara motiverat att höja beloppet, eftersom det första beloppet uppenbarligen inte förmådde adressaten att efterleva föreläggandet. I vissa fall kan det även vara lämpligt att använda sig av löpande vite. Ibland har vitesförelägganden inte någon verkan. Myndigheten får då överväga nyttan av att meddela ett nytt vitesföreläggande mot andra åtgärder som kan vidtas, exempelvis rättelse på den enskildes bekostnad, se nästa avsnitt *Att vidta åtgärder på den enskildes bekostnad*.

För att vitet ska kunna dömas ut måste myndigheten ansöka om utdömande av vite hos förvaltningsrätten i den domkrets där myndigheten är belägen. Vid denna prövning tar förvaltningsrätten ställning till om vitesföreläggandet uppfyller kraven i VitesL.

Utdömande av vite

Myndigheten som utför tillsyn kan inte själva besluta att vitet ska betalas, utan måste vända sig till förvaltningsrätten och begära att vitet ska dömas ut.

För att bevara viteshotets effektivitet måste myndigheten se till att en ansökan om utdömande av vite görs så snabbt som möjligt vid överträdelse av ett vitesföreläggande.

Förutsättningar för att använda vite

Den som beslutet riktas mot måste ha faktisk och rättslig möjlighet att följa föreläggandet för att vite ska kunna kopplas till beslutet. Det innebär att myndigheten måste försäkra sig om att denne kan och får göra det som begärs i föreläggandet samt kontrollera vem som är ägare av aktuell fastighet, vem som har rådighet över anläggningen och i vilken form verksamheten bedrivs (av enskild person eller en juridisk person).¹¹⁰ Om myndigheten saknar uppgifter om vem som är ny ägare eller nyttjanderättshavare till en fastighet, kan myndigheten förelägga den gamla ägaren att lämna uppgift om den nye ägarens namn och adress.¹¹¹ Det finns flera exempel i praxis där myndigheter riktat vitesförelägganden till fel adressat, vilket har lett till att vitet inte har dömts ut eller föreläggandet fallit redan vid den sakliga prövningen.

109. 11 § MSBFS 2021:8.

110. 2 § VitesL.

111. 5 § VitesL.

Exempel i praxis för fel adressat

Kammarrätten har i en dom i mål nr 202-08, 2008-10-28 beslutat att inte döma ut något vite eftersom någon fysisk eller juridisk person inte hade namngetts i vitesförbudet. Miljönämnden hade riktat ett förbud som var förenat med ett löpande vite till "H Livs". H Livs var dock en enskild firma.

Vite får inte föreläggas om myndigheten tidigare utfärdat ett vitesföreläggande mot adressaten i samma fråga och detta beslut inte vunnit laga kraft. Då måste myndigheten avvakta att det första beslutet vinner laga kraft innan myndigheten på nytt beslutar om exempelvis ett höjt vite. Myndigheten har naturligtvis möjlighet att själv upphäva ett tidigare meddelat vitesföreläggande och att sedan utfärda ett nytt. Det kan vara lämpligt om det är så att det har tillkommit nya uppgifter i ärendet, som gör att myndigheten vill ändra vitesbeloppet eller precisera föreläggandet ytterligare.

Om föreläggandet innehåller krav på flera åtgärder är det lämpligt att dela upp vitesföreläggandet så att ett vitesbelopp preciseras för varje åtgärd. På så sätt får adressaten klart för sig vad han eller hon riskerar genom att låta bli att vidta respektive åtgärd. Det finns inte något som hindrar att vite bara knyts till en av de förelagda åtgärderna, om denna bedöms vara särskilt angelägen. Observera att i de fall flera adressater är mottagare av ett föreläggande ska ett bestämt belopp fastställas för var och en av dem¹¹².

Ett beslut om föreläggande som förenats med vite får bara fattas av kommunen själv.¹¹³ Detta innebär att sådana beslut inte kan delegeras, utan måste fattas av den nämnd som är behörig. Observera även att ett vitesföreläggande måste delges adressaten för att det ska kunna dömas ut.¹¹⁴ Bestämmelser om hur detta går till finns i delgivningslagen.

När kan man inte använda vite?

I följande situationer kan man inte använda vite:

- Om ägaren eller nyttjanderättshavaren inte har faktisk och rättslig möjlighet att följa beslutet.
- Om myndigheten utfärdat ett vitesföreläggande mot samma part i samma fråga och det beslutet inte har vunnit laga kraft.

112. 3 § VitesL.

113. 3 kap. 13 § LSO.

114. 2 § VitesL.

Att vidta åtgärd på den enskildes bekostnad

Om den enskilde inte vidtar en åtgärd som den förelagts, har myndigheten en möjlighet att själva verkställa föreläggandet på den enskildes bekostnad.¹¹⁵ Denna möjlighet bör bara användas när det handlar om allvarliga missförhållanden.¹¹⁶ Dessutom måste det föreläggande som ålägger den enskilde att vidta åtgärderna ha vunnit laga kraft. I praktiken kan det gå till så att myndigheten uppdrar åt ett företag att utföra arbeten i enlighet med föreläggandet. Myndigheten betalar till företaget för de utförda arbetena och fakturerar sedan den enskilde motsvarande belopp. Om denne vägrar att betala får ersättningsfrågan prövas av en allmän domstol, med tingsrätten som första instans. I detta mål får domstolen bland annat pröva:

- om den förelagda åtgärden är lagligen grundad
- om den enskilde haft giltig ursäkt för att inte verkställa föreläggandet i rätt tid
- om det begärda ersättningsbeloppet är skäligt.

Att vidta åtgärd på den enskildes bekostnad

Att "vidta åtgärd på den enskildes bekostnad" innebär att myndigheten kan besluta att själv beställa och bekosta de åtgärder som krävts av den enskilde. Sedan får myndigheten begära betalning från den enskilde för de kostnader som rättelsen inneburit. Ett sådant beslut får bara fattas av nämnden.

Att genomföra en åtgärd på den enskildes bekostnad kan vara förenat med ett antal juridiska och praktiska svårigheter. Det kan därför vara lämpligt att tillsynsmyndigheten vid behov tar stöd av erforderlig juridisk kompetens. Observera att ett beslut om tvångsutförande bara får fattas av nämnden och att ett sådant beslut därför inte kan delegeras.¹¹⁷

Verkställande av åtgärd på den enskildes bekostnad är det enda tvångsmedel som tillsynsmyndigheten kan använda sig av för att verkställa ett föreläggande enligt LSO. Tillsynsmyndigheten har inte något lagstöd för att inom ramen för tillsyn med tvång förhindra den enskilde att använda byggnaden eller anläggningen eller bedriva viss verksamhet på den. Sådan möjlighet, att till exempel låsa byggnaden eller spärra av anläggningen, finns dock i samband med en räddningsinsats, se nästa avsnitt *Överhängande fara*. Om myndigheten beslutar om ett förbud är det fortfarande den enskilde själv som ska verkställa det utfärdade förbudet. För att förbudet ska vara verkkningsfullt kan det behöva förenas med vite, som vi beskriver i avsnittet *Vite* på sidan 93.

115. 5 kap. 2 § 3 st. LSO.

116. Reformerad räddningstjänstlagstiftning, prop. 2002/03:119, s. 119.

117. 3 kap. 13 § LSO.

Överhängande fara

Om det i samband med tillsyn upptäcks en situation som innebär en överhängande fara för en olycka enligt 1 kap. 2 § LSO kan det föranleda att en räddningsinsats inleds. För att överhängande fara ska föreligga ska olyckan kunna preciseras till typ och plats, den ska kunna inträffa nära i tiden och det ska vara en stor sannolikhet för att den inträffar. Vid räddningsinsats har räddningsledaren befogenhet att besluta om ingrepp i annans rätt.¹¹⁸

Rättelse eller ändring av ett beslut

Både små och stora fel kan uppstå i myndigheternas beslut. I FL finns det regler om vilka möjligheter en myndighet har att rätta ett beslut¹¹⁹ och om en myndighets möjlighet, i vissa fall även skyldighet, att ändra ett beslut¹²⁰. Reglerna är bara möjliga att tillämpa efter att beslutet har blivit expedierat. Med expediering menas att adressaten underrättas om beslutet (skriftligt eller muntligt) eller att beslutet offentliggörs på något annat sätt, till exempel genom att det anslås på myndighetens anslagstavla. Innan expediering skett kan myndigheten alltid ändra sitt beslut.¹²¹

Rättelse av skrivfel eller liknande fel

Om en handläggare upptäcker ett skrivfel eller liknande fel efter det att beslutet har skickats till adressaten kan felet rättas.¹²² Möjligheten till rättelse gäller bara oriktigheter orsakade av rena förbiseendefel, som till exempel förväxling av namn, årtal eller belopp. Felet ska också vara uppenbart. Det betyder att det ska kunna upptäckas med normal iakttagelseförmåga och att det ska vara odiskutabelt. Om felet beror på bristande utredning, oriktig faktabedömning eller felaktig rättstillämpning bör myndigheten i stället överväga att ändra beslutet, se nästa avsnitt *Ändringskyldighet*.

Rättelse av skrivfel eller liknande fel

Rättelse enligt 36 § FL får bara ske av uppenbara felaktigheter i exempelvis namn, årtal, belopp eller liknande.

Rättelse av förbiseendefel kan göras på myndighetens eget initiativ eller på begäran av parter i ärendet. Någon tidsfrist för rättelse finns inte, men det ligger i sakens natur att det är ovanligt att sådana uppenbara oriktigheter som paragrafen syftar på upptäcks först efter lång tid. Den enskilde bör underrättas om rättelsen. Den enskilde behöver dock inte underrättas om denne själv påtalat felet för myndigheten och myndigheten gör en rättelse utifrån detta.

118. 6 kap. 2 § LSO.

119. 36 § FL.

120. 37–38 §§ FL.

121. En ny förvaltningslag, SOU 2010:29, s. 562.

122. 36 § FL.

Rättelsen kan göras på följande sätt.

1. Stryk över felet.
2. Skriv in den riktiga uppgiften direkt på originalet.
3. Ange datum, ditt namn och telefonnummer.
4. Underteckna.

Det kan vara lämpligt att ange att det handlar om rättelse enligt 36 § FL. När man gjort detta kopierar man originalet i det nya skicket och skickar det rättade beslutet till dem som fått det tidigare beslutet. Observera att man inte ska utfärda ett nytt beslut. Det är det ”gamla” beslutet som ska rättas.

Ändringsskyldighet

Myndigheten är skyldig att ändra sitt beslut om beslutet är uppenbart felaktigt på grund av nya omständigheter eller av någon annan anledning.¹²³ Ändringsskyldigheten gäller endast om ändringen kan göras snabbt, enkelt och utan att det blir till nackdel för någon enskild part. Skyldigheten gäller även om beslutet har överklagats. Skyldigheten gäller dock inte om myndigheten har överlämnat handlingarna i ärendet till en högre instans.¹²⁴

Sådana uppenbara felaktigheter som regeln tar sikte på upptäcks vanligtvis efter det att ett beslut överklagas. Adressaten kan till exempel i sitt överklagande påpeka något som inte varit känt för myndigheten när beslutet utfärdats, eller att nya uppgifter av betydelse för beslutet framkommer. Myndigheten kan också själv upptäcka att man gjort fel. Det ska dock fortfarande handla om en ändring som kan ske snabbt, enkelt och utan nackdel för någon enskild. Någon långdragen ändringsprocess kan inte startas med stöd av 38 § FL. Om myndigheten har ändrat ett beslut som har överklagats ska ursprungsbeslutet, det ändrade beslutet och överklagandet överlämnas till den högre instansen. Den här skyldigheten gäller även om myndigheten har ändrat det i enlighet med överklagandet.¹²⁵

Ändringsskyldighet

Ändring enligt 38 § FL får bara ske om ändringen kan göras snabbt, enkelt och utan nackdel för någon enskild.

---

123. 38 § FL.

124. 39 § FL.

125. 46 § 2 st. FL.

Ändring på adressatens begäran

Om adressaten anser att beslutet bör ändras kan han eller hon vända sig direkt till myndigheten som utfört tillsynen och begära ändringen. Myndigheten ska då pröva om det finns förutsättningar för att ändra beslutet. Oavsett om det ursprungliga beslutet ändras eller inte måste myndigheten fatta ett så kallat ändringsbeslut. Om myndigheten ändrar det ursprungliga beslutet så som adressaten vill behöver ändringsbeslutet inte förses med anvisning för överklagande. Om det ursprungliga beslutet ändras bara delvis eller om adressaten får avslag på sin begäran måste anvisning för överklagande bifogas.

Ändring av beslut i andra fall

Utöver skyldigheten att ändra ett beslut i 38 § FL får beslut ändras av myndigheten om den anser att det är felaktigt på grund av att det har tillkommit nya omständigheter eller av någon annan anledning.¹²⁶ FL anger alltså att myndigheten får ändra beslutet. Detta utgör en möjlighet för myndigheten om det har framkommit omständigheter som gör att det finns anledning att ändra beslutet. I dessa fall ställs inga krav på att ändringen ska kunna ske snabbt och enkelt och utan nackdel för en part. Om det är fråga om ett gynnande beslut, till exempel beslut om tillstånd, bidrag eller tjänstetillsättning, är dock huvudregeln att de inte får ändras i efterhand, med vissa undantag. Förelägganden om åtgärder eller förbud och liknande betungande beslut kan däremot ändras i både mildrande och skärpande riktning. Som en allmän regel gäller dock att ett beslut inte i efterhand får förenas med vite och att ett vitesföreläggande inte får skärpas förrän det första beslutet vunnit laga kraft. Detta innebär att myndigheten i efterhand kan ändra ett föreläggande och exempelvis göra ändringar i de åtgärder som adressaten förelagts, i både mildrande och i skärpande riktning. Att ändra ett beslut i skärpande riktning är inte helt okontroversiellt och bör helst bara göras om det tillkommit nya uppgifter i frågan. En ändring utan nytillkomna skäl kan i värsta fall leda till en begäran om skadestånd mot myndigheten, med motiveringen att det första beslutet tillkommit genom försummelse från myndighetens sida. Om myndigheten ändrar sin ursprungliga bedömning på grund av nytillkomna uppgifter från någon annan än adressaten, måste uppgifterna kommuniceras med adressaten innan myndigheten meddelar ett ändrat föreläggande. I det ändrade föreläggandet ska myndigheten förklara för adressaten varför den ändrat sin bedömning. Om beslutsmyndigheten beslutar att ett helt nytt föreläggande ska utfärdas istället för det gamla bör man ange att det nya föreläggandet ersätter det gamla i sin helhet. Anvisning för överklagande ska bifogas till det nya beslutet.

---

126. 37 § FL.

| Tillsynsbesök

Tillsynsbesök

10 §
MSBFS
2021:8

För att vid ett tillsynsärende kunna bedöma om den enskilde följer lagens krav ska ett besök på plats genomföras om det inte är obehövligt. Det kan också finnas tillfällen då mer än ett besök är lämpligt. Kanske genomförs ett besök för att utreda hur det systematiska brandskyddsarbetet är utformat på en övergripande nivå och därefter ett eller flera besök på de olika verksamhetsställena för att kontrollera brandskyddet. Besöket är ett verktyg att ta till i utredningen, men besök görs också för att följa upp att de krav som beslutats följs. Sist i detta kapitel finns vägledning kring besök som syftar till att säkerställa att beslut följs. Övriga delar avser främst ett besök i utredningsfasen.

Detta kapitel innehåller vägledning kopplat till själva besöket. Vägledning kring den utredning eller uppföljning som tillsynsför rättaren utför vid besöket finns i kapitlet *Tillsynsärendet* på sidan 59.

Boka besöket

Besöket bör bokas i god tid så att de personer som behöver delta har möjlighet att göra det. Tillsynsför rättaren behöver förmedla hur lång tid besöket förväntas ta och vilka personer som behöver delta, vilket varierar utifrån utredningens behov. Om representanter från ägare och nyttjanderättshavare finns med vid besöket kan ansvarsfördelningen klaras ut, vilket behövs om föreläggande ska beslutas. Oftast är det rimligt att bekräfta det bokade besöket skriftligt. Då kan även information om tillsyn och det kommande besöket skickas med. I samband med bokningen av besöket kan det också vara bra att informera om vilka kostnader tillsynen är förknippad med.

Finns det behov av att ta del av specifika upplysningar och handlingar innan eller under besöket är det lämpligt att begära detta i samband med tidsbokningen. Om tekniska installationer ska testas är det en fördel att även informera om det i samband med bokningen.

Ibland kan det finnas tillfällen då det bedöms mer ändamålsenligt att genomföra ett oanmält tillsynsbesök, exempelvis för att säkerställa att man får en rättvisande bild av brandskyddet. Om det i samband med tillsyn uppstår en situation där man exempelvis inte ges tillträde till en byggnad, ska Polismyndigheten lämna den hjälp som behövs för tillsynen.¹²⁷

127. 5 kap. 3 § LSO.

Genomför besöket

Har tillsynsför rättaren möjlighet att gå runt i byggnaden innan den bokade tiden kan detta vara ett sätt att förbereda sig inför det fortsatta besöket. Det är bra att ta med tjänstekort eller liknande för att kunna styrka sin identitet om det skulle behövas.

Inled besöket

Inledningsvis är det lämpligt att presentera syfte och mål med besöket, samt hur besöket praktiskt kommer att gå till. Här är det lämpligt att använda LSO och den enskildes skyldigheter i andra kapitlet som utgångspunkt, för att tydliggöra att det är den enskilde som är ansvarig för sitt brandskydd. Detta kan ske genom att relativt ingående beskriva bestämmelsen i 2 kap. 2 § LSO. Man bör också redogöra för att ett brandskydd i skäligen omfattning i regel består av både en teknisk del och en organisatorisk del, samt att samspelet mellan dessa är särskilt viktigt. Vid detta tillfälle bör man klargöra för den enskilde att kommunen har rollen som ansvarig myndighet för tillsyn. Det är också viktigt att beskriva hur tillsynen kommer att dokumenteras och hur eventuella brister kommer att hanteras.

Det kan också vara bra att i början av besöket stämma av att organisationsnummer, namn, adress, fastighetsbeteckning och eventuella andra relevanta uppgifter stämmer med de uppgifter som kommunen har. Om det gjorts tillsyn på objektet tidigare kan det också vara bra att stämma av om det skett några större förändringar sedan dess.

Besöket som en del av utredningen

Besöket syftar till både en fortsatt kartläggning av byggnaden eller anläggningen och den verksamhet som bedrivs där, samt en kontroll av att det tekniska och organisatoriska brandskyddet fungerar. Även om besöket kan, och bör, planeras i förhand så behöver tillsynsför rättaren vara beredd på att de iakttagelser som görs under besöket genererar behov som inte kunnat förutses. Under besöket görs ofta större delen av de kontroller som behövs för att få en bild av det brandskydd som finns, både tekniskt och organisatoriskt, se avsnitt *Steg 5: Undersök byggnadens eller anläggningens brandskydd* på sidan 69.

Det kan vara bra att under besöket fotografera iakttagelser som kan förväntas vara relevanta för värderingen av brandskyddet och i motiveringen för eventuella krav i ett föreläggande.

Om man vid tillsyn upptäcker brist eller missförhållande som kan leda till annan olycka än brand ska tillsynsför rättaren underrätta den ansvariga myndigheten angående det man upptäckt.¹²⁸

---

128. 3 kap 7 § FSO.

Avsluta besöket

Den avslutande delen i besöket är att summera de iakttagelser som gjorts, begära eventuella kompletterande upplysningar eller handlingar som behövs i utredningen och att informera om den fortsatta processen. Återkopplingen kan ske med de deltagare som också deltog vid inledningen av besöket.

Vid återkopplingen bör tillsynsför rättaren summera vad som uppmärksammats under besöket och beskriva vad som kommer hända efter besöket. I återkopplingen kan tillsynsför rättaren även berätta om uppenbara brister som uppmärksammats. Det är då också lämpligt att försöka redogöra för hur de hade kunnat undvikas, genom att visa på sambandet mellan det systematiska brandskyddsarbetet och bristerna. Detta bör då kunna leda till att den enskilde får en bättre förståelse för den roll det systematiska brandskyddsarbetet har i arbetet med att leva upp till skyldigheterna i 2 kap. 2 § LSO.

Summeringen av besöket innebär inte att man som tillsynsför rättare ska ha gjort sin slutliga bedömning av exakt vad det är som brister i brandskyddet och hur detta behöver åtgärdas. Det är dock ett bra tillfälle att påpeka uppenbara brister, exempelvis blockerade utrymningsvägar. Sådana lätt avhjälpbara och uppenbara brister åtgärdas enkelt under tiden som besöket genomförs. Det är lämpligt att på ett tydligt sätt också förklara för ägare och nyttjanderättshavare att den slutliga bedömningen dröjer.

Om allvarliga brister har uppmärksammats kan ett omedelbart beslut om föreläggande vara motiverat, se avsnitt *Brådsökande fall* på sidan 93.

Besök för att kontrollera att beslut följs

Om det vid tillsyn fattas beslut om föreläggande är det vanligaste sättet att följa upp att beslutet följs att genomföra ett besök på plats. Till skillnad från ett besök i utredningsskedet är detta besök mer avgränsat, anpassat för att just kontrollera att bristerna åtgärdats. Om besöket behöver bokas eller kan göras oanmänt beror på vad som förelagts och den aktuella byggnadens eller anläggningens förutsättningar. Gäller föreläggandet något som enkelt kan verifieras i en publik verksamhet kan det förmodligen göras oanmänt. I andra fall kan det krävas kommunikation med den enskilde, eller tillgång till ej publika delar av byggnaden eller anläggningen, och då bokas en tid med den som föreläggandet riktar sig mot. Vägledning kring själva uppföljningen finns i kapitlet *Tillsynsärendet* på sidan 59.

Bilaga 1

– Exempel

Bilaga 1 – Exempel

Exemplen för dokumentation, exempel 1–3, är fiktiva och inte tänkta att ge vägledning kring vilken mängd av information eller detaljningsnivå som dokumenten ska innehålla. Det är inte möjligt att ta fram uttömmande exempel på vad som ska dokumenteras eller hur mycket som ska dokumenteras, eftersom det beror på omständigheterna i ärendet. Här exemplifieras ett urval av de dokument som ska tillföras ett ärende. I exempel 4 redovisas förslag på innehåll i vitesförelägganden utifrån ett antal situationer.

Exempel 1 – Tillsyn på en restaurang utan uppmärksammade brister

I det här exemplet redovisas ett antal dokument efter en planerad tillsyn på en restaurang. I exemplet har inga brister i brandskyddet uppmärksammats och ärendet avslutas. Exemplet visar hur tjänsteanteckningen från tillsynsbesök, kommunikering inför beslut samt beslut om att avsluta tillsynsärendet kan utformas. Observera att det i ett skarpt ärende även skulle finnas behov av fler dokument i ärendet.

Foto: Thomas Henrikson

1 A. Tjänsteanteckning efter tillsynsbesök

Besök som görs under ett tillsynsärende ska alltid dokumenteras, i form av en tjänsteanteckning. Den här delen av exempel 1 visar hur en sådan kan se ut i ärendet. Observera att utformningen beror på omständigheterna i ärendet.

 Räddningstjänsten Ingensta kommun	Tjänsteanteckning	Sida 1 (3)
	2022-09-16	Diarienummer: 2022-000123-4

Dokumentation av uppgifter från tillsynsbesök

Datum för tillsynsbesök: 15 september 2022

Verksamhet: Restaurangen AB (org.nr. 020202-0202)

Fastighet: NÄRBY 1:1

Fastighetsägare: Ingensta fastighetsbolag (org. nr. 030303-0303)

Utrymmen som kontrollerades vid besöket var serveringsyta, kök, förråd, personalutrymmen samt utrymningsvägarna från lokalen i sin helhet. Övriga delar av byggnaden omfattades inte av besöket.

Kontrollområden (utifrån 10 § MSBFS 2021:8 föreskrifter och allmänna råd om hur kommunen ska planera och utföra sin tillsyn enligt lagen (2003:778) om skydd mot olyckor) för besöket var möjlighet till utrymning, skydd mot brands uppkomst och skydd mot brandspridning inom byggnad. Vilket brandskydd (tekniskt och organisatoriskt) som kontrollerats för respektive kontrollområde framgår av ”uppgifter som framkom i samband med tillsynsbesöket”.

Vid tillsynsbesöket närvarande

Alex Jensen (VD Restaurangen AB)

Charlie Garcia (Kökschef Restaurangen AB)

Taylor Carlsson (Hovmästare Restaurangen AB)

Michele Andersson (Fastighetsförvaltare Ingensta fastighetsbolag)

Uppgifter som framkom i samband med tillsynsbesöket

Grundläggande och övergripande uppgifter

1. Tillståndsbevis för stadigvarande serveringstillstånd anger 100 personer som högsta antal som får vistas i serveringsutrymmet.
2. Egenkontroller av brandskyddsåtgärder genomförs av utsedd personal var tredje månad. Kontrollerna görs enligt checklista, vari de även dokumenteras.
3. Den personal som utför kontrollerna visade under besöket hur de praktiskt genomför några av egenkontrollerna (kontroll av dörrstängare och handbrandsläckare).
- 4.

 Räddningstjänsten Ingensta kommun	Tjänsteanteckning	Sida 2 (3)
	2022-09-16	Diarienummer: 2022-000123-4
<p>Möjlighet till utrymning</p> <ol style="list-style-type: none"> 10. Entrén och en dörr placerad i andra änden av lokalen (vid besöks-WC) utgör utrymningsvägar. Dessa dörrar har fri öppningsbredd om 0,8 meter och leder direkt till det fria (gata). 11. Dörrarna som nämns i punkt 10 är utåtgående och öppnas med vanligt handtag eller beslag enligt SS-EN 179 (nödhandtag). 12. Entrén kan låsas under nattetid. Det finns en elektrisk kontroll som är kopplad mot belysningen och säkerställer att dörren är upplåst när personer vistas i lokalen. 13. Vid besöket intervjuades kökschefen och hovmästaren om deras uppgifter i händelse av brand. Därutöver kunde kocken redogöra för var släckutrustning finns i köket samt hur denna ska användas och servitören redogjorde för ”rädda, varna, larma, släck”. 14. 15. 16. 17. 18. 19. <p>Skydd mot brands uppkomst</p> <ol style="list-style-type: none"> 20. Det ingår i personalens rutiner vid stängning att släcka de levande ljusen i lokalen. Enligt Alex får levande ljus endast finnas på borden och då i form av värmeljus i ljuslyktor. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29.		

 Räddningstjänsten Ingensta kommun	Tjänsteanteckning	Sida 3 (3)
	2022-09-16	Diarienummer: 2022-000123-4

Skydd mot brandspridning inom byggnad

30. Kök och förråd är placerade i en gemensam brandcell som är brandtekniskt avskild (EI 60) från serveringsytan. Dörren är utformad i brandteknisk klass EI 60 och är försedd med dörrstängare.
31. Handbrandsläckare finns i lokalen. Det finns avtal med brandserviceföretag som kontrollerar och underhåller samtliga släckare regelbundet.
32. Vid besöket kontrollerades handbrandsläckare i köket och garderoben. Dessa var kontrollerade av serviceföretaget i augusti 2022.
- 33.
- 34.
- 35.
- 36.
- 37.
- 38.
- 39.

Tjänsteanteckningen har upprättats av Kim Kimsson.

1 B. Kommunikation inför beslut

Den här delen av exempel 1 visar hur en kommunikation inför ett beslut om att avsluta ett ärende utan åtgärd kan se ut. Underlaget som ska kommuniceras bifogas som bilagor. Kommunikation ska ske om det inte är uppenbart obehövt. Om det inte råder några tvivel om att ett beslut om att avsluta ett ärende utan åtgärd kommer att fattas kan det, i vissa fall, anses uppenbart obehövt att kommunicera underlaget med den som är part i ärendet. Då behöver alltså ingen kommunikation ske innan beslutet fattas. En bedömning av om kommunikationsskyldigheten gäller behöver dock göras i varje enskilt fall och det går inte att ge ett generellt svar på när det är uppenbart obehövt att kommunicera underlag i ett ärende. Se mer om kommunikation i avsnitt *Steg 6: Värdera brandskyddet*, på sidan 73.

 <p>Räddningstjänsten Ingensta kommun</p>	2022-09-17	Sida 1 (1)
		Diarienummer: 2022-000123-6
<p>Handläggare Kim Kimsson kim.kimsson@ingensta.se 073-000 00 00</p> <p>Restaurangen AB Räddningsvägen 5 123 45 Närby</p> <p>Kommunikation inför beslut</p> <p>Räddningstjänsten genomför tillsyn av brandskyddet i din verksamhet och byggnad enligt lagen (2003:778) om skydd mot olyckor.</p> <p>Bifogat finns det material som ligger till grund för vår utredning och kommande beslut. I enlighet med 25 § förvaltningslagen (2017:900) ges du nu möjlighet att komma med synpunkter på materialet innan vi fattar beslut i ärendet. Det är viktigt att du kontrollerar så att uppgifterna i materialet stämmer.</p> <p>Räddningstjänsten ska ha fått dina synpunkter senast den 10 oktober 2022. Om du inte skickar in några synpunkter kan ärendet ändå avgöras och beslut fattas då på befintligt underlag. Kommunering sker även med fastighetsägaren.</p> <p>Verksamhet och fastighet som omfattas av tillsynen Fastighet: Närby 1:1 i Ingensta kommun. Nyttjanderättshavare är Restaurangen AB (org.nr. 020202-0202) och fastighetsägare är Ingensta fastighetsbolag (org. nr. 030303-0303).</p> <p>Bilagor:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tjänsteanteckning från platsbesök, daterad 16 september 2022, dnr 2022-000123-4. - Tjänsteanteckning, telefonsamtal den 16 september 2022 med kommunens alkoholhandläggare om innehåll och villkor i alkoholtillstånd, dnr 2022-000123-5. 		

1 C. Beslut om att avsluta tillsynsärende

Efter räddningstjänstens utredning har inga brister uppmärksammats, ärendet avslutas därför. Den här delen av exempel 1 visar hur ett sådant beslut kan utformas.

 Räddningstjänsten Ingensta kommun	Beslut	Sida 1 (1)
	2022-10-11	Diarienummer: 2022-000123-7
<p>Handläggare Kim Kimsson kim.kimsson@ingensta.se 073-000 00 00</p> <p>Restaurangen AB Räddningsvägen 5 123 45 Närby</p> <p>Beslut om att avsluta tillsynsärende Räddningstjänsten i Ingensta avslutar tillsynsärende med diarienummer 2022-000123 på fastigheten NÄRBY 1:1, Ingensta kommun.</p> <p>Redogörelse för ärendet Räddningstjänsten i Ingensta har genomfört tillsyn för att kontrollera brandskyddet enligt följande:</p> <p>Datum för tillsynsbesök: 15 september 2022</p> <p>Verksamhet: Restaurangen AB (org.nr. 020202-0202)</p> <p>Fastighet: NÄRBY 1:1</p> <p>Fastighetsägare: Ingensta fastighetsbolag (org. nr. 030303-0303)</p> <p>Utrymmen som kontrollerades vid besöket var serveringsyta, kök, förråd, personalutrymmen samt utrymningsvägarna från lokalen i sin helhet. Övriga delar av byggnaden omfattades inte av besöket.</p> <p>Kontrollområden (utifrån 10 § MSBFS 2021:8 föreskrifter och allmänna råd om hur kommunen ska planera och utföra sin tillsyn enligt lagen (2003:778) om skydd mot olyckor) för besöket var möjlighet till utrymning, skydd mot brands uppkomst och skydd mot brandspridning inom byggnad.</p> <p>Tillämpliga bestämmelser m.m. Enligt 2 kap. 2 § lag (2003:778) om skydd mot olyckor (LSO) ska ägare eller nyttjanderättshavare till byggnader eller andra anläggningar i skälig omfattning hålla utrustning för släckning av brand och för livräddning vid brand, och i övrigt vidta de åtgärder som behövs för att förebygga brand och för att hindra eller begränsa skador till följd av brand.</p> <p>Av 5 kap. 1 § LSO följer att kommunen ska ha tillsyn över att enskilda följer lagen och föreskrifter som meddelats i anslutning till lagen.</p> <p>Motivering Räddningstjänsten har vid tillsynen inte uppmärksammat några brister utifrån den enskildes skyldigheter i 2 kap. 2 § LSO. Ärendet ska därför avslutas.</p> <p>Beslut i ärendet har fattats av Kim Kimsson.</p>		

Exempel 2 – Tillsyn på en restaurang med brister

I det här exemplet redovisas ett antal dokument efter en planerad tillsyn på en restaurang. I exemplet leder utredningen till att det finns brister och ett föreläggande utfärdas. Exemplet visar hur tjänsteanteckningen från tillsynsbesök, tjänsteanteckning efter telefonsamtal, kommunikering inför beslut, föreläggande om åtgärd samt avisning av överklagan kan utformas. Observera att det i ett skarpt ärende även skulle finnas behov av fler dokument i ärendet.

Foto: Thomas Henrikson

2 A. Tjänsteanteckning efter tillsynsbesök

Den här delen av exempel 2 visar hur en tjänsteanteckning för att dokumentera inkomna uppgifter i samband med tillsynsbesök kan se ut.

 Räddningstjänsten Ingensta kommun	Tjänsteanteckning	Sida 1 (2)
	2023-05-11	Diarienummer: 2023-000123-3
<p>Dokumentation av uppgifter från tillsynsbesök</p> <p>Datum för besök: 11 maj 2023</p> <p>Nyttjanderättshavare & fastighetsägare: Allmänstads restaurang AB (org.nr. 000000-0000)</p> <p>Fastighet: INGENSTA 1:1</p> <p>Utrymmen som kontrollerades vid besöket var serveringsyta, kök, förråd, personalutrymmen samt utrymningsvägarna från lokalen i sin helhet. Övriga delar av byggnaden omfattades inte av besöket.</p> <p>Kontrollområden (utifrån 10 § MSBFS 2021:8 föreskrifter och allmänna råd om hur kommunen ska planera och utföra sin tillsyn enligt lagen (2003:778) om skydd mot olyckor) för besöket var möjlighet till utrymning och skydd mot brandspridning inom byggnad. Vilket brandskydd (tekniskt och organisatoriskt) som kontrollerats för respektive kontrollområde framgår av ”Uppgifter som framkom i samband med tillsynsbesöket”.</p> <p>Vid tillsynsbesöket närvarande Sasha Svensson (VD Allmänstads restaurang AB)</p> <p>Uppgifter som framkom i samband med tillsynsbesöket</p> <p>Grundläggande och övergripande uppgifter</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Restaurangen har plats för 100 gäster och innehar alkoholtillstånd. 2. Personalen genomgår grundläggande brandutbildning var 4e år. Sasha går även särskild utbildning var 4e år kopplat till sina uppdrag som brandskyddsansvarig och brandskyddskontrollant. 3. Det finns en utbildningsplan som visar vilka som gått vilken utbildning samt vem som ska genomföra vilken utbildning framöver. 4. Enligt uppgift genomför Sasha Svensson kontroller av brandskyddet var tredje månad. Kontrollerna görs enligt en checklista och dokumenteras. 5. I checklisten för egenkontroller finns inga kontrollpunkter gällande de vägledande markeringarnas (utrymningsskyltars) funktion. 6. 		

 Räddningstjänsten Ingensta kommun	Tjänsteanteckning	Sida 2 (2)
	2023-05-11	Diarienummer: 2023-000123-3

Möjlighet till utrymning

10. Den vägledande markeringen vid den alternativa utrymningsvägen (se skiss Y) lyser inte.
11. Entrén och den alternativa utrymningsvägen (markeras i skiss Y) har fri öppningsbredd på 0,8 meter och leder direkt ut till gatan. Dörrarna öppnas med vanliga dörrhandtag och öppnas utåt i utrymningsriktningen.
- 12.
- 13.
- 14.
- 15.
- 16.
- 17.
- 18.
- 19.

Skydd mot brandspridning inom byggnad

20. Dörren till köket är utformad i brandteknisk klass EI 60 och är försedd med dörrstängare. Vid besöket kontrollerades dörrstängarens funktion. Den fungerade utan anmärkning.
21. Manometern på en av handbrandsläckarna stod på rött (se bild Y), vilket indikerar lågt tryck.
22. Enligt Sasha görs ingen regelbunden kontroll eller underhåll av handbrandsläckarna.
- 23.
- 24.
- 25.
- 26.
- 27.
- 28.
- 29.

Tjänsteanteckningen har upprättats av Robin Rodriguez.

2 B. Tjänsteanteckning efter telefonsamtal

 Räddningstjänsten Ingensta kommun	Tjänsteanteckning	Sida 1 (1)
	2023-05-17	Diarienummer: 2023-000123-4
<p>Handläggare Robin Rodriquez robin.rodriquez@ingensta.se 073-000 00 00</p> <p>Allmänstads Restaurang AB Räddningsvägen 5 123 45 Ingensta</p> <p>Dokumentation av inkomna uppgifter</p> <p>Sasha Svensson (VD på Allmänstads Restaurang AB) ringde den 17 maj 2023 för att meddela att de har köpt nya handbrandsläckare och tecknat ett avtal om service och underhåll med ett brandskyddsföretag.</p>		

2 C. Kommunikation inför beslut

Den här delen av exempel 2 visar hur en kommunikation inför ett beslut kan se ut. Underlaget som ska kommuniceras bifogas som bilagor.

 <p>Räddningstjänsten Ingensta kommun</p>	2023-05-20	Sida 1 (1)
		Diarienummer: 2023-000123-6
<p>Handläggare Robin Rodriquez robin.rodriquez@ingensta.se 073-000 00 00</p> <p>Allmänstads Restaurang AB Räddningsvägen 5 123 45 Ingensta</p> <h3>Kommunikation inför beslut</h3> <p>Räddningstjänsten genomför tillsyn av brandskyddet i din verksamhet och byggnad enligt lagen (2003:778) om skydd mot olyckor.</p> <p>Bifogat finns det material som ligger till grund för vår utredning och kommande beslut. I enlighet med 25 § förvaltningslagen (2017:900) ges du nu möjlighet att komma med synpunkter på materialet innan vi fattar beslut i ärendet. Det är viktigt att du kontrollerar så att uppgifterna i materialet stämmer.</p> <p>Räddningstjänsten ska ha fått dina synpunkter senast den 11 juni 2023. Om du inte skickar in några synpunkter kan ärendet ändå avgöras och beslut fattas då på befintligt underlag.</p> <p>Verksamhet och fastighet som omfattas av tillsynen</p> <p>Fastighet: INGENSTA 1:1 i Ingensta kommun.</p> <p>Nyttjanderättshavare och fastighetsägare: Allmänstads restaurang AB (000000-0000).</p> <p>Kontaktperson: Sasha Svensson.</p> <p>Kontaktuppgifter: sasha.svensson@allmanstadsrestaurang.se.</p> <p>Bilagor:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Bygglov för verksamhetsändring, daterat 7 november 2018 dnr: 2018-059-20. - Slutbesked för verksamhetsändring daterat 16 februari 2019, dnr: 2018-059-39. - Brandskyddsdokumentation med tillhörande brandskyddsritningar upprättade av Allmänsta konsultbyrå AB, daterade 12 februari 2019. - Tjänsteanteckning från tillsynsbesök, daterad 11 maj 2023, dnr 2023-000123-3. - Tjänsteanteckning från telefonsamtal med Sasha Svensson den 17 maj 2023, dnr 2023-000123-4. 		

2 D. Föreläggande om åtgärder

Den här delen av exempel 2 visar hur ett beslut om föreläggande om åtgärder kan se ut för en restaurang där brister i brandskyddet påvisats i utredningen.

 Räddningstjänsten Ingensta kommun	Beslut	Sida 1 (4)
	2023-06-13	Diarienummer: 2023-000123-7
<p>Handläggare Robin Rodriquez robin.rodriquez@ingensta.se 073-000 00 00</p> <p>Allmänstads Restaurang AB Räddningsvägen 5 123 45 Ingensta</p>		
<p>Beslut om föreläggande</p> <p>Räddningstjänsten i Ingensta förelägger Allmänstads restaurang AB (000000-0000) att vidta nedanstående åtgärder (punkt 1–2) på fastigheten INGENSTA 1:1 i Ingensta kommun.</p> <p>Åtgärderna ska vara vidtagna senast 31 augusti 2023.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Den vägledande markeringen ovanför dörren som markeras i skiss 1 ska ordnas så att den lyser. Den ska även vara försedd med batteribackup eller nödströmsförsörjning så att den fortsätter lysa i minst 60 minuter vid strömbortfall. 2. Checklistan för kontroll av brandskyddet ska kompletteras med en kontrollpunkt gällande de vägledande markeringarnas funktion. <p>Redogörelse för ärendet</p> <p>Räddningstjänsten i Ingensta genomför tillsyn av er verksamhet på fastigheten INGENSTA 1:1 för att kontrollera brandskyddet. Som en del av tillsynen genomfördes ett platsbesök den 11 maj 2023. Vid tillsynen har det tekniska brandskyddet kontrollerats i serveringsytan, köket, förrådet, personalutrymmen och utrymningsvägarna. I tillsynen har även det organisatoriska brandskyddet kontrollerats.</p> <p>Ni har getts möjlighet att yttra er över det underlag som ligger till grund för beslutet. Ni har inte kommit in med några synpunkter.</p> <p>Tillämpliga bestämmelser m.m.</p> <p>Enligt 2 kap. 2 § lagen (2003:778) om skydd mot olyckor (LSO) ska ägare eller nyttjanderättshavare till byggnader eller andra anläggningar i skälig omfattning hålla utrustning för släckning av brand och för livräddning vid brand, och i övrigt vidta de åtgärder som behövs för att förebygga brand och för att hindra eller begränsa skador till följd av brand.</p>		

 Räddningstjänsten Ingensta kommun	Beslut	Sida 2 (4)
	2023-06-13	Diarienummer: 2023-000123-7
<p>Av 5 kap. 1 § LSO följer att kommunen ska ha tillsyn över att enskilda följer lagen och föreskrifter som meddelats i anslutning till lagen.</p> <p>Av 5 kap. 2 § andra stycket LSO följer att kommunen får meddela de förelägganden som behövs i enskilda fall för att lagen eller föreskrifter som meddelats i anslutning till lagen ska följas.</p> <p>Enligt rättspraxis kan vägledning för vilket brandskydd som krävs enligt 2 kap. 2 § LSO tas från de brandskyddskrav som ställdes i bygglagstiftningen med tillhörande föreskrifter och allmänna råd när byggnaden uppfördes eller ändrades. I aktuellt fall beviljades bygglov för verksamhetsändring år 2018 vilket innebär att räddningstjänsten tar vägledning från Boverkets byggregler (BBR) 26 (BFS 2018:4).</p> <p>Motivering åtgärd 1</p> <p>I lokalen vistas personer som förväntas sakna god lokalkännedom, vilket bland annat innebär att de inte förväntas ha kännedom om var utrymningsvägarna finns. I byggreglerna som gällde vid uppförandet (BBR 26, BFS 2018:4) ställs därför krav på att lokalen utifrån sin utformning och verksamhetstyp behöver vara försedd med vägledande markeringar i form av belysta eller genomlysta skyltar (5:212, 5:351 och 5:341 i BBR 26).</p> <p>Vid platsbesöket uppmärksammades att den vägledande markeringen vid den alternativa utrymningsvägen (se skiss 1) inte lyser. Syftet med de vägledande markeringarna är att personerna i lokalen enkelt ska hitta till utrymningsvägarna och därmed hinna utrymma innan kritiska förhållanden uppstår. För att skyltarna ska fylla sitt syfte behöver de lysa, både vid normal strömförsörjning och vid strömbrott (5:341 och 5:343 i BBR 26).</p> <p>Utifrån ovanstående gör räddningstjänsten bedömningen att den aktuella skylten behöver anordnas så att den lyser samt fungerar under minst 60 minuter vid strömbortfall.</p> <p>Motivering åtgärd 2:</p> <p>En av de skyldigheter som följer av 2 kap. 2 § LSO är att underhålla brandskyddet och säkerställa att det fungerar över tid. Som vägledning för hur man systematiskt kan arbeta för att säkerställa brandskyddets funktion finns Statens räddningsverks allmänna råd och kommentarer om systematiskt brandskyddsarbete (SRVFS 2004:3). I denna framgår bland annat att samtliga brandskyddsåtgärder/-installationer i en byggnad och verksamhet behöver kontrolleras regelbundet enligt en kontrollplan.</p> <p>Vid besöket kunde räddningstjänsten konstatera att det finns en rutin och kontrollplan/checklista för regelbundna kontroller av brandskyddsåtgärder.</p>		

 Räddningstjänsten Ingensta kommun	Beslut	Sida 3 (4)
	2023-06-13	Diarienummer: 2023-000123-7
<p>Det uppmärksammades dock att kontroll av de vägledande markeringarna inte finns med i kontrollplanen/checklistan. Vid besöket konstaterades också att en av de vägledande markeringarna inte fungerade (se åtgärds punkt 1). De vägledande markeringarna utgör en viktig del av brandskyddet eftersom de ska säkerställa att utrymningen inte hindras av svårigheter att hitta utrymningsvägarna (se ytterligare motivering till varför de vägledande markeringarna behövs under motivering av åtgärd 1).</p> <p>För att säkerställa att de vägledande markeringarna fungerar över tid gör räddningstjänsten bedömningen att de behöver kontrolleras regelbundet, vilket uppnås genom att komplettera befintlig kontrollplan/checklista med angiven kontrollpunkt.</p> <p>Beslut i ärendet har fattats av Robin Rodriguez. I den slutliga handläggningen har även Kim Kimsson medverkat.</p> <p>Detta beslut kan överklagas, se nästa sida.</p>		

 Räddningstjänsten Ingensta kommun	Beslut	Sida 4 (4)
	2023-06-13	Diarienummer: 2023-000123-7
<p>Hur du överklagar</p> <p>Vart skickas överklagandet? Överklagandet ska ställas till Länsstyrelsen i Allmänstad län, men skickas eller lämnas till räddningstjänsten på följande adress:</p> <p>Räddningstjänsten i Ingensta Räddningsvägen 1 123 45 Ingensta</p> <p>Du kan också skicka överklagandet via e-post till raddningstjansten@ingensta.se</p> <p>Tid för överklagande Överklagandet ska ha kommit in till räddningstjänsten inom tre veckor från den dag du tog del av beslutet. Om överklagandet kommit in i rätt tid överlämnas överklagandet till Länsstyrelsen i Allmänstads län.</p> <p>Vilken information ska finnas i överklagandet? Ange vilket beslut du överklagar, till exempel genom att ange diarienummer. Om du bara överklagar vissa delar av beslutet behöver det framgå vilka delar som överklagandet gäller. Beskriv hur du anser att beslutet ska ändras och varför. Ange även dina kontaktuppgifter. Överklagandet ska vara skriftligt.</p>		

2 E. Avvisning av överklagande

Den här delen av exempel 2 visar hur en avvisning av ett överklagande av ett föreläggande kan se ut.

 Räddningstjänsten Ingensta kommun	Beslut	Sida 1 (2)
	2023-08-01	Diarienummer: 2023-000123-10
<p>Handläggare Robin Rodriquez robin.rodriquez@ingensta.se 073-000 00 00</p> <p>Allmänstads Restaurang AB Räddningsvägen 5 123 45 Ingensta</p> <p>Beslut om avvisning</p> <p>Räddningstjänsten i Ingensta avvisar överklagandet.</p> <p>Redogörelse av ärendet</p> <p>Räddningstjänsten i Ingensta beslutade den 13 juni 2023 om föreläggande (dnr. 2023-000123-7) mot Allmänstads restaurang AB (org.nr 000000-0000). Sasha Svensson (bolagets VD och brandskyddsansvarig) har via e-post bekräftat att han tog del av föreläggandet den 14 juni 2023.</p> <p>Allmänstads restaurang AB har därefter överklagat punkt 1 och 2 i räddningstjänstens föreläggande. Överklagandet kom in till räddningstjänsten den 1 augusti 2023.</p> <p>Tillämpliga bestämmelser m.m.</p> <p>Enligt 44 § förvaltningslagen (2017:900) ska ett överklagande ha kommit in till beslutsmyndigheten inom tre veckor från den dag då den som överklagar fick del av beslutet.</p> <p>Enligt 45 § förvaltningslagen ska beslutsmyndigheten pröva om överklagandet har kommit in i rätt tid. Om det har kommit in för sent ska myndigheten besluta att överklagandet ska avvisas.</p> <p>Bedömning</p> <p>Överklagandet kom till räddningstjänsten mer än tre veckor efter det att Allmänstads restaurang AB tog emot det överklagade beslutet. Eftersom överklagandet kom in för sent ska det avvisas.</p> <p>Beslut i ärendet har fattats av Robin Rodriquez.</p> <p>Detta beslut kan överklagas, se nästa sida.</p>		

 Räddningstjänsten Ingensta kommun	Beslut	Sida 2 (2)
	2023-08-01	Diarienummer: 2023-000123-10

Hur du överklagar

Vart skickas överklagandet?

Överklagandet ska ställas till Länsstyrelsen i Allmänstad län, men skickas eller lämnas till räddningstjänsten på följande adress:

Räddningstjänsten i Ingensta
Räddningsvägen 1
123 45 Ingensta

Du kan också skicka överklagandet via e-post till *raddningstjansten@ingensta.se*

Tid för överklagande

Överklagandet ska ha kommit in till räddningstjänsten inom tre veckor från den dag du tog del av beslutet. Om överklagandet kommit in i rätt tid överlämnas överklagandet till Länsstyrelsen i Allmänstads län.

Vilken information ska finnas i överklagandet?

Ange vilket beslut du överklagar, till exempel genom att ange diarienummer. Om du bara överklagar vissa delar av beslutet behöver det framgå vilka delar som överklagandet gäller. Beskriv hur du anser att beslutet ska ändras och varför. Ange även dina kontaktuppgifter. Överklagandet ska vara skriftligt.

Exempel 3 – Tillsyn av flerbostadshus

I det här exemplet föregås tillsynen av en räddningsinsats där personalen uppmärksammat omfattande brandgas-spridning från den brandutsatta lägenheten till trapphuset. Det bedöms därför finnas behov av tillsyn (7 § MSBFS 2021:8) med fokus på skydd mot brandspridning mellan lägenheter och trapphus. I exemplet visas hur tjänsteanteckningen efter tillsynsbesök, kommunikering inför beslut och föreläggandet kan utformas. Observera att det i ett skarpt ärende även skulle finnas behov av fler dokument i ärendet. I detta ärende har det även skett ett samråd med länsstyrelsen (12 § MSBFS 2021:8). Länsstyrelsen har i ärendet inkommit med ett yttrande.

Foto: MSB

3 A. Tjänsteanteckning efter tillsynsbesök

Den här delen av exempel 3 visar hur en tjänsteanteckning kan se ut för ett flerbostadshus där brister påvisats vid besöket.

 Räddningstjänsten Ingensta kommun	Tjänsteanteckning	Sida 1 (2)
	2022-11-15	Diarienummer: 2022-000789-4

Dokumentation av uppgifter från tillsynsbesök

Datum för besök: 14 november 2022

Fastighetsägare: Allmänsta kommunala fastighetsbolag AB
(org.nr. 010101-0000)

Fastighet: ALLMÄNSTA 3:3

Tillsynsbesöket omfattade trapphus i bostadsfastigheten Allmänsta 3:3.

Kontrollområden (utifrån 10 § MSBFS 2021:8 *föreskrifter och allmänna råd om hur kommunen ska planera och utföra sin tillsyn enligt lagen (2003:778) om skydd mot olyckor*) för besöket var möjlighet till utrymning, skydd mot brandspridning inom byggnad och möjlighet till räddningsinsats. Vilket brandskydd (tekniskt och organisatoriskt) som kontrollerats för respektive kontrollområde framgår av ”uppgifter som kom in i samband med tillsynsbesöket”.

Bostadsfastigheten ALLMÄNSTA 3:3 är ett lägenhetshus i fem våningar med två lägenheter på varje plan. Bostadsfastigheten är byggd 1903 och inga uppgifter om större ombyggnationer eller ändringar har kommit räddningstjänsten till kännedom. Inga övriga lokaler eller utrymmen utöver lägenheterna förbinds med aktuellt trapphus.

Tillsynsbesöket har föregåtts av en räddningsinsats, 2 november 2022, då stor rökspridning skedde till trapphuset från brand i lägenhet. Tillsynen har avgränsats till trapphuset då indikationer vid räddningsinsatsen tydde på att dörrar var otäta.

Vid tillsynsbesöket närvarade:

Andrea Andersson (fastighetsförvaltare Allmänsta kommunala fastighetsbolag AB)

Uppgifter som framkom i samband med tillsynsbesöket

Möjlighet till utrymning

1. Rutiner för att kontrollera att inget brännbart material förvaras i trapphus finns. Kontrollerna görs varannan månad av fastighetsförvaltaren.
2. Dörr till det fria är lätt att öppna och har en fri öppningsbredd på 0,8 meter.
- 3.

 Räddningstjänsten Ingensta kommun	Tjänsteanteckning	Sida 2 (2)
	2022-11-15	Diarienummer: 2022-000789-4
<p>Skydd mot brandspridning inom byggnad</p> <p>10. Alla dörrar mellan lägenheter och trapphus är otäta mellan karm och dörrblad. Det går att se in i lägenhet 21 och 32 från trapphuset genom brevinkasten då dessa är helt öppna. Dörrarna har enligt Andrea Andersson ett bevarandevärde och är skyddade av Länsstyrelsen i Solstads län.</p> <p>11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19.</p> <p>Möjlighet till räddningsinsats</p> <p>20. Det finns öppningsbara fönster på varje plan i trapphuset som är lätt åtkomliga för räddningstjänsten och som går att öppna utan verktyg eller nyckel.</p> <p>21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29.</p> <p>Tjänsteanteckningen har upprättats av Kim Kimsson.</p>		

3 B. Kommunikation inför beslut

 <p>Räddningstjänsten Ingensta kommun</p>	2022-12-06	Sida 1 (1)
		Diarienummer: 2022-000789-6
<p>Handläggare Kim Kimsson kim.kimsson@ingensta.se 073-000 00 00</p> <p>Allmänstads kommunala fastighetsbolag AB Solstadsvägen 5 123 45 Ingensta</p> <h3>Kommunikation inför beslut</h3> <p>Räddningstjänsten genomför tillsyn av din verksamhet enligt lagen (2003:778) om skydd mot olyckor (LSO).</p> <p>Bifogat finns det material som ligger till grund för vår utredning och kommande beslut. I enlighet med 25 § förvaltningslagen (2017:900) ges du nu möjlighet att komma med synpunkter på materialet innan vi fattar beslut i ärendet. Det är viktigt att du kontrollerar så att uppgifterna i materialet stämmer.</p> <p>Räddningstjänsten ska ha fått dina synpunkter senast den 02 januari 2023. Om du inte skickar in några synpunkter kan ärendet ändå avgöras och beslut fattas då på befintligt underlag.</p> <p>Fastighet som omfattas av tillsynen</p> <p>Fastighet: ALLMÄNSTA 3:3 i Ingensta kommun.</p> <p>Fastighetsägare: Allmänsta kommunala fastighetsbolag AB (org. nr. 010101-0000).</p> <p>Bilagor</p> <ul style="list-style-type: none"> - Händelserapport från räddningsinsats 2 november 2022, dnr 2022-000777-1. - Tjänsteanteckning – Dokumentation av uppgifter från tillsynsbesök, daterad 15 november 2022, dnr 2022-000789-4. - Yttrande angående kulturskydd av dörrar – brandmotstånd, från Länsstyrelsen i Solstads län, daterad 2022-12-04, dnr 2022-000022-002. 		

3 C. Föreläggande om åtgärder

Den här delen av exempel 3 visar hur ett föreläggande kan se ut för ett flerbo-
stadshus där brister påvisats vid besöket.

 Räddningstjänsten Ingensta kommun	Beslut	Sida 1 (4)
	2023-01-10	Diarienummer: 2023-000789-7
<p>Handläggare Kim Kimsson kim.kimsson@ingensta.se 073-000 00 00</p> <p>Allmänstads kommunala fastighetsbolag AB Solstadsvägen 5 123 45 Ingensta</p>		
<h3>Beslut om föreläggande</h3> <p>Räddningstjänsten i Ingensta kommun (Räddningstjänsten) förelägger Allmänstads kommunala fastighetsbolag AB (010101-0000) att vidta nedanstående åtgärder (punkt 1) på fastigheten ALLMÄNSTA 3:3 i Ingensta kommun.</p> <p>Åtgärderna ska vara vidtagna senast 1 april 2023.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Samtliga dörrpartier mellan lägenheter och trapphus ska tätas och justeras så att de minst uppfyller motsvarande krav som brandteknisk klass EI 15. <p>Redogörelse för ärendet</p> <p>Räddningstjänsten genomför tillsyn av brandskyddet på fastigheten ALLMÄNSTA 3:3 för att kontrollera brandskyddet. Detta har gjorts som följd av en räddningsinsats med kraftig rökspridning från lägenhet 41 till trapphus den 2 november 2022. Som en del av tillsynen genomfördes ett besök den 14 november 2022. Vad som kontrollerats framgår av tjänsteanteckningen <i>Dokumentation av uppgifter från tillsynsbesök</i>, daterad 2022-11-15 med dnr 2022-000789-4.</p> <p>Ni har getts möjlighet att yttra er över det underlag som ligger till grund för beslutet. Ni har inte kommit in med några synpunkter.</p> <p>Räddningstjänsten har inför aktuellt beslut samrått med Länsstyrelsen i Solstads län i enlighet med 12 § MSBFS 2021:8. Samrådet syftade till att säkerställa att den förelagda åtgärden inte ska stå i strid med kulturmiljölagen (1998:950).</p> <p>Tillämpliga bestämmelser m.m.</p> <p>Enligt 2 kap. 2 § lag (2003:778) om skydd mot olyckor (LSO) ska ägare eller nyttjanderättshavare till byggnader eller andra anläggningar i skäligen omfattning hålla utrustning för släckning av brand och för livräddning vid brand, och i övrigt vidta de åtgärder som behövs för att förebygga brand och för att hindra eller begränsa skador till följd av brand.</p>		

 Räddningstjänsten Ingensta kommun	Beslut	Sida 2 (4)
	2023-01-10	Diarienummer: 2023-000789-7

Av 5 kap. 1 § LSO följer att kommunen ska ha tillsyn över att enskilda följer lagen och föreskrifter som meddelats i anslutning till lagen.

Av 5 kap. 2 § andra stycket LSO följer att kommunen får meddela de förelägganden som behövs i enskilda fall för att lagen eller föreskrifter som meddelats i anslutning till lagen ska följas.

I förarbetena till 1962 års brandlag anges att frågan om vilket brandskydd som kan anses vara i skäligen omfattning är intimt förknippat med det brandskydd som byggnaden eller anläggningen hade vid uppförandet (propositionen 1962:12 s. 142). Enligt rättspraxis kan vägledning för vilket brandskydd som krävs enligt 2 kap. 2 § LSO tas från de brandskyddskrav som ställdes i bygglagstiftningen med tillhörande föreskrifter och allmänna råd när byggnaden uppfördes eller ändrades.

Andra byggnadstekniska krav än de som reglerna, enligt ovan, gav uttryck för när byggnaden uppfördes eller ändrades kan ställas om det föreligger särskilda omständigheter. Enligt rättspraxis kan en sådan särskild omständighet vara att nivån på brandskyddet är avsevärt lägre än dagens och kraftigt skiljer sig från vad som förväntas.

Motivering

Då Boverkets byggregler trädde i kraft 1994 höjdes kravet på brandavskiljning i lägenhetsavskiljande dörrar i denna typ av byggnad till EI 30. Tidigare krav utgjordes av lägst klass B 15 vilket har varit det krav som gällt åtminstone sedan Svensk byggnorm infördes 1968. Då byggnaden uppfördes år 1903 fanns inga regler för brandavskiljande förmåga mellan lägenheter och trapphus.

Skillnaden mellan dagens nivå på brandskyddet och den nivå som finns i byggnaden bedömer räddningstjänsten vara så stor att det kan anses föreligga särskilda omständigheter som motiverar andra krav på åtgärder än de som gällde när byggnaden uppfördes. Skillnaden ligger främst i dörrpartiernas otätheter. Åtgärderna syftar till att förhindra att brand och rök sprider sig till trapphuset i händelse av brand. En sådan spridning innebär en risk för människors liv och hälsa.

 Räddningstjänsten Ingensta kommun	Beslut	Sida 3 (4)
	2023-01-10	Diarienummer: 2023-000789-7
<p>Länsstyrelsen i Solstads län har i samband med samråd lämnat ett yttrande, dnr 2022-000022-002, som presenterar en vedertagen principlösning för hur denna typ av dörr tillsammans med karm kan uppnå minst klass EI 15 och samtidigt behålla det kulturhistoriska värdet. I yttrandet framgår det att om dörrar tätas och justeras i minst klass EI 15 bedöms hela partiet uppnå denna klass. Räddningstjänsten finner det därmed motiverat att samtliga dörrpartier mellan lägenheter och trapphus ska tätas och justeras så att de minst uppfyller motsvarande krav som brandteknisk klass EI 15.</p> <p>Beslut i ärendet har fattats av Kim Kimsson. I den slutliga handläggningen har även Robin Rodriquez medverkat.</p> <p>Detta beslut kan överklagas, se nästa sida.</p>		

 Räddningstjänsten Ingensta kommun	Beslut	Sida 4 (4)
	2023-01-10	Diarienummer: 2023-000789-7
<p>Hur du överklagar</p> <p>Vart skickas överklagandet? Överklagandet ska ställas till Länsstyrelsen i Allmänstad län, men skickas eller lämnas till räddningstjänsten på följande adress:</p> <p>Räddningstjänsten i Ingensta Räddningsvägen 1 123 45 Ingensta</p> <p>Du kan också skicka överklagandet via e-post till raddningstjansten@ingensta.se</p> <p>Tid för överklagande Överklagandet ska ha kommit in till räddningstjänsten inom tre veckor från den dag du tog del av beslutet. Om överklagandet kommit in i rätt tid överlämnas överklagandet till Länsstyrelsen i Allmänstads län.</p> <p>Vilken information ska finnas i överklagandet? Ange vilket beslut du överklagar, till exempel genom att ange diarienummer. Om du bara överklagar vissa delar av beslutet behöver det framgå vilka delar som överklagandet gäller. Beskriv hur du anser att beslutet ska ändras och varför. Ange även dina kontaktuppgifter. Överklagandet ska vara skriftligt.</p>		

Exempel 4 – Innehåll i vitesförelägganden i olika situationer

4 A. Formulering av beslut om flera åtgärder

XX kommun beslutar att förelägga Aktiebolaget AB (org. nr. xxxxxx-xxxx) att:

- vid ett vite om 50 000 kronor, utföra xxxx på fastigheten Y, omedelbart efter att bolaget fått del av detta beslut
- vid ett vite om 10 000 kronor, utföra xxxx på fastigheten Y snarast, dock senast x veckor efter att bolaget fått del av detta beslut
- genomföra xxxx på fastigheten Y, snarast, dock senast x veckor efter att bolaget fått del av detta beslut.

Detta beslut har fattats med stöd av 5 kap. 2 § lag (2003:778) om skydd mot olyckor och med hänvisning till lag (1985:206) om vite.

4 B. Formulering av beslut som riktar sig till flera personer

XX kommun beslutar att vid ett vite om 5 000 kronor vardera förelägga Andreas Sundström och Karin Lundgren att genomföra/utföra xxxx på fastigheten Y inom två veckor efter att de fått del av detta beslut.

Detta beslut har fattats med stöd av 5 kapitlet 2 § lag (2003:778) om skydd mot olyckor och med hänvisning till lag (1985:206) om vite.

4 C. Formulering av beslut om förbud

XX kommun beslutar att vid ett vite om 150 000 kronor förbjuda Andreas Sundström att på fastigheten Y bedriva verksamhet x fram till dess följande åtgärder har vidtagits:

1. xxx
2. xxx

XX kommun beslutar vidare att detta förbud ska gälla omedelbart, även om det överklagas.

Detta beslut har fattats med stöd av 5 kap. 2 § och 10 kap. 4 § andra stycket lag (2003:778) om skydd mot olyckor och med hänvisning till lag (1985:206) om vite.

4 D. Formulering av beslut förenat med löpande vite vid krav på en viss åtgärd

XX kommun beslutar att vid ett vite om 5 000 kronor förelägga Andreas Sundström att på fastigheten Y genomföra/utföra xxxx inom två veckor från det att han fått del av detta beslut. Har inte xxxx genomförts/utförts innan utgången av dessa två veckor gäller ett löpande vite om 5 000 kronor för varje hel vecka därefter som xxxx inte genomförts/utförts.

Detta beslut har fattats med stöd av 5 kap. 2 § lag (2003:778) om skydd mot olyckor samt 4 § lag (1985:206) om viten.

4 E. Formulering av beslut förenat med löpande vite vid förbud innan dess vissa åtgärder vidtagits

XX kommun beslutar att förbjuda Aktiebolaget XX att bedriva verksamhet på fastigheten Y tills dess xx och xx har genomförts/monterats/installerats.

XX kommun beslutar vidare att detta förbud ska föras med ett löpande vite om 150 000 kronor för varje tillfälle förbudet överträds.

Myndigheten för
samhällsskydd
och beredskap